

Eenige beschouwingen over het begrip „Neutraliteit”.

Velen hebben in de laatste maanden dit woord op de lippen gehad en spraken van schending.

Doch zou menigeen hunner daarin aanleiding gevonden hebben om te beseffen, laat staan na te gaan, wat de beteekenis, welke de omvang is van dit begrip „neutraliteit”, daargelaten dat zij in staat kunnen geacht worden van de vormen van schending zich ook maar eenigermate een helder denkbeeld te maken?

In dit artikel zal ik daarom eenige populair-historische en volkenrechtelijke beschouwingen ten beste geven over een onderwerp, dat ik daarin evenwel geenszins zal uitputten.

Als men spreekt van schending van de neutraliteit denkt men allicht aan de in het begin van dezen krijg voorgevallene, welke betrekking had op het jus transitus, het recht van doortocht 1). Doch ook op andere onderdeelen van een neutraliteitsverdrag, waaraan de contractanten zich te houden hadden kan inbreuk gemaakt worden.

Een neutraliteitsverdrag! Juist, de positie van een staat kan of voor zich zelf in zijn geheel of voor een deel in een verdrag worden neergelegd.

Het spreekt van zelf, dat ieder land ook zonder bepaald verdrag in of bij een geval van een conflict tusschen anderen zich strikt onzijdig kan houden en dit ook kan verklaren. Doe ik niet mee aan een twist van anderen, dan ben ik feitelijk al neutraal, d. w. z. me houdende buiten den twist der in oorlogstoestand geraakte mogendheden, bevoordeel ik niet de eene boven de andere. Maar dit niet alleen! Want gaf ik beiden partijen steun, min of meer op de wijze b. v., waarop ALKIBIADES, meer geneigd Sparta den rug en Athene, zijn vaderstad, het gelaat toe te keeren, dat verlangde van den Perzischen satraap van Klein-Azië, dan zou ik wel, indien die tweeledige steun tenminste gelijkelijk plaats, zooals moest geschieden in het onderhavige geval om beide staten elkaar te doen uitputten — 'n Perzisch belang! — dan zou ik wel onpartijdig zijn, maar niet neutraal. Strikte neutraliteit eischt meer: absolute onthouding in den strijd van anderen, die dan ook den derden, den neutralen, buiten hun geding dienen te houden.

Kan deze positie voor betreffende staten dus bedoeld zijn als een voorrecht, om niet te zeggen een recht, plichten staan daartegenover,

1) Hoe daarover van een onzijdig standpunt naar mijn opvatting te oordeelen valt, is betoogd in mijne onlangs bij de firma C. L. VAN LANGENHUYSEN verschenen brochure: „Wat kunnen ons, Neutralen, de officieele gegevens der oorlogvoerende partijen leeren?” K.

waaraan de onzijdige staat zich nauwgezet moet houden, op gevaar van anders door een of meer oorlogvoerenden als zoodanig niet te worden erkend en behandeld. Ook hier dus plichten tegenover rechten. Niet altijd zijn die volkomen dezelfde geweest en ook is ten aanzien van hun opvatting verschil van meening, in de theorie, dus zeker ook in de practijk mogelijk gebleken, ten deele ook te verklaren uit veranderde of gewijzigde inzichten op het gebied van 't volkenrecht, dat de onderlinge verhouding der staten nader definieert. Vooral waar die op verschillende punten niet geheel vaststonden, soms ook in verband met de belangen van een geïnteresseerden staat, konden toch tal van kwesties oprijzen, bron van nieuwe moeilijkheden, van nieuwe oorlogen zelfs weer

Ook onze vaderlandsche historie bevat daarvan voorbeelden. Men denke b. v. aan hetgeen aanleiding heeft gegeven tijdens den Amerikaanschen Vrijheidsoorlog tot onzen vierden Engelschen Zeeoorlog. Toen was het eene kwestie van contrabande, inderdaad eene van de meest doornige, schoon voor ons einddoel niet het eerst of het meest in aanmerking komende. Toch gebeurt het juist op dit gebied wel het allermeest, dat de onzijdigheid geschonden wordt, vooral ook bij de soms moeilijke toepassing van de desbetreffende bepalingen, die trouwens, behalve aan verschillenden uitleg, ook nog al aan wisselingen, beter wijzigingen onderhevig konden zijn of nog zijn.

Noch de Londensche Zeerechtdeclaratie noch afzonderlijke verdragen tusschen verschillende staten hebben afdoende het begrip „contrabande” kunnen afgrenzen; hoogstens is door onderscheidingen als die van absolute of volstrekte, relatieve of betrekkelijke, accidenteele en conditioenele de theorie weer bevestigd, maar de practijk nog ingewikkelder geworden, gelijk steeds weer uit tal van voorbeelden, schier bij iederen oorlog opnieuw blijkt 1).

1) Zie hierover o. a. J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, Het Internationaal Maritiem Zeerecht. Over het algemeen is voor deze beschouwingen, die natuurlijk slechts een inleidend karakter dragen, van tal van handboeken over volkenrecht gebruik gemaakt. Naast den aangehaalden schrijver noem ik hier o. a. eerst de mede-landgenooten HUGO DE GROOT (GROTIUS) en BIJNKERSHOEK, op wier volkenrechtelijke beschouwingen vele theorieën, vooral der oudere juristen, langen tijd hebben berust; dan den vroegeren Directeur van onze Hoogere Krijgsschool, Kolonel H. L. VAN OORDT: „Oorlogsstaatkunde en Oorlogsregelen, z. g. Oorlogsrecht (Breda 1912). Verder o. m. VATTEL, *Le droit des Gens* (Nouv. édit. Paris 1863); L. B. HAUTEFEUILLE, *Des droits et des devoirs des Neutres au temps de guerre maritime* (Paris 1849); Le Baron CHARLES DE MARTENS, *Causes célèbres du droit des gens* (Leipzig 1859) en van denzelfde in eene vroegere editie: *NOUVELLES, Causes célèbres du droit des Gens* (Leipzig 1843); R. PHILLIMORE, *Commentaries upon International Law* (London 1857); H. WHEATON, *Elements of International Law*; A. G. HEFFTER, *Le droit international de l'Europe* trad. BERGSON (4e éd par HEINRICH GEFFCKEN (Berlin-Paris 1883); Th. A. WALKER, *The science of International Law* (London 1893) (met zeer nuttige boekenlijst ten deele ook hier gebruikt, waarop vooral op de werken van GESSNER en HEFFTER, en voorzoover nog noodig, op die van de MARTENS moet gewezen worden); JOHN WESTLAKE, Interna-

Vooral ook daar, waar het recht om onderzoek te doen naar contrabande, 't jus visitationis, meermalen met weinig ontziend beleid (zoo niet: wanbeleid) wordt toegepast 1).

Wordt hierdoor reeds de vrijheid van handel voor neutralen beperkt, nog een andere inkrimping van die vrijheid wordt veroorzaakt, doordat eene der oorlogvoerende mogendheden een vijandelijke haven of plaats in staat van blokkade stelt, haar dus ook afsluitend van alle handelsverkeer. Zoo'n blokkade kan vervolgens ook voor eene heele kuststrook ingesteld worden en werkelijk door schepen, gelijk het heet „effectief” worden gemaakt of niet.

In verband met de vele moeilijkheden, die vooral uit den laatsten toestand zijn voortgekomen, is het herhaaldelijk tot besprekingen gekomen over dit juist voor neutralen, vooral in hun handel, zoo teere punt. Met de regeling ook van deze stof heeft de Londensche Zee-rechtconferentie zich bezig gehouden, doch, hoewel ze in die moeilijke taak in hoofdzaak geslaagd is, zijn daarom nog geenszins alle bezwaren opgeheven

In overeenstemming met de Declaratie van Parijs van 1856 werd vastgesteld dat om bindend (obligatoire) te zijn, de blokkade effectief moet zijn, d. i. „maintenu par une force suffisante pour interdire réellement l'accès du littoral ennemi”. Voorts is een onzijdig schip toegestaan, in geval van nood, geconstateerd door „une autorité des forces bloquantes” door te dringen in de geblokkeerde plaats en er ook („ultérieurement”) weer uit te gaan, „à la condition de n'y avoir laissé ni pris aucun chargement”. Van belang, met het oog ook op de veelvuldige schendingen, waarvan enkele binnen onze aandacht moeten vallen, zijn de artikelen 17—21.

Hierbij wordt in allerlei voorschriften vastgelegd betreffende neutrale schepen, die de blokkade schenden, hoe zoo'n schending voldoende

tional Law (Cambridge 1904); F. VERRAES, Les lois de la guerre de la Neutralité (Brux 1906); H. RETTICH, Zur Theorie und Geschichte des Rechts zum Kriege (Stuttgart 1888; zie ook hier de litteratuuropgave in het Aangangsel); R. JACOMET, La guerre et les Traités (Paris, zonder jaartal); G. GROSCHE, Der Zwang im Völkerrecht e. a., waarbij eenige en voorzoover noodig in den tekst te noemen specialwerken over neutraliteit b. v. van Zwitserland (P. SCHWEIZER, Gesch. der Schw. Neutralität, Frauenfeld 1895; verder C. HILTY, Die Neutralität der Schweiz in ihrer heutigen Auffassung); v. Savoye: M. USANNAZ-JORIS, De la neutralité de la Savoie (Paris 1901); v. België vooral 't nog geenszins verouderde werk van M. ARENDT, Essai sur la neutralité de la Belgique en verschillende artikelen in de Revue Générale de Droit International Public, enz. Verre van volledig is natuurlijk voor onderwerpen, als het hier behandelde, deze opgave, waar b. v. de werken van WOLF, KLUBER, BLUNTCHLI vooral, CALVO, RIVIER, KLEEN, zelfs nieuwere als dat van DAHN onvermeld zijn gebleven, waarnaar weder verwezen mag worden, zeker voor ons doel, dat meer een historisch dan volkenrechtelijk karakter heeft, naar ten deele reeds aangehaalde lijsten in sommige der aangehaalde werken en andere, vooral handboeken.

1) Men zie voor versche voorbeelden het Binnenlandsch Overzicht in „Onze Eeuw” v. October 1914, bl. 124 vlg.

geconstateerd moet worden, de behandeling dier schepen, maar vooral ook deze regel, dat de blokkeerende strijdkrachten niet den toegang tot onzijdige havens en kusten mogen versperren.

Het beginsel van dezen regel, gelijk van de meeste bepalingen en niet alleen op dit onderdeel van het volkenrecht, is feitelijk al ouder, veel ouder dan de codificatie, die noodig bleek en op menig gebied nog noodig blijkt, juist met het oog op de herhaalde overtredingen, gepleegd hetzij uit onzekerheid, hetzij uit overmoedig eigenbelang of door welke oorzaak dan ook.

Men lette in dezen op 't nuttige, doch voor voortzetting nog zeer vatbare werk der Vredesconferenties, die trouwens niet alleen haar stof behoeven te zoeken op bekende, doch daarom nog niet steeds voldoende nauwkeurig afgebakende deelen van het oorlogsterrein, maar ook zelfs op nieuwe oorlogsgebieden, zooals het luchtruim, waarover nog geen mogendheid zich ook maar iets van eene souvereiniteit heeft kunnen aanmatigen en waarvan overigens het rechtskarakter nog in eerste ontwikkeling staat 1).

Ook hier gaat de practijk met hare moeilijkheden aan de theorie, de codificatie van rechtsbeginselen, vooraf, die min of meer op humanitair grondslag moeten berusten en zooveel mogelijk aller gemeengoed dienen te zijn geworden.

Heeft niet onlangs het gedwongen of door vergissing landen van Engelsche en Fransche vliegers op neutraal Zwitsersch terrein aanleiding gegeven tot feitelijke schending, een incident dat intusschen met betuigingen van leedwezen door de beide betrokken regeeringen gesloten is verklaard, hoewel die van Zwitserland ook dienaangaande hare strikte onzijdigheid denkt te handhaven en haar maatregelen dus wel daarnaar zal inrichten.

De landoorlog kent natuurlijk niet minder zijn oorlogsrecht 2), gebaseerd op de ervaring en zich daarnaar ook steeds wijzigend, daarmee als 't ware opgroeiend. Hoeveel kwesties leenen zich ook daar niet tot overtreding ook jegens en door neutralen!

Zoo zou ik, zonder er voor ons onderwerp lang bij te hoeven stilstaan, hier kunnen wijzen op het werven van soldaten op neutraal gebied door eene oorlogvoerende mogendheid, van meer belang dan tegenwoordig in een vroegere periode, in den tijd der huurlegers, toen b.v. Zwitsers bij massa's in dienst van Frankrijk of andere landen stonden, zonder daardoor ook maar eenigszins de neutraliteit van hun land te schenden.

Als voorbeeld zou ik hier kunnen wijzen op eene ervaring met

1) Hier te lande heeft, voorzoover ik weet, daarover 't laatste gehandeld: J. FR. LIJKLAMA à NYEHOLT in zijn in 1910 geschreven dissertatie: De luchtvaart in het volkenrecht. Men vergelijkte overigens: A. MEYER, Die Luftschiffart in Kriegrechtlicher Bedeutung (1909).

2) Vgl. behalve de aangehaalde litteratuur b.v. ook nog: GUELLE, Révue des lois de la guerre.

Engeland in de 19de eeuw, toen dat land het verdrag van 1835 sloot, het viervoudig verbond, n.l. met Frankrijk, Spanje en Portugal gesloten, ten gunste van Koningin ISABELLA v. Spanje, toen daar de burgeroorlog uitbrak.

Spoedig na de onderteekening van dat verdrag onthief een Engelsche Kabinetsoorder Engelsche onderdanen van alle strafbepalingen uit de Buitenlandsche Wervingswet, die in dienst zouden willen treden van ISABELLA

Inderdaad werd een Spaansch legioen van Britsche soldaten gevormd en geplaatst onder bevel van een Britsch officier. Don CARLOS mocht hiertegen protesteeren, 't baatte hem niets.

Zoo mogen neutrale mogendheden niet toestaan, dat oorlogvoerenden op hun terrein bewapeningen beproeven. Ook daarvan levert de Engelsche geschiedenis in de 19de eeuw een treffend voorbeeld in de zaak 1) van de Portugeesche revolutionairen, die eene expeditie beoogden tegen Don MIGUEL, door zijn broeder PEDRO, keizer van Brazilië, in Portugal achtergelaten als regent van zijn dochter Donna MARIA, met wie deze zou huwen. Donna MARIA zag zich door de Mogendheden erkend, maar Don MIGUEL schond weldra zijne verplichtingen als regent, waardoor PEDRO gehoopt had de partijschappen in het verdeelde Portugal te stillen. Hij, Don MIGUEL, stelde zich n.l. aan het hoofd van de Absolutisten en vervolgde of verbande de Constitutionalisten op de wreedste wijze. Wel verbraken Spanje en ook de andere Europeesche soevereinen de verbinding met den Geweldenaar, maar, gebonden door de verdragen, mocht de Britsche regeering daarom niet eene expeditie tegen Don MIGUEL toelaten of steunen, door de Portugeesche ballingen te ondernemen, o. w. vele militairen, die zich vooral in Portsmouth, Falmouth en omgeving ophielden.

De onderneming van bedoelde Portugeezen met koopvaardij-schepen om een gewapend geleide te ontgaan, heette bedoeld te zijn tegen Brazilië, maar was inderdaad gericht tegen Terceira, het eenige eiland van de Azoren, dat niet in 't bezit was geraakt van Don MIGUEL; maar de commandant van het Britsche eskader, daarheen gezonden, dwong, overeenkomstig zijn instructie, den leider der Portugeesche onderneming graaf SOALDANHA van vijandelijke plannen af te zien, ondanks diens protesten.

Het is eigenaardig, dat deze weerklank schenen te vinden in het Parlement, waar de oppositiepartij juist in de gedragslijn van de regeering schending van de neutraliteit zag.

Natuurlijk behoort ook tot de plichten van de oorlogvoerende staten geen convooen van munitie of levensbehoefden door neutraal land te laten gaan en tegelijk dus tot die van de onzijdige mogendheid om zulks te voorkomen of te beletten.

Deze en andere verplichtingen in rechten, over wier beginsel men

1) Zie over die „Affair of Terceira”, vooral het aangehaalde werk van PHILLIMORE 231.

het in de theorie al heel lang ééns was, zijn door de tweede Vredesconferentie nog eens nader gestipuleerd 1).

Hoe of in welken zin zij overtreder zijn, zou beter ter sprake kunnen worden gebracht in een afzonderlijk artikel, waar de verschillende gevallen uit de historie zullen worden toegelicht.

Hier geldt het de geschiedenis en de ontwikkeling, zij het slechts in kort betoog, aan te roeren van het begrip van neutraliteit

Hiervan had men in den tijd van de Grieken en Romeinen zeker al „Ahnung”. Meer dan dat, ofschoon er nog niet aan gedacht werd dat begrip nader te omlijnen, laat staan het tot een hoeksteen als 't ware te maken van gedragingen of verdragen. Hoe zou het ook mogelijk geweest zijn in een tijd, dat nog maar al te zeer gold: „Wie niet voor mij is, is tegen mij”, welk beginsel niet het minst op Rome's staatkunde van toepassing was.

Het woord „neutraliteit” 2) moge niet van klassieken datum zijn, het begrip „neuter”, tot geene der partijen behoorend, kenden de Romeinen natuurlijk wel, doch den toestand van „neuter” versmaadden zij; wie hun vriendschap wilde, moest vóór alles dezelfden als vijand beschouwen, op gevaar van anders op den een of anderen dag zelf als vijand beschouwd te worden 3).

De Middeleeuwen, door de volksverhuizingen zoo druk mogelijk ingeluid, bereidden de erkenning van den rechtstoestand van de neutraliteit geen gunstigen bodem, gelijk ieder, die bekend is met de geschiedenis van dit overigens in zich zelf zeer ongelijke tijdperk als het ware bij ervaring weet. Er verklaren zich wel eens staten neutraal, maar dat belet hun geenszins den oorlogvoerenden troepen en geld te leveren. Omgekeerd bekommerde zich niemand om het gebied van den neutraal, zoo hem zulks ongelegen zou geweest zijn. Langzamerhand werden echter in afzonderlijke verdragen van staten enkele bepalingen opgenomen, waarin

1) Men vergelijkte hiervoor nog de *Revue du Droit Intern.* 2me Serie 1907, p. 599 s., waar ook de verplichtingen der oorlogvoerende staten op zichzelf of onderling zijn opgenomen, die ons hier evenmin aangaan als wat op die Conferentie nader bepaald is betreffende scheidsgerecht, bemiddeling, internationale enquêtecommissies, opening der vijandelijkheden, 't karakter van de oorlogvoerenden, behandeling van krijgsgevangenen personen, parlementairen, belegeringen en bombardementen, capitulaties, wapenstilstand, militair bestuur op het gebied van den vijand, behandeling van neutrale personen, het leggen van mijnen in het algemeen, de toepassing ook in den zeeoorlog, de beginselen van de Conventie v. Genève, enz. enz.

2) Bedoeld is steeds ten tijde van een gewapenden oorlog, niet van een trouwens meer nieuwerwetsche soort van oorlog: tarievenoorlog, waarin ook schendingen van neutraliteit kunnen voorkomen, echter over het algemeen veel moeilijker te constateeren. Ze treden dikwijls veel minder aan den dag dan b. v. het leveren van oorlogsmateriaal ook aan krijgvoerenden door een neutralen staat of personen, die uit zoo'n staat afkomstig zijn. Zie hierover b. v. M. REULING, *Correspondant des Randes der Landarithe* (1893).

3) Kenmerkend komt dit uit bij LIVIUS XXXVIII 8, waar het van een volk heet: „Hostes eosdem habeto, quos populus romanus, armaque in eos ferto, bellumque pariter gerito”.

men al „neutralen” genoemd vindt, zonder dat echter die bepalingen te hunnen gunste, veeleer den oorlogvoerenden, worden ingericht. In den zeeoorlog nog minder dan in den landoorlog worden de rechten der neutralen erkend; zij zijn trouwens van geen waarde, zeker niet in de practijk. Toch komen de begrippen „neutralen” en „neutraliteit” al meer en meer voor onzen geest op, 't laatste b. v. in 1408, toen de koning van Frankrijk de neutraliteit proclameerde tusschen den Paus van Rome en dien van Avignon 1).

Zoo komen we langzamerhand in den nieuwen tijd, voorbereid door die periode, die op menig gebied eene nieuwe beweging inluidde, dus ook, zij het niet in de eerste plaats, op dat der rechtsbeschouwing.

Hooren we, als bijzonder kenmerkend, deze opvatting van een MACCHIAVELLI over de Neutraliteit van een vorst. Het heet daar 2), geïllustreerd met een beroep op een geval uit de oudheid:

„Nog wordt een Vorst geacht, wanneer hij een waar vriend of een waar vijand is; dat is, wanneer hij zich openlijk voor den eenen tegen den anderen verklaart. Dit is altijd nuttiger dan onzijdigheid; want wanneer twee machtige naburen handgemeen worden, zal het u steeds voordeeliger zijn u te verklaren en goeden oorlog te voeren; hetzij gij na de nederlaag des eenen den overwinnaar te vreezen hebt, hetzij niet.

In het eerste geval wordt gij, onzijdig gebleven zijnde, de prooi des overwinnaars, tot genoegen en voldoening des overwonnenen, en zonder eenige hulp of toevlucht; want de overwinnaar wil geene twijfelachtige vrienden, welke hem in den tegenspoed niet helpen; de overwonnene verleent u geene toevlucht, dewijl gij, de wapenen in de hand, zijn lot niet hebt willen deelen.

ANTIOCHUS kwam in Griekenland, geroepen door de Etoliers, om er de Romeinen uit te jagen; daarop zond hij den Acheërs, vrienden der Romeinen, gezanten, ten einde hen tot onzijdigheid over te halen: van de andere zijde spoorden de Romeinen ze aan om de wapenen voor hen op te vatten. Het onderwerp werd in den raad der Acheërs behandeld, waar de gezant van ANTIOCHUS hen aanzette om onzijdig te blijven; de Romeinsche gezant antwoordde: „Men zegt u, dat de onzijdigheid in onzen oorlog voor uwen Staat de beste en nuttigste partij is: niets is minder waar; want bijaldien gij er onzijdig in blijft, zult gij zonder genade en zonder roem de prooi des overwinnaars zijn.”

Men bemerke dat hij, die uw vriend niet is, u steeds tot onzijdigheid zal aansporen; terwijl uw ware vriend altijd zal aandringen dat gij u gewapenderhand verklaart. Doch onbeslotene vorsten kiezen gewoonlijk de onzijdigheid, en gaan meestal te gronde.

Maar wanneer gij u moedig ten voordeele van eene partij verklaart,

1) Trouwens al vroeger. Men zie het aangehaalde artikel van NYS in de „Revue” van 1902, waar voor latere schrijvers o. a. gewezen wordt op GUICCIARDINI.

2) N. MACCHIAVELLI, *Il Principe* ed. GIUSEPPE LISIO (Firenze 1899) XXI: Quod Principem deceat ut egregius habeatur 102—103.

en hij, dien gij aanhangt, overwint, is deze, hoe machtig hij ook zij, en hoezeer gij van hem afhangen moogt, u nochtans dank en genegenheid schuldig; en de menschen zijn zelden slecht genoeg om u met zoo veel ondankbaarheid te bederven. Daarenboven zijn de overwinningen nooit zoo volkomen, dat de overwinnaar niet eenig ontzag, vooral voor de rechtvaardigheid, te behouden hebben. Indien daarentegen hij, dien gij aanhangt, overwonnen wordt, vindt gij bij hem toevlucht en hulp; en wordt gij deelgenoot eener fortuna, die zich herstellen kan.

In het tweede geval, wanneer namelijk de strijdende partijen van dien aard zijn dat gij den overwinnaar niet behoeft te duchten, is het des te grootere voorzichtigheid partij te kiezen; want gij bewerkt den ondergang van den eenen, met hulp van den anderen, welke bijaldien hij wijs ware, hem moest behouden, en welke overwinnende, hetgeen met uwe hulp noodzakelijkerwijze het geval zijn moet, van uwe genade afhangt.

Hier moet ik den Vorst vermanen zich nooit met eenen machtigeren te verbinden om eenen anderen te benadeelen, tenzij wanneer de noodzakelijkheid zulks gebiedt; want indien hij overwint, blijft gij te zijner beschikking; en vorsten moeten zooveel mogelijk vermijden van genade af te hangen" 1).

De 16de, vooral de 17de en 18de eeuwen, de tijden van de GROOT en BIJNKERSHOEK zijn voor de geschiedenis van de neutraliteit, als rechtsbegrip, in theorie en practijk, van oneindig meer belang. Deze periode, die men met 1780 ongeveer kan laten eindigen, wordt evenwel ook nog steeds gekenmerkt door een vage onzekerheid betreffende de werkelijke grenzen van de rechten der neutralen, die, behalve dat zij het logisch en noodzakelijk gevolg is van het gebrek aan uniformiteit in de jurisprudentie, door een schrijver als de Argentiniër CALVO wordt toegeschreven aan een „*défaut d'entente entre les puissances maritimes secondaires du continent européen pour résister à l'oppression qui pesait sur elles et de la persistance de l'Angleterre à faire prédominer sa suprématie maritime*”.

Het is echter met het verbond van gewapende onzijdigheid in genoemd jaar en dat van 1801, die de volgende periode openen, welke met 1854 zou kunnen worden gesloten, dat om zoo te zeggen, het geweten der neutralen met kracht ontwaakt, dat zij zich, bewust van hun macht, gelegen in de aaneensluiting, verzetten tegen de miskennis van de rechten, die hun positie meebrengt. Wel hebben noch het eerste verdrag, het werk van graaf PANIM, minister van Czarine Catherina, door de „Urheberin” zelve, naar het heet, nulliteitsgedrag gedoopt, noch het tweede, evenmin bijgetreden als erkend door Engeland, directe practische uitwerking gehad, maar zij hebben toch een krachtigen stoot

1) Mr. T. M. ROEST VAN LIMBURG, De Vorst van NICOLAAS MACHIAVELLI (Leiden 1834) 118—120.

gegeven aan de wetenschappelijke beweging, waarvan het doel moet zijn: verovering van de rechten der neutralen.

Wel hebben, gelijk misschien elders in herinnering zal gebracht worden, de oorlogen, die uit de Revolutie voortgekomen zijn, aan de bereiking van dat doel door „rücksichtslose” toepassing weer allerlei belemmeringen in den weg gelegd, waartegen men echter op verschillende manieren weerstand trachtte te bieden. Er werd zoo'n beetje gesold met de neutraliteit — men denke b.v. aan de Reichsdeputations hauptschluss, waarbij de beschikkingen, getroffen bij den vrede van Luneville (9 Febr. 1801) nader werden aangevuld, ook ten aanzien van de „Reichsunmittelbare” vrije steden Augsburg, Lubeck, Neurenberg, Frankfort, Bremen en Hamburg, die zelfs in de oorlogen van het Rijk een volstreckte neutraliteit zouden hebben; herinneren we ons zoo van zelf ook de juist in die dagen en te voren zoo „bewerkte” Zwitsersche neutraliteit in dergelijke gevallen, die mogelijk ter bedoelde plaatse ter sprake kunnen worden gebracht.

Volstreckte of volledige neutraliteit, ter onderscheiding van beperkte, die echter in de praktijk moeilijk als eene waarachtige aange merkt kan worden! Beide, volstreckte of beperkte, zijn het gevolg van eene overeenkomst. Men heeft dus eene conventioneele neutraliteit, die men ook bijzondere kan noemen, wat haar scherper karakteriseert tegenover de algemeene of natuurlijke, het recht van elken staat om onafhankelijk te blijven, tenzij hij door eene overeenkomst van tegengestelde werking gebonden is. Van gewapende onzijdigheid gaven we bekende voorbeelden in 1780 en 1801 1), die vanzelf een vrede lievende gezindheid veronderstelt, welke niet noodzakelijk strijdkrachten behoeft om zich door de oorlogvoerenden te doen eerbiedigen, doch het slechts bij een verklaring kan laten.

Eene welwillende neutraliteit aarzelen we hier op te nemen — waar die welwillendheid al eene zekere, onpartijdige volstrektheid ten opzichte van beide partijen schijnt uit te sluiten.

Doch zie, nauwelijks is het onrustwekkende, Napoleontische tijdperk gesloten, reeds in 1815, of, op grond van de versch opgedane ervaringen, komt eene nieuwe soort van neutraliteit op n.l. de permanente. Als voor steeds geldende en door verdragen verzekerd, gewaarborgd door de staten, welke deze aangaan, is op die manier, in het genoemde jaar, Zwitserland geneutraliseerd en wel op 20 Nov. door de acte van Parijs en de verbonden Mogendheden. Wat het motief daartoe was, blijve hier rusten; strategische overwegingen, met het oog op de ligging des lands, zullen wel den doorslag gegeven hebben.

Lang en ingewikkeld is de geschiedenis geweest van de Zwitsersche neutraliteit 2), vóórdat het tot deze permanentverklaring is gekomen.

1) Zie over de eerstbedoelde „gewapende onzijdigheid” vooral: BERGBOHN, Die bewaffnete Neutralität 1780—'83 (Berlin 1884).

2) Het beste „speciaalwerk” over de geschiedenis van de Zwitsersche neutraliteit is nog

Op de eerste hebben we bij eene andere gelegenheid misschien nog wel eens terug te komen: wat de laatste betreft, zelfs van de permanente neutraliteit van Zwitserland kan gelden, dat hare geschiedenis nog te jong is uit het oogpunt van practische toepassingen dan dat zij veel aanknoopingspunten voor beschouwingen als deze zoude bieden 1). A fortiori geldt dit dus van de jongere neutraliseeringen, waarvan de eerstvolgende 2), die van België, overigens nog wel het meest de aandacht verdient.

Zooals algemeen bekend is, is zij door de mogendheden vastgesteld, die 15 Nov. 1831, dus na het uitbreken van den opstand, het verdrag van Londen sloten, waarvan hier vooral het zevende artikel in aanmerking komt, nadat reeds in het 11de protocol van de Conferentie van Londen van 20 Januari de neutraliteit van dat land het eerst vermeld was 3) Hoe de toepassing van de verplichtingen dier neutraliteit moeilijkheden zou kunnen opleveren in verband met de toen nog niet erkende afscheiding van Nederland, doet hier niet ter zake. Evenmin de verdere geschiedenis der Belgische neutraliteit, die in ARENDT, evenwel slechts tot 1845, een goeden beschrijver heeft gevonden, behalve dan dat we uit de latere periode aanstippen, dat in 1870, bij gelegenheid van den Fransch Duitschen oorlog, de neutraliteit opnieuw werd gewaarborgd.

Noemen we voor de volledigheid de andere territoriën, die geneutraliseerd werden in den bovenaangeduiden zin. Het zijn: de Ionische eilanden, die aanvankelijk onder beschermheerschap van Engeland gestaan hadden, bij hun vereeniging met Griekenland (Verdrag van 14 Nov. 1863); vooral ook, na de bekende spanning, bij verdrag van Londen van 11 Mei 1867 Luxemburg en tenslotte, bij de acte van Berlijn van 26 Febr. 1885 de Kongostaat, afgezien van enkele gebiedsstreken van Savoye, die tot Frankrijk zijn gaan behooren 4) en het Suezkanaal 5)

altijd dat van PAUL SCHWEIZER, *Geschichte der Schweizerischer Neutralität* (Frauenfeld 1893).

1) Men zie overigens: CARL HILTY, *Die Neutralität der Schweiz in ihrer heutigen Auffassung* (Bern. 1889).

2) Stilzwijgend ga ik dan die van de stad Krakau voorbij, eerst eene Oostenrijksche stad, vervolgens (1809) door NAPOLEON aan het hertogdom Warschau toegevoegd, ten slotte door het Congres van Weenen, dat het hertogdom weer ophief, neutraal verklaard onder bescherming van Oostenrijk, Pruisen en Rusland. In 1846 is de stad na reeds in 1830 en 1836 een militaire bezetting door Rusland (in overeenstemming met de beide andere machten) te hebben meegemaakt, aan Oostenrijk teruggegeven, met opheffing dan van den staat der neutraliteit.

3) DE MARTENS, N. R. X, p. 160.

4) Waarover in 1883 nog moeilijkheden zijn voorgevallen, door de Zwitschersche pers gemaakt naar aanleiding van de verschijning van Fransche troepen op manoeuvre in Annemasse, dicht bij Genève, waarover het aangehaalde werk van USANNAZ-JORIS, p. 162 s. Eigenlijk was ook de kust van Montenegro te noemen geweest, waarover het verdrag van Berlijn van 1878 bepalingen bevat.

5) Over waterwegen, die neutraal verklaard zijn, is hier anders niet gesproken, hoe-

(Verdrag van Konstantinopel v. 29 Oct. 1888). In 1907 is nog de integriteit of onzijdigheid van Noorwegen door een aantal mogendheden gewaarborgd.

Van welken aard of strekking overigens de rechten en verplichtingen van de neutrale staten ook mogen zijn, behoudens die, welke uit bijzondere verbintenissen en garanties voortvloeien, verschillen zij in hoofdzaak onderling natuurlijk weinig of niet.

Nauwkeuriger en uitgebreider dan te voren zijn ze geformuleerd in de jongste periode, die in het algemeen veel voor de codificatie van het oorlogsrecht heeft zien tot stand brengen.

In dezen algemeenen zin opgevat, leiden de verklaringen, in 1854 door Frankrijk, Engeland en Rusland afgelegd omtrent de door hen in den Oosterschen oorlog tegenover de neutralen aan te nemen houding en het twee jaar later gevolgde verdrag van Parijs deze periode in, welke nog voortduurt en, naar we hopen, in haar vruchtbaarheid door het tegenwoordig wapenconflict niet te lang onderbroken moge worden.

Van vruchtbaarheid toch mag gesproken worden van een tijdperk, dat achtereenvolgens de Conventie v. Genève (van 22 Aug. 1864) over het lot der gewonden, de verklaring van St. Peterburg (van 29 Nov./11 Dec. 1868) over de afschaffing van ontplofbare kogels, de Conferentie van Brussel van Juli—Augustus 1874 ter bevestiging van de beginselen van het moderne oorlogsrecht, enz. enz. tot onze Haagsche Vredesconferenties toe heeft zien geboren worden, met tal van handboeken of handleidingen e. d. over genoemd recht enz. 1), 't „Institut de Droit International etc., Internationale Commissies van Enquête, Hof van Arbitrage, het Vredespaleis ten slotte als symbool van 't Vredeswerk.”

Maar — 't is reeds opgemerkt — de beginselen, in het een en ander weergegeven, zijn, ook wat aangaat de positie der neutralen, waarom het ons hier te doen is, 'n vastzetting, allicht ten deele ook eene uitbreiding van al in vroeger eeuw erkende, maar niet vastgelegde en ook niet steeds toegepaste. Men vergeet dit niet: 't bewustzijn van rechten en plichten van (de) neutralen was, zeker sinds Vattel, al sterk genoeg, maar scherp geformuleerd, stevig beklonken als 't ware, was dat alles slechts gebrekkig of niet en er zich aan houden?

Alleen als geen eigenbelang er zich tegen verzette!

Vandaar ook de talrijke overtredingen en schendingen, reeds alleen al in de 18de eeuw, niet het minst ook door oude staten als Frankrijk en Engeland bedreven.

Als we dus, zelfs al zal het mogelijk noch noodig zijn ook hier naar volledigheid 2) te streven, voor een afzonderlijk artikel eenige grepen

wel dit onderdeel van veel belang kan zijn en een delicaat karakter dragen in oorlogen als de huidige, met name de Schelde, over wier beteekenis als zoodanig o. m. J. J. C. DEN BEER POORTUGAEL, *l'Escaut et la neutralité permanente de la Belgique* (La Haye 1910).

1) In ons land kunnen als voorbeeldig gelden die van generaal DEN BEER POORTUGAEL.

2) Allermint is die toegepast ten opzichte van de ontwikkeling der denkbeelden

zouden doen uit deze, hoewel toch reeds naar omvang en tijd beperkte materie, mogen of liever moeten we op een maar al te ruime oogst rekenen.

Vooraf diende dan eigenlijk aan de hoofdzaak nog eene korte opsomming te gaan bij wijze van herinnering van wat als recht en plicht van neutralen diende en dient te gelden, doch bij nadere overweging schijnt zulks toch overbodig, waar tal van vaststaande gevallen soms door een enkel, wel een veel ouder voorbeeld geïllustreerd bij den BEER POORTUGAEL, VAN OORDT en verschillende buitenlandsche schrijvers, in staatsstukken enz. genoegzaam beschreven zijn 1). Overigens konden zij, voorzooyer daartoe dienstig, bij de behandeling der gevallen, dan vanzelf wel ter sprake komen.

Het een en ander misschien echter in een volgend artikel!

Den Haag.

Dr. L. M. G. KOOPERBERG.

over het oorlogsrecht, met name dat der neutralen, die met den genoemden VATEL ongeveer in de 2de helft der achttiende eeuw nieuwe banen betrad. Eigenlijk hebben we ten dezen gemeend voor ons doel te mogen verwijzen naar de (ten deele ook genoemde) litteratuur, waarover ook 't lijstje is te raadplegen achter DEN BEER PORTUGAEL'S „Krijgsgebruik en Neutraliteitsrecht“.

1) Wat voor 'n verplichtingen een neutrale staat als Nederland heeft vast te stellen, is nl. leerzaam af te leiden uit voorbeelden als bekend zijn uit den tijd van den oorlog tusschen de V. S. v. Amerika en Spanje, waarover de Staatscourant van 3 Mei 1898 de nadere bepalingen bevat.

De huidige taak der Cavalerie,

DOOR

C. J. G. L. VAN DEN BERG VAN SAPAROEA,

Ritmeester bij het 4e Regt. Huzaren.

Toevalligerwijze kwam ik in het bezit van een artikel uit de Vossische Zeitung getiteld; Lanze und Spaten. Die Kavallerie in Russisch Polen, van HAUPTMANN a. D. RICHARD FÖRSTER, Kriegsberichterstatter van genoemd blad

Velen zullen, zooals ook met mij het geval was, dezen titel met schrik hebben gelezen, want wel deden de schoppen dezen winter verstrekt, de gedachte aan het wroeten in de aarde levendig worden; zij vermochten echter niet dien indruk te maken, welke het opschrift van een oorlogsbericht verwekt, waarin lans en spade in één adem genoemd worden.

Is het stellig voor den Infanterist reeds eene kwelling geweest, zoo diep te moeten zinken, zelfs beneden de aardkorst, dikwijls weken lang, om weerstand te kunnen bieden aan den modernen, alles vernietigenden, projectielenregen, voor ons Cavaleristen, die van ouds den beganen grond te laag vonden voor het gevecht van man tegen man, is die val nog zooveel te grooter en gevoelen wij eerst recht de waarheid van het „Wie zich verhoogt, zal vernederd worden”.

Er valt niets aan te veranderen. Zoodra het element der beweging is uitgeschakeld, zullen wij voortaan evenals de Infanterie in den grond moeten ploeteren en dit moge ons nog zoovele tranen kosten, wij staan hier voor de wreede werkelijkheid, waaraan wij ons slechts hebben aan te passen.

Om reeds dadelijk te doen uitkomen, hoeveel aandacht de schop tegenwoordig van den Cavalerist vraagt, zij hier de volgende zinsnede aangehaald uit het artikel van RICHARD FÖRSTER (R. F.), waarin hij eene Deutsche Cavalerie Divisie op het oog heeft, welke eerst in het Westen, daarna in het Oosten opereerde: „Er zijn tot op heden (half April) vier fasen in de werkzaamheden dezer Cavalerie Divisie te onderscheiden: een zuiver Cavaleristische, n. l. ophelderingsdienst, steeds kort op den vijand, waarop als tweede volgt: de Infanteristische loopgravenstrijd bij Rijssel; in de derde phase (in het Oosten) hebben de Cavaleristische opdrachten de overhand, waarbij de hoofdrol spelen de evenwijdige vervolging en het afsnijden der achterwaartsche verbindingen der te omsingelen Russen; in de vierde periode zien wij de Divisie

voor het grootste deel als Infanterie aangewend in de stellingen bij de Uroga, Pilica en Rawka."

Dit komt dus ongeveer hierop neer: In den tegenwoordigen tijd vecht de Cavalerie nog slechts voor de helft te paard, overigens te voet en bedenkt men hierbij, dat haar op het gebied der opheldering of verkenning veel werk uit de hand kan worden genomen door het vliegtuig, dan klinkt het waarlijk niet zoo vreemd, als ons uit Berlijn een gerucht ter oore komt, volgens hetwelk de Duitsche Cavalerie tot de helft zoude worden teruggebracht, terwijl in plaats van de te verdwijnen Regimenten een duizendtal vliegtuigen zouden worden aangeschaft. In hoeverre dit op waarheid berust, weten wij niet, maar men zal na dit alles moeten toegeven, dat het er zeer onheilspellend voor ons schoone wapen uit ziet. En toch! er zijn nog wel enkele lichtpunten aan te wijzen. Welnu, laten wij ons daaraan, als aan eene stroohalm vastklampen en eens nagaan, of het er werkelijk in de toekomst zoo dreigend voor ons uit ziet.

Daarvoor zal ik aan de hand van het artikel der Vossische Zeitung en met behulp van de rapporten van Maarschalk FRENCH, de artikelen: „De Groote Europeesche Krijg van het jaar 1914—1915” en „Eenige ervaringen opgedaan in den tegenwoordigen Europeeschen Oorlog”, benevens het officieele Fransche rapport, (alle te vinden in den Mil. Spect. 1914 en '15) trachten uit te vorschen, welke opdrachten der Cavalerie, zoowel bij vriend als vijand, in de eerste acht maanden ten deel vielen.

„Eerst in België gebruikt,” aldus RICHARD FÖRSTER, „had zij (de Cav. Divisie) in de omstreken van Malmédy de eerste ontmoeting met vijandelijke ophelderingseskadrons”. (Aldus bij de Belgisch-Duitsche grens, vermoedelijk omstreeks 5 Augustus; R. F. noemt geen enkelen datum).

„Terwijl franc-tireurs het haar telkens lastig maakten, kwam zij ten Z. van Luik aan, toen deze vesting reeds beschoten werd; ging zij bij Huy over de Maas en marcheerde ten N. van Namen over Nivelles en Ath via Doornick in de richting Courtrai (Kortrijk). Zonder lastig gevallen te zijn, komt zij bij de Belgisch-Fransche grens.”

Vermoedelijk heeft deze Divisie mede den opmarsch der Duitschers van Oost naar West door België op de linkerflank gedekt en behoorde zij blijkbaar tot de 3 divisies sterke Cavaleriemacht, welke later langs Rijssel Frankrijk binnenstroomde op den buitenvleugel van het Deutsche Noorderleger, dat door middel van eene groote linkszwenking met Verdun als spil, gelijdelijk kwam in de lijn Mézières—Hirson—Kamerijk. (Schets I.)

Deze operatie had, gelijk men weet, o. a. eene omtrekking van Maarschalk FRENCH's linkervleugel ten gevolge. Laten wij daarom thans een blik slaan op hetgeen in deze dagen voorviel bij de Britsche troepen.

Maarschalk FRENCH had op den 22sten Augustus eene stelling ingenomen langs het kanaal van Condé in het Westen over Bergen (Mons) naar Binche in het Oosten.

Deze linie was als volgt bezet, zoo luidt FRENCH's rapport 1): „Van Condé tot en met Mons het II legerkorps, rechts van het II legerkorps van Mons stond het I legerkorps. De V Cavalerie-brigade stond bij Binche.

Bij gemis aan mijn III legerkorps besloot ik de Cavalerie-divisie zoo-veel mogelijk als reserve voor mijn buitenflank te houden of voor ondersteuning op eenig bedreigd punt in de linie. De verkenning voorwaarts was opgedragen aan den Brigade-Generaal Sir PHILIP CHETWODE met de V Cavalerie-brigade, daarenboven gelastte ik Generaal ALLENBY om eenige eskadrons in front vooruit te zenden om de opdracht van CHETWODE te ondersteunen.

Gedurende den 22sten en 23sten deden deze eskadrons uitstekend werk. Eenige van hen gingen vooruit tot Soignies (ten N. en een weinig oostelijk van Mons) en verschillende ontmoetingen hadden plaats, waarin onze troepen hunne meerderheid toonden.”

Bij de Britsche strijdmacht zien wij dus eene Cavalerie-Divisie 2) op enkele eskadrons na aangewend als eene „snel verplaatsbare vuurreserve”. Wat de V Cavalerie-brigade 3) van Generaal CHETWODE betreft, deze had eene veel omvattende taak. Deze brigade moest tot dekking van den rechtervleugel Binche bezetten; dat zij deze plaats werkelijk „bezette” is wel aan te nemen uit de latere mededeeling, dat zij Binche „ontruimde”. Bovendien moest zij zorgen voor de verbinding met het Fransche Cavaleriekorps van 3 divisiën, dat ten N. van Thuin tusschen Charleroi en Binche opereerde op den linkervleugel van het Fransche vijfde leger. Daarbij kwam nu nog de verkenning voorwaarts.

Het wekt werkelijk geen verbazing, dat Maarschalk FRENCH het noodig achtte de opdracht van Generaal CHETWODE met enkele eskadrons van de Cavalerie-Divisie te ondersteunen, welke eskadrons, gelijk wij hierboven zagen, goed werk verrichtten, waaruit in verband met de hem gegeven opdracht valt af te leiden, dat de verkenning door Cavalerie ook thans nog zeer goed mogelijk is. Er kwamen goede berichten in:

1) Zie Milit. Spect. No. 10, 1914.

2) De samenstelling eener Engelsche Cavalerie-Divisie wordt als volgt opgegeven: Divisiestaf; 4 Cavalerie-brigades elk van 3 Regimenten Cavalerie (3 eskadrons en eene mitrailleursectie) en een seinpeloton; 2 Brigades R. A. elk van 2 batterijen en een lichte munitiecolonne; 1 eskadron pioniers; 1 seineskadron; 4 Cavalerie veldambulances en treinafdeeling. Totaal 38 eskadrons, 12 sectiën mitrailleurs en 24 vuurmonden.

Vermoedelijk heeft de Cavalerie Divisie werkelijk uit 4 Brigades bestaan, omdat de V Cavalerie-Brigade ook aanwezig was.

Of de Brigades elk 3 Regimenten sterk waren is aan eenigen twijfel onderhevig, want zooals wij zullen zien, werd in het Engelsche rapport twee keer gesproken over de Regimenten van de Brigade „De Lisle”, behoorende tot de Cavalerie-Divisie en worden beide keeren slechts vermeld het 9e R. Lanciers en het 18e R. huzaren.

3) Eene zelfstandig Cavalie-Brigade bestaat uit: Stafkwartier; 3 Regimenten Cavalerie (3 esk. en 1 mitr. sectie); 1 batterij R. A. met L. M. C.; 1 peloton pioniers; 1 seinpeloton en 1 Cavalerie veldambulance. Totaal 9 eskadrons, 3 sectiën mitrailleurs en 6 vuurmonden.

o. a., dat de vijand den rechtervleugel van Mons tot Bray in het bijzonder bedreigde, bij welke bedreiging het niet bleef.

De zoo ontstane strijd was op 23 Augustus een paar uur gaande, toen te 5 uur n.m. per telegraaf van Gen. JOFFRE het verrassende bericht in kwam, dat minstens drie Duitsche legerkorpsen, n.l. een reservekorps, het IV en IX korps, uit de richting Tournay (Doornik) oprukten en dat dus het II korps op den linkervleugel werd omgetrokken.

Doet dit niet eenigszins denken aan onze vredesoefeningen, waarbij de vijand eveneens steeds uit die richting komt, van waar men hem het minste of in het geheel niet verwachtte, hetgeen tot overmaat van ramp doorgaans gepaard gaat met zeer weinig of onvoldoende beveiligingsmaatregelen in die richting, omdat liefst zooveel mogelijk krachten beschikbaar worden gehouden dáár, waar volgens menschelijke berekening het meeste gevaar dreigt.

De Britsche Cavalerie treft hier waarschijnlijk geen verwijt. Dat Maarschalk FRENCH haar niet op zijnen linkervleugel werkzaam stelde, is onder de gegeven omstandigheden zeer begrijpelijk. Moest hij niet met 4 divisïën (totaal 48 bataljons) eene stelling bezetten van 30 K.M. 1), een afstand als van Zutphen tot Arnhem bijv.

Was de opmarsch van 6 à 8 Duitsche legerkorpsen ten N. van de Maas met den rechtervleugel door en ten N. van Brussel (20 Augustus) zelfs niet eene ware strategische verrassing voor den Franschen generalen staf?

Tot het telegrafisch bericht van Generaal JOFFRE kon FRENCH den vijand slechts uit het N. O. verwachten en niet uit het N. W. en was het dus wel begrijpelijk dat hij zijne Cavalerie-Divisie als snel verplaatsbare vuurreserve achter hield, om eventueel zijne zwak bezette stelling te versterken of z.n. op den linkervleugel te verlengen.

Zóó bezien is het ook aannemelijk, dat de Britsche vliegeniers geen opdrachten kregen in N. W. richting, alleen moeten wij vragen, of de luchtverkenning in Noordelijke richting wel ver genoeg is doorgezet door de Engelschen; anders had de opmarsch van eene zoo groote krijgsmacht van O naar W. toch zeker gezien moeten worden.

Alzoo was een terugtrekken, ook in verband met het teruggaan van het Fransche 5e Leger, onvermijdelijk. Dit geschiedde echter zoo langzaam mogelijk. Het II Eng. legerkorps trok op den 24sten onder

1) De militaire medewerker van de „Berliner Börsen Courier“ zegt in een zijner berichten: „De lengte, welke een armeekorps in de breedte tijdens het gevecht inneemt, werd vóór den oorlog op 4 à 5 K. M. gerekend. Na de ervaring van den laatsten tijd, is het echter belangrijk meer en thans rekent men op 6 à 8 K. M.“

Men zal moeten aannemen, dat hier de frontbreedte bij den aanval en bij aangeleunde vleugels is bedoeld. Bij de verdediging kan het front breeder zijn, laten wij eens aannemen, dat dit $\frac{1}{3}$ meer kan bedragen, dan zouden, als Generaal FRENCH de Cavalerie Divisie vóór en zijwaarts van zijnen linkervleugel als verkenningsorgaan had gebraikt, de 2 Engelse Legerkorpsen feitelijk slechts voldoende geweest zijn tot het bezetten eener stelling van hoogstens 20 K. M. breedte.

dekking van eene demonstratie in de richting van Binche terug op de lijn Frameries—Dour—Quarouble en terwijl daardoor het I legerkorps weder gelegenheid kreeg zonder verliezen naar de lijn Maubeuge—Bavay terug te trekken, moest de Cavalerie onder generaal ALLENBY krachtig voorwaarts van den linkervleugel van het II korps optreden om dezen van den druk aldaar te ontlasten, want „tegen den middag scheen de vijand zijne voornaamste krachten tegen onzen linkervleugel te richten.”

Het is jammer, dat wij hier niet eenige gegevens meer ter beschikking hebben. Alhoewel het volgende veel te raden laat, is het toch interessant genoeg om het uit FRENCH's rapport over te nemen.

„Omstreeks 7.30 n.m. ontving generaal ALLENBY bericht van Sir CHARLES FERGUSSON, Ct. v. d. 5e divisie 1), dat hij krachtig werd aangevallen dringend versterking noodig had. Bij het ontvangen van dit bericht zette Generaal ALLENBY de Cavalerie in (hoe, te voet of te paard?) om rechtstreeks steun te verleen aan de 5e divisie.”

Zijn de berichten juist, welk eene prachtige samenwerking der beide wapens zien wij dan hier.

„Gedurende deze operatie meende Generaal DE LISLE voor de 2e Cavalerie-brigade een goede gelegenheid te zien, om het verder voortdringen van de vijandelijke Infanterie te verhinderen door een aanval op de flank, hij ging voorwaarts, doch stuitte op 450 M. van den vijand op ijzerdraad; het 9e Lanciers en 18e Huzaren leden hevige verliezen tijdens het teruggaan van de brigade.”

Daar deze verliezen eerst geleden werden tijdens het teruggaan, mogen wij aannemen, dat de aanval zeer verrassend was.

Het is volkomen juist als Kapitein VAN MUNNEKREDE in zijn artikel „Eenige ervaringen, opgedaan in den tegenwoordigen Europeeschen oorlog” (M. S. 1915, blz. 219) zegt: „Hiermede is opnieuw bewezen van hoeveel belang het voor de Cavalerie is om zich van den toestand van het aanvalsterrein op de hoogte te stellen,” maar toch vloeit mij hier de vraag uit de pen: Moet de Cavalerie het er nu en dan niet op wagen?

Laten wij het geval eens anders stellen en zoo is het toch zeer goed mogelijk. Alle omstandigheden voor een verrassenden aanval zijn aanwezig, het terrein ziet er, voor zoover is na te gaan, aller-verlokkelijkst uit, maar — men kan nooit weten. De maatregelen voor de terreinverkenning worden genomen en werkelijk het kan niet mooier. Even kranig als de Engelsche ruiters rijdt men ten aanval, doch binnen de 600 M. gekomen, krijgt men zulk een overstelpend vuur van de aanvankelijk zoo achteloos marcheerende doch tijdig door de terreinverkenning gewaarschuwde Infanterie, dat de aanval op eene totale mislukking uitloopt.

1) De 4e divisie mankeerde aanvankelijk, zoodat er totaal toch 4 divisies kunnen geweest zijn.

Wie niet waagt, wie niet wint! Zou in dit geval zonder voorafgaande terreinverkenning het succes niet schitterend geweest zijn?

Met behulp van de Cavalerie was Sir HORACE SMITH DORRIEN (wiens II korps links versterkt was door de inmiddels op het gevechtsterrein aangekomen XIX Infanterie brigade) in staat om naar eene stelling terug te gaan, gelegen ten Westen van Bavay, terwijl het I korps ten O. van die plaats in stelling kwam.

Daar de vijand hier opdrong met twee korpsen in front en één op FRENCH's linkervleugel, kan men zich voorstellen, welk eene zware taak de Cavalerie bij dezen terugtocht te vervullen had.

Laat op den avond van den 24sten stond de Cavalerie op den uitersten linkervleugel ten W. van Jenlain.

Daar de vijand alles in het werk stelde den Engelschen linkervleugel te omtrekken, werd den 25sten in den vroegen morgen de terugtocht opnieuw aangevangen naar eene stelling in de nabijheid van Le Cateau en de achterhoede moest te 5³⁰ v.m. op den weg Maubeuge (waaraan de rechtervleugel van de stelling aangeleund was)—Bavay—Eth gereed zijn. „Twee Cavalerie-brigades met de betrokken divisie Cavalerie (voor het eerst hooren wij deze Cavalerie door FRENCH hier noemen) dekten de beweging van het II korps. De rest van de Cavalerie-divisie met de XIX brigade, onder de bevelen van Generaal ALLENBY, dekten de westelijke flank.”

Intusschen was op den 25sten de 4e Divisie (II bataljons) en eene brigade Artillerie aangekomen onder Generaal SNAW, welke troepen stelling namen met den rechtervleugel bij Solesmes en met den linker aangeleund aan den weg Cambay—Le Cateau, en zodoende den terugtocht van I en II legerkorps naar de stelling Langrecies—Le Cateau—Cambay (reeds te voren in gereedheid gebracht) krachtig steunden.

RICHARD FÖRSTER verklaart ons, dat de Cavalerie-Divisie, van af de Belgisch-Fransche grens bij haren opmarsch naar Cambay, voortdurend gevechten, somtijds van zeer ernstigen aard, had te leveren. Dit is zeer begrijpelijk. Immers bij de aanhoudende pogingen der Duitschers om den tegenstander te omtrekken moet de Cavalerie, als zijnde het aangewezen wapen om die beweging in te zetten, een belangrijke rol gespeeld hebben.

Daar zich nu op den 24sten en 25sten o. a. steeds Britsche Cavalerie op den linkervleugel ophield, mag men gerust aannemen, dat de Deutsche ruitery verscheidene keeren met haar in contact is geweest en dat dit niet zonder succes was, mogen wij, geloof ik, wel besluiten uit de volgende mededeeling uit FRENCH's rapport: „Gedurende het gevecht op den 24sten en 25sten werd de Cavalerie voor een groot deel verspreid, maar vroeg in den morgen van den 26sten gelukte het Generaal ALLENBY twee brigades ten Z. van Cambay te concentreren.”

De toestand bij de Britsche troepen werd steeds hachelijker door de hevige bedreiging van den linkervleugel van het II korps, het steeds

teruggaan der Fransche troepen op den rechtervleugel en door den uitgeputten toestand der troepen; daarom wilde FRENCH eene krachtige poging doen terug te trekken naar eene terreinafscheiding als Somme of Oise, waardoor het mogelijk zou zijn den vijand het halt toe te roepen en de eigen troepen weder te verzamelen en te reorganiseeren. Daarom zond hij bevelen om den terugtocht zoo spoedig mogelijk voort te zetten tot de lijn St. Quentin—Ribemont. De Cavalerie onder Generaal ALLENBY moest den terugtocht dekken.

Het I korps bereikte des avonds van den 25sten om 10 uur Langrecies was aldaar in hevige gevechten gewikkeld met afdeelingen van het IX Duitsche Legerkorps, terwijl zijne 1re Divisie ten Z. en O. van Marvilles (gelegen bij den vork van wegen Langrecies—Marvilles Berlaimont—Avesnes) krachtig werd aangevallen, waaraan, dank zij ingeroepen hulp van Fransche reserve-divisies, weerstand werd geboden, zoodat Sir DOUGLAS HAIG, gebruik makende van de duisternis, zijn legerkorps wist los te maken van den vijand, en bij het aanbreken van den dag, 26 Augustus, in staat was den terugtocht Zuidelijk van Wassigny naar Guise te vervolgen.

Gelukte het dus aan het I korps een begin van uitvoering te geven aan FRENCH's orders, bij het II korps en de 4^e Divisie, (onder bevel gesteld van den Ct. van dit korps) die omstreeks 6 uur n.m. van den 25sten in stelling stonden respectievelijk van Le Cateau tot Caudry en van daar tot Serainvillers, was de toestand anders:

FRENCH, het gevaarlijke van de situatie inziende, had reeds tijdens het gevecht van den 23sten en 24sten persoonlijk dringend aan Generaal SORDËT, die met zijne 3 Cavalerie divisies ten N. van Avesnes legerde, om samenwerking en steun verzocht. Deze zou machtiging vragen aan zijn leger-Ct. om de Britsche linkerflank te dekken. Vóór den volgenden dag kon er echter niet op steun gerekend worden, daar zijn paarden te vermoeid waren.

Wij hebben te weinig gegevens om een oordeel te vellen, maar toch rijst de vraag: hoe was het op dit oogenblik dan wel gesteld met de paarden der Duitsche Divisies, welke, op den uitersten vleugel arbeidende, toch waarschijnlijk grootere afstanden hadden te doorloopen gehad dan het Fransche Cavaleriekorps? Dat deze Duitsche ruitery nog niet uitgeput was, zal hier voldoende blijken.

Vroeg in den morgen van den 26sten stond Generaal SORDËT, woord houdende, achterwaarts van den een weinig naar achter gebogen linker-vleugel van de 4^e Divisie, dus ongeveer ten Z. van Serainvillers. In dien zelfden morgen werd de toestand van het II korps en de 4^e Divisie hoogst bedenkelijk, toen de vijand met zijne hoofdmacht tegen den linker-vleugel van de stelling opdrong, terwijl de kanonnen van 4 Duitsche legerkopsen in stelling stonden, zoodat de Ct., Sir HORACE SMITH-DORRIEN het onmogelijk achtte den terugtocht bij het aanbreken van den dag te vervolgen gelijk gelast was.

Daar het I korps niet meer kon ingrijpen, zond FRENCH hem bevelen

zijne uiterste kracht aan te wenden om het gevecht af te breken en zoo spoedig mogelijk terug te gaan, terwijl hij tevens een dringend bericht aan Gen. SORDËT zond zijn uiterste best te doen naar voren te komen om het teruggaan van zijn linkervleugel te steunen. Generaal SORDËT achtte zich in verband met de uitputting zijner paarden nog steeds niet in staat op eenige wijze in te grijpen.

Niettegenstaande er geen tijd was geweest zich in te graven, hielden de troepen onder het moorddadig vuur tot 3.30 n.m. stand, waarbij de Engelsche artillerie zich schitterend gedroeg.

Om niet geheel vernietigd te worden, werd op het zoeven genoemde tijdstip de terugtocht beproefd, waarvan FRENCH zegt: „De beweging werd onder schitterend uitgevoerde dekking van de artillerie, welke zelf hevig leed, uitgevoerd en het kranige werk van de Cavalerie steunde daadwerkelijk de verdere volvoering van deze hoogst gevaarlijke onderneming”.

„Gelukkig had de vijand zelf te groote verliezen geleden om tot eene krachtige vervolging over te gaan”.

De terugtocht werd voortgezet tot laat in den nacht van den 26sten Augustus, vervolgd op den 27sten en 28sten, op welken datum de troepen halt hielden in de lijn Noyon—Chauny—La Fère (alle gelegen nabij de Oise). Zij hadden zich toen van den vijand weten los te maken.

„Den 27sten en 28sten was ik veel verschuldigd aan Generaal SORDËT en de Fransche Cavalerie-divisie(n?) onder zijne bevelen voor den daadwerkelijken steun bij mijnen terugtocht, door het terugwerpen van vijandelijke afdeelingen op Cambrai”.

Een woord van bewondering voor het schitterend optreden dezer Britsche troepen, welke hadden te kampen tegen eene overmacht van 5 Duitsche legerkorpsen kan ik hier niet achterwege laten.

Het spreekt reeds van zelf, dat de vervolging voornamelijk plaats had door de Duitsche Cavalerie, zoodat de krijgsgeschiedenis over deze periode wel interessante cavaleriegevechten zal te vermelden hebben.

Als een klein bewijs voor deze veronderstelling kan het volgende dienen:

„Op dien avond” (28 Augustus), zoo zegt FRENCH, „werd mijn leger krachtig (men ziet: de Duitsche Cavalerie was nog niet vermoeid) vervolgd door twee vijandelijke Cavaleriecolonnen van St. Quentin in Z. O. richting. De terugtocht werd gedekt door de III en V Cavaleriebrigade”.

„Generaal CHETWODE met de V Cavaleriebrigade stiet bij Cérizy (ten Z. van St. Quentin) op de Oostelijke colonne, die in Zuidelijke richting trok. De brigade viel krachtig aan, het voorste, vijandelijke regiment leed zware verliezen en werd geheel opgelost”.

„Ten Zuiden van de Somme sloeg Generaal GOUGH met de III Cavaleriebrigade, de Uhlanen van de Garde met groote verliezen terug”.

Ook uit RICHARD FÖRSTER's artikel blijkt, dat de Duitsche ruitery krachtig vervolgde, hij zegt n.l.: „Bij „Verbery, jenseits der Somme”, kwam

het tot een buitengewoon hevig bosch- en dorpsgevecht tegen belangrijk sterkere troepen der Engelschen.

Het is mij niet mogen gelukken dit plaatsje Verbery 1) te vinden, Gen. FRENCH maakt geen melding van dit treffen; heeft R. F. wellicht de ontmoeting met Generaal GOUGH op het oog, welke op mij echter meer den indruk van een ruitergevecht maakt.

Na de zoo hevige onafgebroken worsteling van af den 23sten Augustus hadden de Britsche troepen het slechts korte oogenblik van verademing in de lijn Noyon—Chauny—La Fère ten volle verdiend.

Men zal er zich willicht over verwonderen, dat ik in de laatste bladzijden weinig of geen nieuws verkondigde, doch ik meende, dat deze episode van een 7-tal dagen, uit een cavaleristisch oogpunt bezien, zóó belangrijk was, dat het de moeite zou loonen dit gedeelte van FRENCH's rapport nog eens in eenigszins gewijzigden vorm voor den geest te brengen. Immers, indien men ooit mocht willen beweren, dat de Cavalerie hare waarde ook maar voor de helft mocht hebben verloren, zoo zijn deze bladzijden uit de geschiedenis van den grooten krijg van 1914—'15 alleen reeds voldoende, om deze bewering volkomen te niet te doen.

Zelfs het feit, dat vliegeniers aan beide zijden (Maarschalk FRENCH getuigt o. a. met groote waardeering van de diensten van het Engelsche vliegkorps) der Cavalerie op het gebied der verkenning veel werk uit de hand zullen hebben genomen, doet niets af aan de uitstekende diensten, welke het ruitewapen gedurende deze dagen, zoowel bij vriend als vijand bewezen heeft.

Na de gevechten bij Verbery, zegt R. F., marcheerde de Divisie met veel durf door tot op 35 K.M. van Parijs.

Vóór het echter zoover was, had de Duitsche Cavalerie (natuurlijk is niet na te gaan of dit de door R. F. bedoelde Divisie was) nog eene ernstige ontmoeting, waarvan FRENCH gewaagt. Terwijl de Engelsche troepen op 1 Séptember terugtrokken uit de boschrijke streek ten Z. van Compiègne, overviel de Duitsche ruitery de I Engelsche Cavaleriebrigade, doodde en verwondde verscheidene officieren en manschappen en veroverde eene batterij Rijdende Artillerie.

Hoogstwaarschijnlijk hebben wij hier met een waar ruitergevecht te doen. Een kranig stukje voor de Duitsche Cavalerie na de vele, daaraan voorafgaande, zoo afmattende dagen

Maar . . . , voor haar keerde de kans, toen de I Cavalerie-divisie met de hulp van afdeelingen van het III legerkorps de batterij niet alleen heroverde, maar ook nog 12 kanonnen van den vijand nam.

Het III legerkorps opereerde op den linkervleugel. Wij treffen hier aan eene rechtstreeksche vervolging der Duitsche Cavalerie en is het zoo juist genoemde geheel te beschouwen als een achterhoedegevecht.

Als de Divisie op 35 K.M. van Parijs is gekomen, schrijft R. F.:

1) 10 K.M. Z. O. van Compiègne ligt een plaatsje Verberie aan de Oise.

„Onze cavaleristen zagen den Eiffeltoren reeds zeer duidelijk tegen den hemel afsteken.”

Hoe moeten de harten dezer mannen van voldoening en trotsch geklopt hebben, toen zij het beloofde land zoo van nabij zagen. Hoeveel te grooter moet echter juist voor hen de teleurstelling zijn geweest, toen de marschrichting plotseling gewijzigd werd.

Betreffende deze dagen vinden wij zelfs geene plaatsnamen bij RICHARD FÖRSTER. Wel is het interessant den toestand even nader te bezien, waartoe Maarschalk FRENCH's rapport ons alweder in staat stelt.

De algemeene marschrichting op Parijs schijnt op 3 September te zijn verlegd in eene Zuidoostelijke. Luchtverkenner meldde n.l. den 4^{den} September eenen opmarsch van 's vijands hoofdcollonnen in Z. O. richting ten O. van de lijn Nanteuil—Lizy a. d. Ourcq. (Zie schets 2.)

Op den 6^{den} was de toestand ongeveer als volgt:

De Duitschers stonden in eene haakstelling met het eene been ten O. van en evenwijdig aan de Ourcq (IV Reserve en II korps), front naar het Westen, waartegenover het 6e Fransche Leger zich bevond met den rechtervleugel aan de Marne bij Meaux en den linkervleugel bij Betz.

Het andere been dezer Duitse stelling met het front naar het Z. werd gevormd door eene lijn ten Z. van en evenwijdig aan de Marne. De 9e D. Cavalerie-Divisie stond ten W. van Crecy, de 2e D. Cavalerie-Divisie ten N. van Coulommiers, vervolgens het IV korps bij Rabais en het III en VII korps ten Z. W. van Montmirail.

Alle deze troepen met die, Oostelijk van de Ourcq, vormden het 1e Duitse Leger. Oostelijk hiervan marcheerde het 2e Duitse Leger op naar het Zuiden.

Tegenover het 1e D. Leger ten Z. van de Marne stonden van West naar Oost: het Britsche Leger ongeveer met het midden tegenover Mauperthuis, front naar het N. O., het 5e Fransche Leger te Courtazon met den rechtervleugel bij Esternay en tusschen dit leger en het Britsche bevond zich CONNEAU's Cavaleriekorps (vermoedelijk ten Z. O. van Dagny).

Op den 7^{den} September werd de druk in O. richting aan de Ourcq te sterk voor de Duitschers en toen het aan het Fr. 5e Leger gelukte het IV korps bij Rabais en het III en VII korps ten Z. W. van Montmirail terug te dringen naar de Petit-Morin, ving de terugtocht der Duitschers aan welke gedekt werd door de 2e, 9e en Garde Cavalerie-Divisie, blijkbaar krachtig vervolgd door de Engelsche ruitery, waarvan FRENCH vermeldt, dat zij zeer goed werkte, in het bijzonder de brigade van Generaal DE LISLE (9e Lanciers en 18e Huzaren).

Op den 10^{den} werd de vijand tot aan de Ourcq, welke rivier zich ongeveer bij La Ferte-Milon naar het O. ombuigt, vervolgd. Gedurende dit tijdsverloop, lezen wij telkens van achterhoedegevechten, waarbij de Duitschers gebruik maakten van sterke achterhoeden bestaande uit alle wapens, gelijk ook bij de Ourcq het geval was, waar het I en II Britsche Legercorps, gesteund op den rechtervleugel door de Cavalerie-Divisie en op den linker door de 3e en 5e Cav.-brigade (waarmede

de Britsche strijdmacht intusschen schijnt versterkt te zijn) er in slaagde den vijand noordwaarts te drijven, waarbij dertien kanonnen, zeven mitrailleurs, ongeveer 2000 gevangenen en veel transportwagens in Engelsche handen vielen.

Het artikel uit de Vossische Zeitung vermeldt, dat de Cavalerie-Divisie eerst terugging op Soissons, daarna over de Aisne naar Laon, over de Oise naar Nesle, Westelijk voorbij St. Quentin en dat zij, in samenwerking met Beiersche troepen, dapper en fortuinlijk streed in de bosschen bij de Somme.

Alvorens een weinig meer licht te doen vallen op de zoo juist genoemde bewegingen dezer Cavalerie-Divisie, moeten wij eerst nog een oogenblik verwijlen aan de Aisne bij en Oostelijk van Soissons, waar FRENCH's troepen het een drietal weken (ongeveer van 12 September—3 October) uithielden ten N. van de rivier tegen krachtige aanvallen der Duitschers en onder een hevig vuur van zwaar geschut.

Bij dezen strijd bevond zich op zeker oogenblik het I Legerkorps in benarden toestand, terwijl Sir DOUGLAS HAIG, de Commandant van dit korps, geen reserve meer over had. Maarschalk FRENCH stelde hem daarom de Cavalerie-Divisie ter beschikking, waarvan hij zeer handig gebruik maakte, door den linkervleugel van de Garde Brig. met een gedeelte dezer Cavalerie te verlengen en versterken. Aldus eene volkomen infanteristische opdracht.

Ook het optreden van een enkel eskadron, in samenwerking met Infanterie, kwam tot uiting, toen de Queen's en King's Royal Rifles op den uitersten rechtervleugel van de Engelsche Infanterie (welke aan de Aisne tusschen Fransche korpsen in streed), den 17^{den} September eene omvattende beweging maakte om den linkervleugel van eene sterke Deutsche Infanterie-afdeeling, terwijl zij daarbij door een eskadron Cavalerie op hunne uiterste flank gesteund werden. De vijandelijke aanval werd hier ten laatste afgeslagen door de Britsche troepen.

Aldus: eene eenvoudige, maar zeer belangrijke, werkelijk cavaleristisch tactische opdracht voor een eskadron. (Daar mij van dit terrein geen gedetailleerde kaart ten dienste staat, liet ik plaatsnamen achterwege. Wie dit uitgebreider wenscht te lezen verwijs ik naar FRENCH's rapport M. S. '15, blz. 49 en volgende).

Toen de Britsche Opperbevelhebber het na den 18^{den} September, in verband met Generaal JOFFRE's voorgenomen aanval en omtrekking op den uitersten Duitschen rechtervleugel onder Generaal de CASTELNAU's leiding, noodig oordeelde het gevecht slechts gaande te houden, totdat de invloed van deze omtrekking zich zou doen gevoelen, moest de Infanterie in de loopgraven geregeld afgelost worden en daarin kreeg blijkbaar ook de Cavalerie haar deel. FRENCH zegt toch: „De Cavalerie heeft in de loopgraven krachtig geholpen en heeft gedaan, wat zij kon, om de zware en moeilijke taak, die de Infanterie noodgedwongen ten deel viel, te verlichten”.

Gelijk wij uit het officieele Fransche rapport weten, was de operatie

van CASTELNAU's Leger eigenlijk eene voortzetting van MANOURY's poging om de Duitschers op den rechtervleugel te omvatten, waarmede op 11 September de eerste stap werd gezet op den weg, langs welken de Duitschers moesten omtrokken worden, hetgeen echter op niets anders uitliep, dan op een „wedloop naar zee”, zooals het Fransche legerbestuur het zeer aardig uitdrukt.

Naar wij in ditzelfde rapport lezen, stelden de Duitschers, die omgekeerd den Franschen linkervleugel poogden te omtrekken, daar geleidelijk in totaal tegenover 12 actieve legerkorpsen, 6 reserve korpsen en 4 Cavaleriekorpsen, zonder dat ook zij het gewenschte resultaat vermochten te bereiken.

Het is niet waarschijnlijk, dat al deze 4 Cavaleriekorpsen reeds aanwezig waren toen CASTELNAU's leger zich krachtig versterkte in de lijn Lassigny—Roy—Péronne a. d. Somme (21—26 September). Wij lezen immers bij RICHARD FÖRSTER, dat zijne Cav.-Divisie van Soissons via Laon over de Oise en westelijk voorbij St. Quentin naar de Somme marcheerde en daar samen met Beiersche troepen in gevecht kwam. De Cavalerie werd dus achter de stelling langs (zie schets 1) van de Aisne naar den uitersten vleugel gebracht, alwaar zij allicht nuttiger werk kon verrichten, hetzij om de omtrekking van den tegenstander in te leiden, dan wel diens zelfde poging tijdig te onderkennen en daaraan weerstand te bieden. Vermoedelijk zal wel de geheele Cavalerie, welke aanvankelijk den terugtocht dekte, verplaatst zijn naar het N. en zal zij bij de Somme in gevecht geweest zijn met de territoriale divisies van Generaal BRUGÈRE, welke CASTELNAU's linkerflank steunden.

Al spoedig bleek, dat het doel op deze wijze aan Fransche zijde niet was te bereiken. zoodat een nieuw leger op 30 September onder Generaal MAUD'HUY de lijn Arras (Atrecht)—Lens bezette. Welke de taak der Duitsche Cavalerie in deze dagen was, is ons nog niet bekend.

Op verzoek van Maarschalk FRENCH werd het Engelsche Leger van 3 tot en met 19 October verplaatst van de Aisne naar St. Omer om de overvleugeling opnieuw in de streken van de Lys te beproeven, terwijl een gedeelte van het Britsche leger benevens Fransche marinetroepen ter versterking van het Belgische leger de streek van de Yser zouden bezetten

Hiermede zijn wij gekomen tot dat gedeelte van de groote worsteling in het Westen, waarvan RICHARD FÖRSTER schrijft:

„Een' zwaren tijd had zij (de Cavalerie-Divisie) daarna in het Fransche kolendistrict te doorstaan, zoowel als later ten N. W. van Rijssel in verbitterde loopgravengevechten tegen sterke Engelsche troepen.”

Bij benadering kunnen wij wel aannemen, dat deze Duitsche Cavalerie-Divisie begin October tot den loopgravenstrijd werd gedwongen, zoodat zij twee, zegge twee, maanden aan één stuk werkzaam is geweest in den bewegingsoorlog en wat zij presteerde komt nog meer uit als wij RICHARD FÖRSTER aan het woord laten:

„Rekent men,” zoo schrijft hij, „den afgelegden weg slechts hemelsbreed, zonder acht te slaan op de zoo uitgestrekte nevenbewegingen door talrijke gevechten, dan komt men reeds tot eene buitengewone „Marschleistung” van meer dan 1120 K.M. Gedurende dezen geheelen tijd hadden paard en ruiter slechts twee à drie dagen eene eenigszins behoorlijke rust. Al had de Divisie geen gelegenheid den vijand heldhaftig te attakeeren, zooals de Pruisische Cavalerie bij Mars-La-Tour, zoo verliep gedurende haren marsch door het Belgische en Fransche gebied bijna geen dag zonder in nauwe aanraking met den vijand te zijn.”

Daar de groote strijd in het Noorden van Frankrijk, welke in October aanving verscheidene interessante momenten voor ons wapen oplevert, wil ik er hier nog enkele vermelden.

Op 11 October had de Duitsche Cavalerie enkele bosschen bezet ten N. van het kanaal Béthune—Aire (gelegen halverwege Béthune en St. Omer (zie schets 1), en werd daaruit verdreven door de 2e Eng. Cav.-Divisie (blijkbaar nieuw geformeerd onder Generaal GOUGH).

Deze Britsche Cavalerie moest op de noordelijke flank den aanval van het II korps steunen en respectievelijk desgelijks doen op de flank van het III en I korps als deze van de Aisne aankwamen.

Het II korps zou nu, geconcentreerd zijnde op de lijn Béthune—Aire en zich rechts in verbinding stellende met den linkervleugel van het 10e Fransche Leger (de scheidingslijn tusschen de Britsche en Fransche troepen was de weg Béthune—Rijssel), door eene rechtszwenking de rechterflank van den vijand, welke tegenover het 10e Leger stond, aanvallen.

Dit plan faalde evenwel, want de Duitschers, die bij Annequin met den linkervleugel van het Fransche 10e Leger in gevecht waren gekomen, verlengden dadelijk hun rechtervleugel ten einde de bedreiging daartegen te keeren.

Zou men zonder verdere aanwijzingen reeds mogen aannemen, dat hiervoor de aanwezige Cavalerie werd benut; de bij Maarschalk FRENCH ingekomen berichten bevestigen deze veronderstelling ten volle, want daaruit bleek, dat het II korps in deze dagen van 12 tot 19 October (op welken laatsten datum de vijand aanzienlijk versterkt werd), stond tegenover de 2e, 4e, 7e en 9e Duitsche Cavalerie-Divisie, die gesteund werden door verscheidene bataljons jagers en een gedeelte van het XIV legerkorps.

Niet alleen de Duitsche Cavalerie had te kampen met de moeilijkheden, welke het terrein in het mijndistrict opleverde, want ook het II Eng. korps kon niet veel vooruit komen tengevolge van het moeilijke terrein, bedekt als het was met mijnwerken, fabrieken, gebouwen enz., gelijk het Engelsche rapport vermeldt.

Met „enz.” bedoelt Maarschalk FRENCH blijkbaar „sloten”.

De 3e Divisie van het II korps was het kanaal Béthune-Aire overgestoken en had zich ontwikkeld op den linkervleugel van de 5e Divisie, welke verbinding had met den Franschen linkervleugel.

„Den 15^{den} October (aldus FR.'s rapport) vocht de 3e Divisie schitterend en overschreed met planken de talrijke slootten 1), die dit land doorsnijden. Zij dreef den vijand van de eene versterkte loopgraaf naar de andere tot zij des avonds den vijand van den weg Estaire—La Bassée afdrong en stelling nam in de lijn Pont de Ham—Croix Barbée” 2).

Hier streed de Duitsche Cavalerie dus in een soort polderterrein.

„Op den 18^{den} ondernam de vijand krachtige tegenaanvallen langs het geheele front van het II korps. De aanvallen werden zeer dapper afgeslagen; toch konden slechts geringe vorderingen worden gemaakt.”

Hier kunnen wij dus ontwijfelbaar vaststellen, dat de afgezeten Cavalerie de Engelsche troepen met de bajonet of de karabijnkolf, voor zoover deze divisies nog niet alle van het steekwapen mochten voorzien zijn geweest, te lijf gingen.

Thans wil ik liever nog een blik werpen op de handelingen der Britsche Cavalerie.

Wij verlieten Generaal GOUGH, toen deze op den 11^{den} October Duitsche Cavalerie uit de bosschen ten N. van het kanaal Béthune—Aire verdreef. Daarna vereenigde hij zich nabij Hazebrouck met de Cavalerie der 6e Divisie van het III korps en de beweging voortzettende in N. richting, dreef hij den vijand terug door Flêtre (gelegen N. W. van Hazebrouck en ten W. van Bailleul) en nam even voor het invallen van de duisternis na een hevigen strijd Mont des Cats ten N. van Flêtre. (Zie schets 4.)

Zoo opereerde deze Cavalerie thans reeds op- en voorwaarts van den linkervleugel van het Eng. III korps, dat te St. Omer nagenoeg geheel was uitgeladen op den avond van den 11^{den} October en Oostwaarts naar Hazebrouck werd gezonden, waar het korps den 12^{den} den geheelen dag bleef. In den ochtend van den 13^{den} bezette de voorhoede van het korps bestaande uit de XIX Infanteriebrigade en eene brigade Veldartillerie de lijn Strazeele—Station Coestre—St. Sylvestre, (deze lijn loopt ongeveer Z.-N. ten W. van Fletre, zie schets 4), terwijl bij Meteren eenige K.M. ten W. van Bailleul en dus tegenover deze voorhoede het IV Duitsche Cavaleriekorps gesteund door eenige bataljons jagers stelling had genomen.

Intusschen vormde een Fransch Cavaleriekorps onder Gen. CORNEAU de verbinding tusschen het II en III Engelsche korps.

Overeenkomstig FRENCH's bevelen om op te rukken naar de lijn Armientières—Wytschaete (schets 4) viel Generaal PULTENEY den vijand in front aan, verdreef deze uit Meteren, waarop het III korps, daar zelfs Bailleul verlaten was (behoudens vele gewonde Duitschers), de lijn

1) Ik spatieer.

2) Croix Barbée ligt ten N. W. van Neuve Chapelle. (Schets 3.) Pont de Ham ligt vermoedelijk op dit kaartje niet ver van Estaire, welke plaats is gelegen juist bij den rand van het kaartje N. W. van Laventie.

St. Jans—Bailleul in den morgen van den 14^{den} October bezette.

Het was op dezen dag, dat de 1e Engelsche Cavalerie-Divisie bij de 2e Cavalerie-Divisie aansloot en dit geheele Cavaleriekorps onder Generaal ALLENBY na aanzienlijken tegenstand te hebben ondervonden het hooge terrein bij Berthen vermeersterde. (Zie schets 4.)

Den 15^{den} (zie schets 4) moest het III korps de Leie van Saily tot Armentières bezetten, hetgeen na heftigen tegenstand gelukte en tevens had Gen. ALLENBY, met het oog op een verder voorwaarts rukken naar het Oosten, bevel gekregen de Leie te verkennen en zoo mogelijk de overgangen te bezetten in afwachting van de komst van het III en IV korps. Deze verkenning werd volgens FRENCH's rapport schitterend¹⁾ uitgevoerd op 15 en 16 October niettegenstaande grooten tegenstand, vooral langs het beneden gedeelte der rivier.

Na het oprukken uit Bailleul was de vijand zeer versterkt, zoodat het III en Cavaleriekorps, 3 of 4 Divisies vijandelijke Cavalerie, het XIX Saksische korps en eene Divisie van het VII korps tegenover zich hadden. De Duitschers trokken echter zóóver terug, dat zij den 18^{den} eene linie bezetten van Radinghem, ten W. van Lille, naar het N. O. over Perenchie tot Frélinghem (a/d Leie) en van daar langs den Oostelijken oever der Leie tot Wervick, zoodat het III korps dan ook stelling kon nemen in de lijn Bois Grenier—Le Gheir (ten N. van Frélinghem).

„Den 17^{den}, 18^{den} en 19^{den} werd de verkenning door de Britsche Cavalerie voortgezet; en ofschoon waardevolle inlichtingen¹⁾ ontvangen en krachtige vijandelijke troepen in bedwang¹⁾ gehouden werden, was het Cavaleriekorps niet in staat de overgangen te bezetten of vasten voet te krijgen op den Oostelijken oever van de rivier. ALLENBY's Cavalerie bewaakte aldus de Leie en stond aan den Westelijken oever van Frélinghem tot Wervick.

Hiermede was het overvleugelingsproces nog niet ten einde. Het zoude mij evenwel te ver voeren, in verband met de taak welke ik mij stelde, het verloop verder te volgen. Hen, die er meer belang in mochten stellen, verwijs ik naar FRENCH's rapport over den slag bij Yperen—Armentières voor zoover zij daarvan nog geen kennis namen (M. S. 1915, blz. 146).

Laten wij thans de Deutsche Cavalerie-Divisie naar het Oosten volgen en behoudens eene enkele toelichting RICHARD FÖRSTER het woord geven.

„Toen begon het snel en vlot verloop transport naar het Oostelijke oorlogstoooneel. Over de Deutsch-Russische grens dadelijk schermselingen met Kozakken-eskadrons.”

Uit het verdere gedeelte van FÖRSTER's artikel blijkt, dat de Cavalerie-Divisie deel uitmaakte van de talrijke ruitery, welke den opmarsch van Maarschalk von HINDENBURG's troepen tusschen Weichsel en Warta moest dekken. Deze troepen werden tusschen Posen en Kulm (zie schets 5) geconcentreerd en onmiddellijk over Thorn ter weerszijden

1) Ik spatieer.

van den Weichsel aangezet. De versluiering dezer operatie gelukte uitstekend, dank zij de Duitsche Cavalerie en eene niet voldoende luchtverkenning aan Russische zijde.

Toch stelden de Russen omstreeks half November een vijandelijken opmarsch vast tusschen de beide genoemde rivieren, tot welke wetenschap men dus wel gekomen zal zijn door de berichten der Cavalerie. Deze zullen uit den aard der zaak onvolledig zijn geweest, waardoor men den omvang der Duitsche operatie niet kon overzien en men blijkbaar in de meening verkeerde, met eene demonstratie te doen te hebben.

Zoo gelukte het aan VON HINDENBURG bij Wloclawek op 14 November een Russisch legerkorps terug te werpen en spoedig daarop door te marcheeren naar de lijn Kutno—Plock.

Blijkbaar stond bij Kolo een Russisch Cavaleriekorps.

Het Berliner Tageblatt zegt toch: . . . het verjagen van het Russische Cavaleriekorps bij Kolo . . . was het voorspel van den slag bij Wloclawek. (Voor nadere bijzonderheden zie men: „De Groote Europeesche Krijg van het jaar 1914,” M. S. '14, blz. 893 e. v., terwijl men het verder verloop van VON HINDENBURG's opmarsch beschreven vindt in een vervolgartikel M. S. 1915, blz. 66 e. v.)

„Van de grens ging het voorwaarts over onbegaanbare wegen om den terugwijkenden tegenstander evenwijdig te vervolgen, ten einde hem bij Lodz te omsingelen, hetgeen echter opgegeven werd tengevolge van het optreden van sterke Russische reserven.”

„Bij den afmarsch in N. richting viel der Cavalerie-Divisie de zoo verantwoordelijke opdracht ten deel een Armeecorps los te maken van den vijand.”

Hier had de Cavalerie een' aftocht te dekken naar het Noorden, waarvan de Russen op den 25sten November melden, dat talrijke Duitsche troepen, die den 20sten Nov. in het gebied van Strykow—Breziny—Koluski—Rzgow—Tuscyn (deze plaatsen liggen in een boog Oostelijk om Lodz) waren binnengedrongen aan alle zijden door hunne troepen in het nauw gebracht, poogden, zich naar het Noorden een uitweg te banen.

Deze poging gelukte, zooals men weet. Men zal beseffen, welk eene enorm moeilijke taak hier op de schouders der Cavalerie-Divisie werd gelegd en daar nu het loskomen der troepen zeer zeker hoofdzakelijk te danken is geweest aan het beleid en de dapperheid dezer ruitery, mag een woord van bewondering hier niet achterwege blijven.

„Zij nam daarop deel aan de gevechten om Lowicz en Sochatsew (ten N. van Lowicz) en moest later in den loopgravenstrijd aan de Uroga 1) de openingen in de Infanterieliniën aanvullen. Toen na den val van Lodz de vijand over de geheele linie terugtrok, werd de Divisie aangezet in de richting der uitgestrekte bosschen bij Skirniwice” (ten O. van de Uroga en ten Z. O. van Lowicz).

1) De Uroga is eene Zuidelijke zijrivier van de Bruza en valt ongeveer 10 K. M. ten W. van Lowicz in deze rivier.

Men ziet, hoe ons wapen hier de karabijn plotseling met het paard verwisselde.

Zooals men weet viel Lodz den Duitschers 5 December 1914 in handen, terwijl volgens een Russisch bericht in den slag Lowicz—Lodz aan Duitse zijde deelnamen: 6 legerkorpsen en 5 Cavalerie-Divisiën.

„Spoedig werd de Cavalerie-Divisie (aldus R. F.) verder Zuidelijk aan de Pilica aangewend op den linkervleugel der Oostenrijkers en vecht thans (begin April) in de loopgraven aan de Rawka” (stroomende langs Rawa).

„Onze in dapperheid onovertroffen Infanterie heeft in dezen oorlog verscheidene dingen moeten aanleeren, maar bijna nog meer is dit het geval met de Cavalerie, bij welker tijdroovende opleiding in rijden en paardenverzorging in vreedstijd, het grondige onderricht in het schieten, den gewichtigsten dienst bij de Infanterie, natuurlijk moet achterstaan. Thans worden onze bereden troepen, slechts onvoldoende voorbereid, als schutters gebruikt en wel met zeer goeden uitslag. En niet alleen op het allerlaatst of in uiterste noodzakelijkheid worden zij als reserve geplaatst in de frontlijnen der strijdende Infanterie, maar zij nemen tusschen deze van den aanvang af deel aan het gevecht en worden daar, waar zij maar even te benutten zijn, volkomen als Infanterie aangewend.

Daarbij komen nog de haar tot heden bijna totaal vreemde grondwerkzaamheden, welke uitvoering in de eerste plaats bij de Pioniertroepen wordt geleerd. Het aanpassingsvermogen der Cavaleristen voor deze nieuwe diensten is met recht verwonderlijk en in de hoogste mate verblijdend is de ambitie, waarmede zij zich aan deze werkzaamheden wijden.

Terwijl de Infanteriecompagnieën dikwijls weken lang onophoudelijk in de zoo gevaarlijke loopgraven met, hunne zenuwen verslappende, eentonigheid moeten doorbrengen, worden de Cavaleristen doorgaans om de vier à vijf dagen afgelost — zeer zeker een voordeel, maar de arbeid met de paarden laat de manschappen niet veel tot rust komen. De verzorging der paarden vereischt, willen zij in goede conditie blijven, tijdens den oorlog bijzondere aandacht. In dorpen en enkele gehuchten worden ze, zoo kort mogelijk in de nabijheid van de loopgraven, ondergebracht; stallen zijn er echter maar zeer weinig en bestaan hoofdzakelijk uit tochtige, veelvuldig half vervallen of gedeeltelijk in elkaar geschoten schuren, welke slechts hoogst gebrekkig tegen weer en wind beschermen. Dikwijls hadden de arme dieren ook gedurende de koude wintermaanden dagenlang geen dak boven het hoofd. Hooi is slechts in geringe hoeveelheden voorhanden, zoodat meestal geperst hooi wordt gevoerd. De stroovoorraden in het land zelf zijn tengevolge van den strijd, welke meermalen tusschen Lodz en Warschau woedde, totaal opgebruikt.

Dat trots al deze moeilijkheden bij het onderbrengen en de verpleging, de paarden, van welke voortreffelijke conditie ik mij dagelijks over-

tuigen kan, zulk een weerstandsvermogen blijken te bezitten, is een duidelijk bewijs voor de goede kwaliteit van het materiaal en voor de uitstekende behandeling.

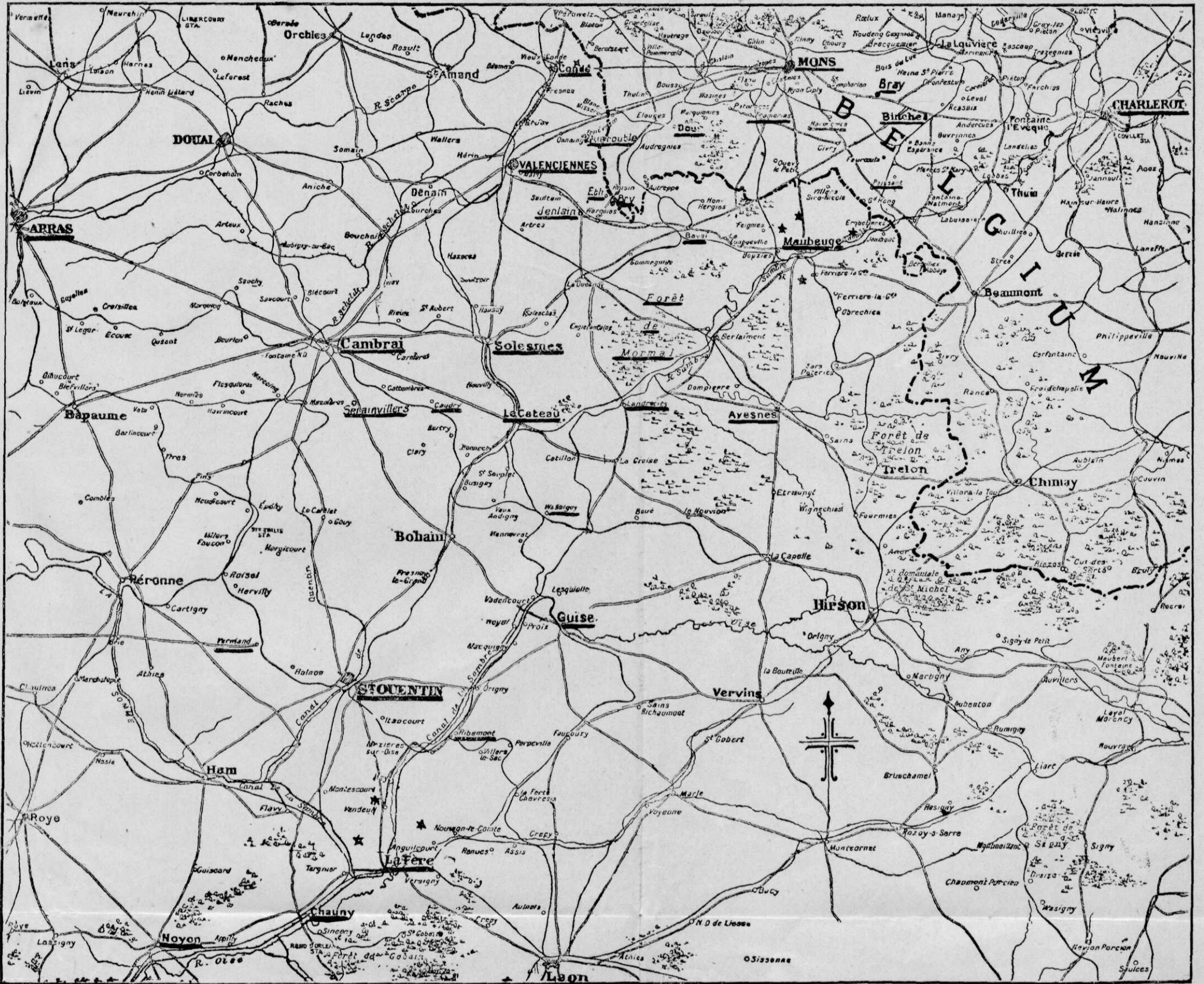
Ieder, niet in de loopgraven liggende, Cavalerist moet drie tot vier paarden verzorgen en beweging geven, waarlijk geen lichte taak! Maar gelijk de paarden zijn ook de ruiters nog frisch en opgewekt. In het algemeen is hun gezondheidstoestand zoo goed als slechts gewenscht kan worden.

De verpleging wordt in het algemeen zeer geloofd, alhoewel de Cavalerie in het bijzonder gedurende de periodes van den bewegingsoorlog niet in dezelfde mate als de Infanterie geniet van de voordeelen der beproefde veldkeuken.

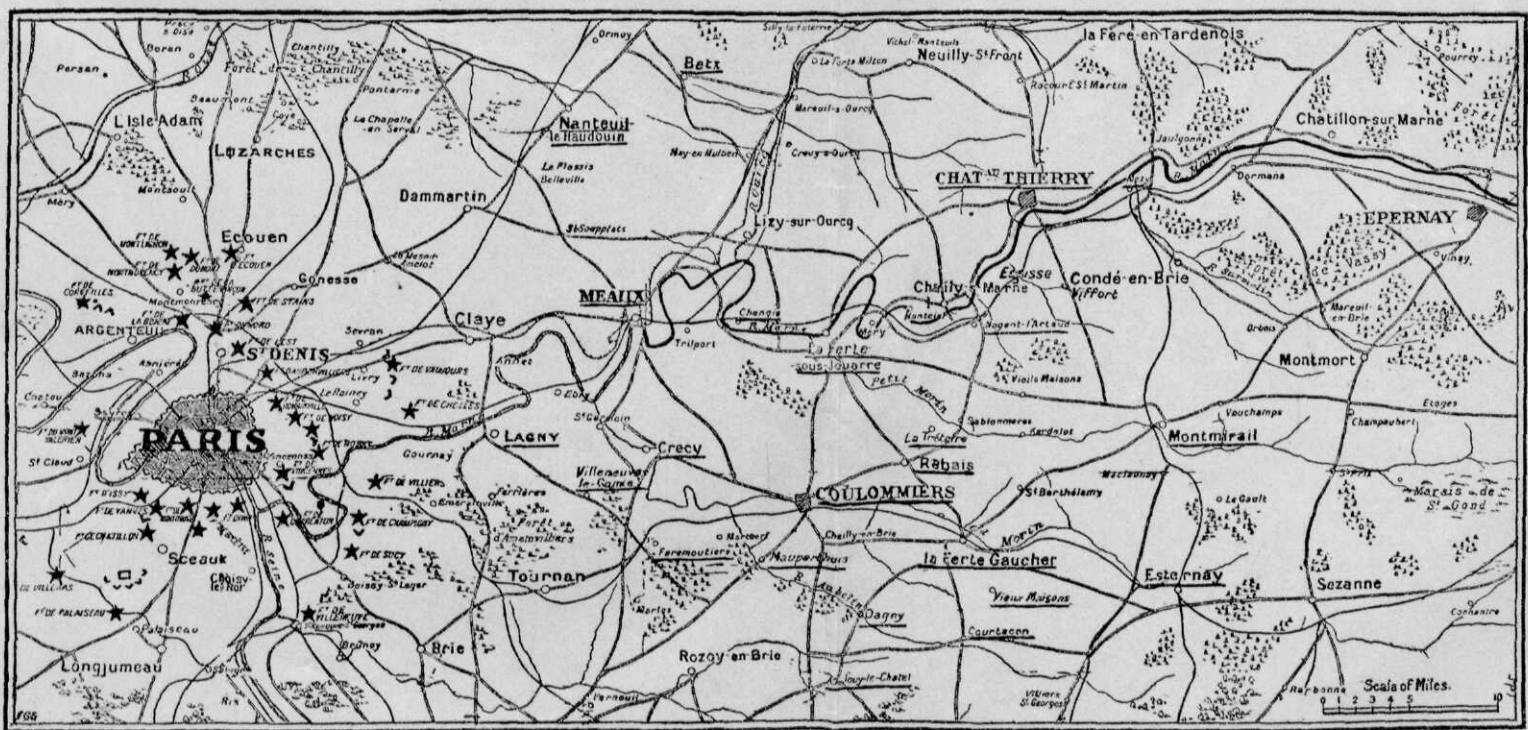
De lichte sabel en de zware pallas zijn onzen ruiters voor den ernstigen tijd van den oorlog evenzeer afgenomen als de kleurige uniform en zelden slechts fladdert het vaantje aan de spits van de lans vroolijk in den morgenwind. Thans dragen zij het korte, bij den stormaanval als bajonet te gebruiken, zijdgeweer der Infanterie en zonder rinkelende sporen, met de schop in de hand, trekken zij te voet naar een ongewonen, maar daarom niet minder plichtmatig uitgevoerden arbeid in de voorste loopgraven en geen misnoegen of spot, maar ware meemoed klinkt uit hun lied:

„Wohlauf Kameraden, vom Pferd, vom Pferd,
In den Schützengraben gezogen!“ ”

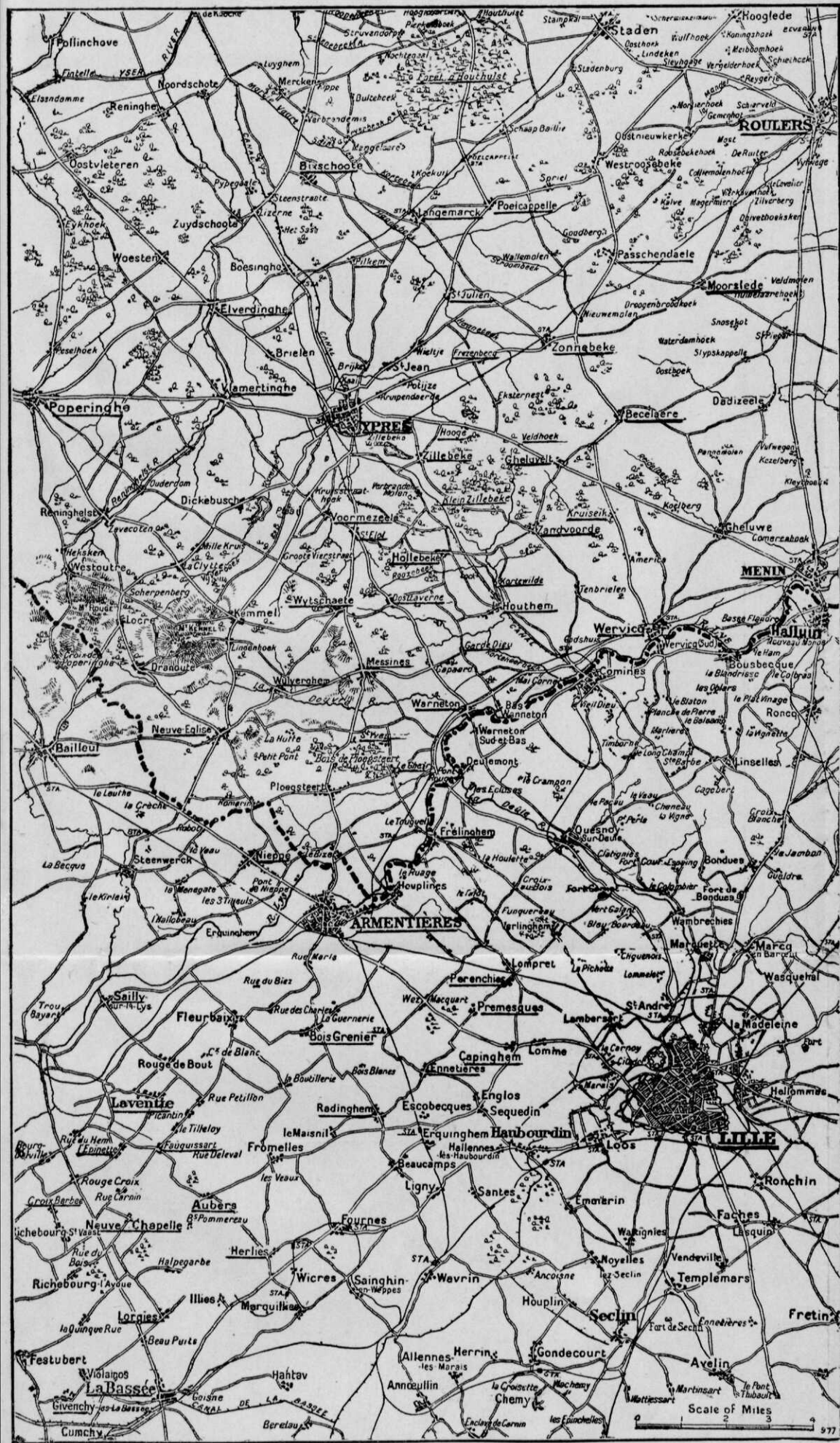
(Slot volgt.)

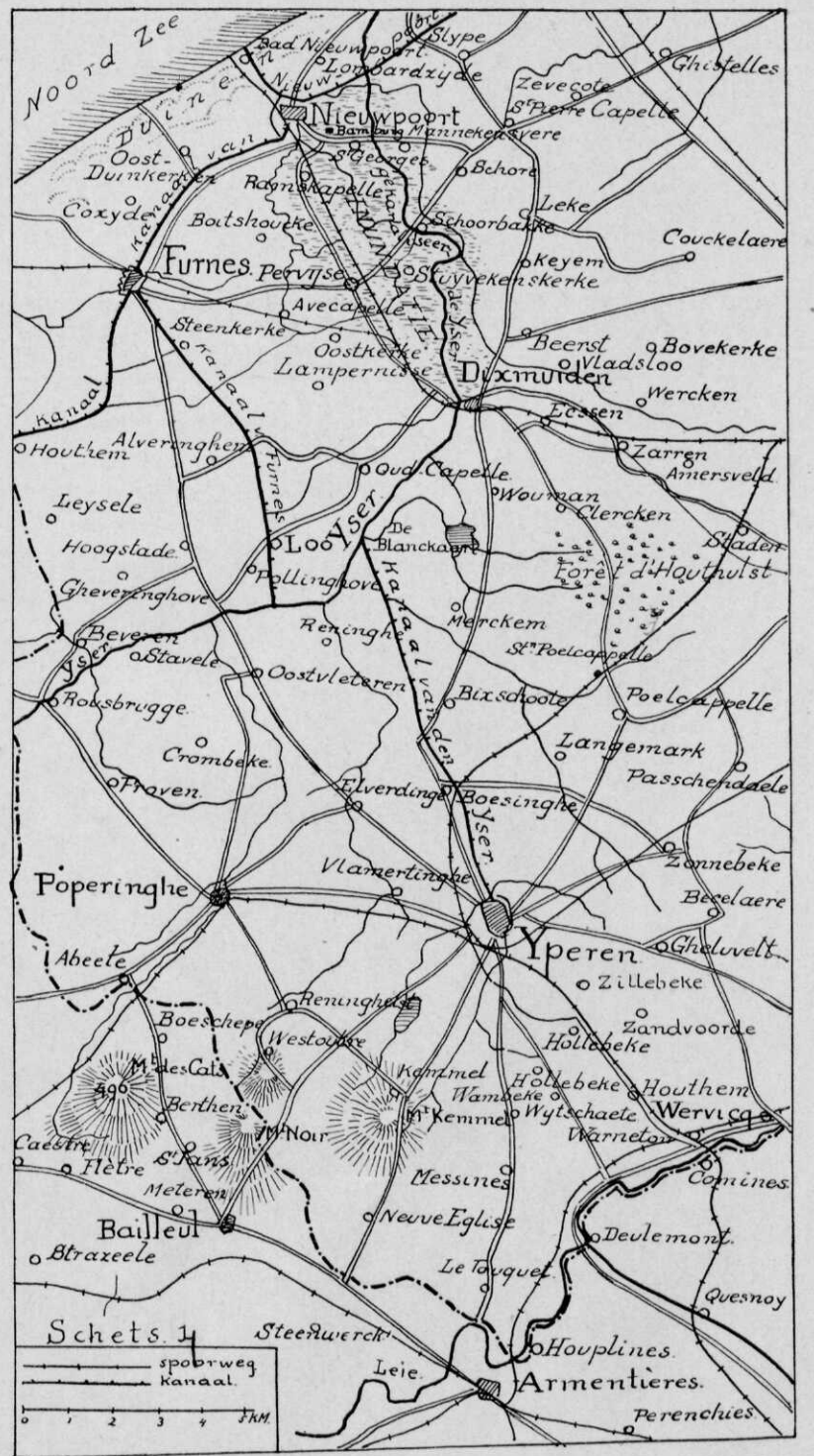
Schets 1.
 Schaal 1 : 500.000.

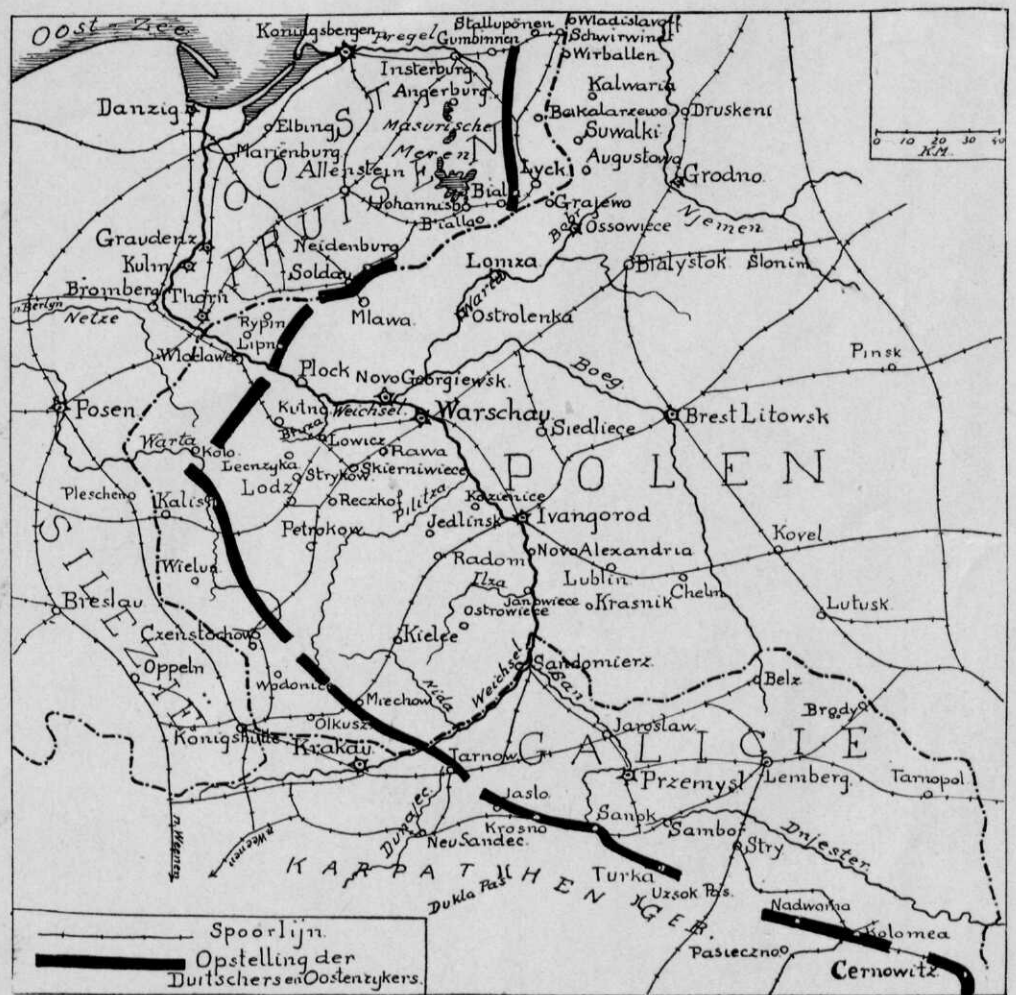
Schets 2.

Schets 3.

Schets 4.

Schets 5.

Een Reorganisatievoorstel voor de Cavalerie.

Soignez les détails, ils ne sont pas sans gloire
Ce sont les premiers pas, qui mènent à la victoire.

De veranderingen, die in den loop der jaren in onze maatschappelijke toestanden hebben plaats gegrepen, hebben tengevolge gehad, dat het aantal vrijwillig dienenden in het leger belangrijk is afgenomen, en bij het op sterkte houden der strijdkrachten hoofdzakelijk moet gerekend worden op de militie. Dit nadeel is geen specifiek hollandsch, doch zooals bekend is, wordt zulks in meerdere Europeesche rijken onderhouden. Zoo wordt onder het woeden van den huidige wereldkrijg niet alleen in Engeland de noodzakelijkheid gevoeld voor het invoeren van een stelsel om elken weerbaren burger in tijden van gevaar de verplichtingen op te leggen voor de rechten des lands de wapenen op te nemen, doch ook binnen onze grenzen oordeelt men den tijd gekomen, dat nog te veel jonge krachtige Nederlanders ongeoeffend achter blijven die lichamelijk en geestelijk uitnemend in staat zijn eendrachtig mede te werken tot handhaving onzer afhankelijkheid, en tot verdediging van den vaderlandschen bodem. Met dankbaarheid gewagen wij dan ook van de wetsontwerpen die snel achter elkander door de Regeering werden ingediend en behoudens enkele wijzigingen tot wet werden verheven. In tijden van gevaar worden alle weerbare Nederlanders binnen zekere leeftijdsgrens (na te voren grondig te zijn geoeffend) opgeroepen, om de strijdkracht niet alleen tot de grootst mogelijke sterkte op te voeren, doch ook in alle behoeften voor het leger te voorzien, en een flinke reserve in de hand te houden.

De vooruitgang der wapentechniek en de steeds daarmede klimmende eischen, die aan de geoeffendheid van onze weermacht gesteld behooren te worden, gelden zeker niet het minst voor onze cavalerie, wil zij berekend blijven voor het meest moderne gebruik zoowel in verband met de andere wapens als voor haar zelf. Een natuurlijk gevolg van het behoorlijk kwijten van hare steeds zwaarder wordende plichten zal zijn, dat aan de oprichting en verdere oefening van ruiter en paard met overleg en ernst de beste krachten moeten gewijd worden.

Waar in Nederland nog bezwaren worden gemaakt, die het invoeren van een 3-jarigen eersten dienstitijd in den weg staan, zal de cavalerie met een eersten oefeningstitijd van 2 jaren moeten voortroeien. Bezwaren tegen dezen korten tijd, waar onze natie ter verdediging harer neutraliteit zal staan tegenover millioenenlegers der grootmachten die ons omringen, spreken voldoende wanneer wij de organisatie der fransche ruitery der laatste jaren nagaan, waar vroeger een 5-jarige dienstitijd

bestond, gevolgd door een 3-jarigen en daarna door een tweejarigen. Hoe gevoelig men daar de nadeelen van het laatste stelsel ondervond, blijkt wel dat ondanks heftigen tegenstand van het volk, men zich van regeeringswege haastte, tot den 3-jarigen eersten diensttijd terug te keeren, om de nadeelen van den tweejarigen zoo spoedig mogelijk te boven te komen. En dat men hier wijs aan deed zal de krijgsgeschiedenis over '14 en wellicht volgende jaren eenmaal toonen.

Een voor de beoordeeling der gevechtswaarde der fransche cavalerie, met haren eersten diensttijd van 2 jaren, zeer belangrijk artikel schreef Generaal Majoor WENNINGER in de Juni- en Juli-afleveringen '12 der Kavalleristische Monatshefte getiteld „Betrachtungen über das französische Kavallerie Exerzierreglement 1911“, waarin de verminderde opleidings- en oefeningseischen uitsluitend op rekening komen van het 2-jarig stelsel. Merkwaardig is het dan ook, dat nadat in 1911 dit nieuwe fransche exercitie-reglement verscheen, op 14 Mei 1912 door dezelfde commissie een geheel nieuw reglement doch ditmaal „in ontwerp“ verscheen, blijkbaar met de bedoeling ten spoedigste tot den 3-jarigen diensttijd terug te keeren.

Om nu zooveel mogelijk tegemoet te komen aan de bezwaren die in ons ruiterswapen in de regelmatige africhting en voortgezette oefening der miliciens bij hun tweejarigen eersten diensttijd worden ondervonden, wenschen wij te wijzen op den grondslag der opleiding (punt 1 C. R. 2e Deel) en zullen nagaan, welke middelen in ons bereik liggen om de individueele bruikbaarheid van ruiters en paarden tot haar hoogste potentiaal op te voeren.

Mij eerst bepalend tot beschouwingen wat de africhting en voortgezette oefeningen van den huzaar betreft, stel ik mij tot doel, bij mobilisatie zoo snel mogelijk op organieke oorlogsterkte goed geoefende veldeskadrons gevechtsbereid gereed te hebben.

Dat bij een recruitentijd van 6 maanden een voortgezette oefeningstijd van 18 maanden overblijft, doet aanstonds gevoelen, dat met dien tijd onafgebroken moet gewoekerd worden, om voldoende resultaten te mogen verwachten, wil een milicien na 2 jaren geoefend zijn als ruiter en schutter, het vertrouwen van zijn chefs verdienen, en berekend zijn voor zijn veelomvattend gebruik in dikwijls zeer belangrijke opdrachten, die hem in den velddienst worden toevertrouwd. De eischen na denzelfden tijd aan het militiekader te stellen, wil ik tegenover de vorming van den huzaar nog ter zijde stellen.

Een groot nadeel acht ik de zeer talrijke en voortdurende onttrekkingen van militiepersoneel reeds in den aanvang van het 1e dienstjaar, welke de geregelde opleiding in het veldeskadron verstoren. Waar vroeger elk korps zijn depoteskadron had, dat paarden en manschappen voor de veldeskadrons africhtte, heeft het er nu veel van of de veldeskadrons zijn de depots voor de thans bestaande Depots Huzaren, het Remontedepot, het Eskadron Ordonnansen, de Rij- en Hoefsmidschool en voor de K. M. A. ter voorziening in de noodige sterkte, in de be-

hoeften aan oppassers en paardenverzorgers van officieren der onbereden wapens etc.

Wel is waar wordt bij de toedeeling van het militiecontingent aan de bereden korpsen met opgemaakte behoeften en voorzieningen rekening gehouden, doch de zeer talrijke aanvragen, die de korpsen bereiken, bewijzen in de praktijk, dat de veldeskadrons in hunne sterkte en bovendien in het gehalte hunner recruten bedenkelijk lijden, omdat de aanvragen om personeel het beste en het meest ontwikkelde opeischen, wat het veldeskadron zelf broodnoodig heeft. Hierbij komt bovendien dat jaarlijks blijkt, dat het gehalte der miliciens bij de cavalerie geenszins bestaat uit de lichamelijk best gevormden en uit de geestelijk meest bedeedden onzer Nederlandsche jongelingschap, integendeel, fysiek valt een groot gedeelte tegen, en het procent dat afgekeurd wordt is vrij groot. Bovendien dient rekening gehouden te worden met diegenen, die jaarlijks naar de koloniën worden gedetacheerd, en valt ter beoordeeling van het gehalte niet te onderschatten, het aantal huisgezinnen der cavaleriemiliciens, die onderstand vragen op grond van art. 84 der Militiewet. Luitenant-Kolonel BENTEIJN vermeldt ons uit zijne ondervinding, opgedaan bij zijne detachering in het Zwitsersche leger, dat daar te lande voor de cavalerie, in verband met de hooge eischen en den korten diensttijd, dat personeel het eerst in aanmerking komt, dat intellectueel en finantieel in goede condities verkeert.

En niet alleen werken deze onttrekkingen ontmoedigend op officieren en kader met de opleiding belast, de gevolgen zullen zich ter dege doen gevoelen in tijden van ernst, wanneer bedoelde ruiters, in vredes-tijd als remonteruiters en oppassers gebruikt, hun plaats in het gelid innemen en als ordonnans, op post, of in den patrouilledienst moeten optreden, dan wel bij de hanteering van sabel en karabijn hun meerderheid op den vijand moeten toonen.

Dit groote euvel kan worden voorkomen door voor de cavalerie de maatschappijk welgestelde, lichamelijk en geestelijk meest geschikte lotelingen uit de jaarlijksche lichtingen te doen aanwijzen, en daaruit een kern te vormen voor het veldeskadron die onverbreekbaar daarbij blijft behooren. Het Eskadron Ordonnans kan zijn eigen militie ontvangen, terwijl ter voorziening van paardenverzorgers etc. uit de administratietroepen jaarlijks in de eskadrons eene opleiding tot deze functies zou kunnen plaats hebben.

Wat africhting, voortgezette dressuur en het in conditie brengen der paarden betreffen, welker deugdelijkheid zoo intens samenhangt met de geoefendheid en bruikbaarheid van den ruiter, zij het mij vergund het volgende op te merken.

Generaal-Majoor WENNINGER schrijft o. a. (Kav. Monatshefte Juni '12, blz. 422): „Die zweijährige Dienstzeit verlange vor allem völlig durchgerittene Rekrutenpferde.” En met een noot vermeldt hij: „Dazu kommt dasz die Eskadron der zweijährigen Dienstzeit nicht mit 40 bis 50 Rekrutenpferden, wie bei der dreijährigen Dienstzeit ausreicht, son-

„dern deren etwa 60 bis 70 bedarf. Hand aufs Herz, welcher Eskadron „chef glaubt diese Zahl „völlig durchgerittenen Rekrutenpferde“ stellen „zu können? Diese Forderung sei nur erreichbar durch erhebliche Vermehrung der Kapitulanten und nur zum geringeren Teile von Reitern „des dritten Jahrganges gestellt. Dieselben Reiter können auch noch „die Nachdressur der dienstbar geworden Remonten, das ist der jungen „Dienstpferde leisten.“

Wanneer men deze meening toetst aan de wijze van voorziening van remonteruiters, die bij ons paarden africhten, dan meen ik, dat ook in dit zoo belangrijk vraagstuk verbetering vereischt wordt. MONTETON heeft gezegd: „Reiten ist ein Handwerk, das Zureiten ist eine Kunst.“

Voor eene deugdelijke africhting der remonten zijn noodig: kundige beproefde leiding (waaraan het in ons wapen niet ontbreekt), en ruiters met rijkunstigen aanleg die bovendien zullen beschikken over ondervinding. Deze onontbeerlijke kwaliteiten kan men niet verlangen van hollandsche miliciens, die nog geen jaar dienen, en van huis weinig ruitersbloed meebrengen. Daar vrijwilligers schaars zijn, en de practijk heeft bewezen, dat de voor africhting meest geschikte miliciens na 2 jaren eersten diensttijd niet genegen zijn, om zelfs met een belangrijken toeslag op hun soldij een jaar als remonteruiter te blijven doordienen, kom ik, verwijzende naar de door de ondervinding opgedane meening van den duitschen generaal, tot het voorstel, de africhting der remonten op een andere leest te schoeien, en toe te vertrouwen aan de leiding en verantwoording der eskadronscommandanten. Door gebrek aan voldoende stallingsruimte bij de Depots Huzaren en bij het Remontedepot zijn reeds enkele jaren in sommige garnizoenen remonten in de veldeskadrons afgericht, welke maatregel zeer bevredigende resultaten heeft opgeleverd. Van een ritmeester valt na zijne lange luitenantsjaren te verwachten, dat hij over voldoende „horsemanship“ beschikt, dat hem als vakman dit werk kan opgedragen worden, terwijl door de tegenwoordige vroegtijdige en veelvuldige detacheeering van jonge luitenants aan de rijsschool een ruim vershot aan behoorlijk onderlegd instructeurspersoneel voorhanden is. Door ruimere keuze uit kader en personeel in het veldeskadron, door persoonlijke behartiging door den eskadronscommandant van de belangen die zoo diep in zijne verantwoording en plichten inwerken, dunkt mij dat aan de hooge eischen beter voldaan zal worden door de remontenafrichting in eigen bedrijf op te nemen, dan thans geschiedt, nu tot schade der oefeningen op te ruime schaal onvoldoend onderlegde miliciens in de belangrijke maanden van hunnen eersten diensttijd, voor het aanrijden van remonten worden afgestaan.

Als lapmiddel, om bij ons in de behoefte aan remonteruiters te voorzien, worden miliciens in hun eerste dienstjaar aangewezen, die de paarden, bestemd voor de eskadrons waarbij deze miliciens zijn ingedeeld ter africhting krijgen. In den volgenden zomer reeds worden deze ruiters door miliciens van een jaar latere lichte vervangen. Het be-

hoeft geen nader betoog, dat eenerzijds van een hoog noodige africhtingsroutine geen sprake is, en anderzijds een belangrijk deel der opleiding door den huzaar wordt gemist. De eischen aan een afgericht huzaar na 2 jaren te stellen, mogen dus maar half tellen.

Rekening houdende met een remontemodulus van 15 paarden per eskadron en per jaar, zouden de remonten 2 jaren van eene systematische africhting kunnen profiteeren, en twijfel ik niet, of in elk veldeskadron is een vaste klasse uit het kader en de meest geschikte miliciens van het 2e jaar te vormen, die beide jaargangen africhten. Men bereikt bovendien, dat de overgang der remonten in het veldeskadron veel geleidelijker plaats heeft, terwijl de ruiters hun geoefendheid in het gelid en den velddienst behouden, door hen zooveel als met het oog op elks persoonlijke geschiktheid noodig zal blijken daarin te oefenen.

Het valt toch niet te ontkennen, dat in nog geen jaar tijds een 5-jarige Ier, die een armoedige jeugd achter den rug heeft, zij het ook na een „erholungszeit” van 1 à 2 jaren te Milligen of gedeeltelijk in de weide, door een ruiter, die nog geen jaar rijles heeft gehad, niet als waarlijk afgericht in het eskadron kan overgaan, zoodat feitelijk de eskadronscommandant als verantwoordelijke voor de voortgezette dressuur toch de africhter wordt.

Behalve willigheid en gehoorzaamheid aan een juiste besturing moet van het afgerichte paard verlangd worden, dat het belast met den ruiter en zware bepakkings door geleide, stelselmatige oefeningen zijn zwaartepunt naar achteren verplaatst m. a. w. de zoogenaamde „evenwichtshouding” aanneemt, en gaandeweg in eene gebruiksconditie komt, waarin het den ruiter, zonder vrees voor schade aan gezondheid en beenen, langen tijd bij groote inspanning over dikwijls ongelijk terrein kan dragen.

Het deutsche leger remonteert zich met paarden op eigen bodem gefokt, afgericht in 3 jaren uitsluitend door de beste ruiters uit het derde dienstjaar, geholpen door beroepsruiters als kapitulanten. Zouden wij dit werk bij benadering kunnen leveren met ruiters, die een jaar geleden met krommen stijven rug de spa hanteerden of hun brood verdienden op de kleermakerstafel? Generaal Majoor WENNINGER spreekt hieromtrent als zijn oordeel uit: „Stehen für solche Pferde nur Reiter des zweiten Jahrganges, die selbst noch der Nachbildung bedürfen, zur Verfügung, so kann dies nur zum dauernden Schaden der Rittigkeit dieser Pferde und zur Verschlechterung der gesamten reiterlichen Qualität der Eskadrons führen”.

Dit stemt tot nadenken!

En nog meen ik, dat ook in de tegenwoordige dislocatie onzer korpsen de voorwaarden ons toelachen om de africhting der remonten in handen der E. Cn. te leggen. Elk jong individu heeft tot zijne fysieke ontwikkeling oordeelkundige beweging in de buitenlucht noodig, bovendien zal elke instructeur met africhtingsroutine begiftigd, de groote voordeelen

erkennen eener africhtingsmethode waar de manegedressuur gepaard gaat met de oefeningen in de buitenlucht. Deze oefeningen maken de paarden makker in het gebruik, doen hen vertrouwd worden met wat zij in de omgeving ontmoeten, brengt hen door meerderen looplust en opgewekt temperament eerder aan den teugel, voorkomt dikwijls verzet, en spaart „last not least” door het vermijden der voortdurende wendingen door de hoeken der rijbaan de nog jonge gewrichten en het pezenstelsel. In de frissche buitenlucht, waar het veulen zich tot paard ontwikkeld heeft, wordt het tot verdere krachtsoefening gebracht, en leert het eerder de aanleuning op den teugel en het opschieten voor de beenen, kortom verwijs ik voor de groote erkende baten naar ons „Voorschrift Africhten Paarden der Cavalerie”. Te Deventer, Zutphen, Amersfoort, Ede, Tilburg en Breda bestaat uitnemend de gelegenheid, de jonge remonten op veerkrachtigen bodem beweging te geven, te oefenen op terreinen van allerlei aard; terwijl op de meeste dezer plaatsen de stalling voldoet aan de meest moderne eischen. Nu staat dit kostbaar paardenmateriaal te Haarlem en te Leiden, beide plaatsen met een hoogst ongunstige omgeving voor wat betreft het buitenrijden, daarbij gemis aan voldoende uitgestrekte terreinen, waar op zeer smalle harde wegen langs electriche trams, druk autoverkeer en allerhande straatrumoer gereden moet worden, waar de paarden wel is waar „straszenfromm” worden, doch waar de gelegenheid ontbreekt over ongelijke terreinen te oefenen en de paarden te leeren over grooteren afstand geregeld langs rechte lijnen te gaan. Wellicht zal men mij tegenwerpen „de garnizoenen van 3 R. H. dan”! Mocht een eskadron te Amsterdam noodzakelijk blijven, dan meen ik dat de ruil van het Alexanderveld, het strand en de zandwoestijn der Waalsdorpsche vlakke tegen een mooi terrein op den rand der Veluwe door elken ruiter beziel met passie voor zijn vak, van harte zal toegejuicht worden. Gelet op de luttele sterkte van ons wapen, moet de gevechtswaarde van onze regimenten zoo hoog mogelijk worden opgevoerd en moet de gelegenheid bestaan de cavaleriebrigade snel te kunnen concentreren. Al deze factoren pleiten voor het wegvallen der Residentie als cavaleriegarnizoen.

Als gevolg van dit voorstel, zouden de Depots Huzaren kunnen vervallen, de kazernes en stallen voor andere wapens vrij komen. Daarentegen zou bij africhting der remonten in het veldeskadron voor elk eskadron uitbreiding van stalling noodig worden, en moet het in het bezit komen van een eigen overdekte rijloods, waarvoor met een rijbaan van eenvoudige constructie kan worden volstaan. Dit alles zal geld kosten, maar er kan nog worden bezuinigd. Daarvoor verwijs ik naar de Beschouwingen en Conclusiën naar aanleiding der detachering van Ritmeester VAN HOIJTEMA van Octr. '10—'11 bij het Westphälisches Ulanen Regt. No. 5 te Dusseldorf, waarin Z.W.E.G. terecht de aandacht er op vestigt, hoe de duitsche cavaleriekorpsen profiteeren van de baten, opgeleverd door het Düngerfonds. Uit die baten is elk eskadron

door zuinig beheer, gecontroleerd door de intendantur, in staat gesteld een eigen houten rijloods te bezitten en te onderhouden. Behalve nu deze kosten, voorziet het eskadron in het bijvoeder, dat de E. C. voor jonge paarden, of voor het in conditie brengen voor bepaalde prestaties aan andere paarden te stellen, noodig acht; wordt een krümperwagen onderhouden en hindernismateriaal aangeschaft.

Door de uitbreiding van de verantwoordelijke taak van den E. C. zal een uitbreiding van luitenants en kader bij het veldeskadron noodig zijn. De praktijk wijst uit, dat door detacheringen van allerlei aard in vreedstijd hoogstens 3 luitenants per eskadron present zijn. Bij eventuele opheffing der Depots Huzaren zouden de daarbij gedetacheerde luitenants hun taak bij hun veldeskadron kunnen voortzetten, en door organiek in vreedstijd 5 luitenants per eskadron in te deelen zou elk eskadron althans 4 luitenants bij den dagelijkschen dienst present hebben, waarvan minstens een den E. C. in de africhting der remonten zoo noodig moet kunnen vervangen.

Ook de vermeerdering van het getal wachtmeesters zal geen luxe blijken, daar weekdienst, menage, cantine, wacht- en plantondienst, detacheringen aan rijsschool, schietcursus, gymnastiekschool etc., zonder van de zieken te gewagen, telkens een vaste klassecommandant bij de recruten en de verdere opleiding doen mankeeren.

Ten slotte meen ik, dat het aantal ritmeesters per korps met één vermeerderd zou moeten worden, waarvoor bij opheffing der Depots in de eerste plaats de beide depotcommandanten in aanmerking komen. Evenals bij de andere wapens zou per korps een 6e ritmeester belast kunnen worden met de speciale diensten, welke functies, den E. C. boven hun dagelijkschen dienst opgelegd, dikwijls zeer storend op de leiding en het toezicht over het veldeskadron inwerken. Door het aantal ritmeesters met slechts 2 te vermeerderen zou de promotie der luitenants worden gebaat, en zou het officierskorps een compensatie ontvangen door het verlies van een cavaleriehoofdofficier als toegevoegde aan den Commandant der Cavaleriebrigade. Niet alleen erkennen wij openhartig de groote baten verkregen voor de Cavaleriebrigade door de komst van een hoofdofficier van den Generalen Staf, doch wij begroeten hem met groote vreugde en eerbied, en zullen door hem gesteund worden in onze leuze uitgedrukt in de versregels:

Reitet Hussar! Reit in den Tot!
 Färbt Feindes Erde blutig rot!
 Reit Hussar! Reit in die Welt!
 Hussar, muss leben und sterben als Held!

Breda.

F. G. DE BAS,
Majoor der Huzaren, o. n. a.

De Groote Europeesche Krijg

van het jaar 1914—1915.

In de afgelopen maand hebben in Rusland groote gebeurtenissen plaats gehad. Mijn vorige bespreking besloot ik met de vraag: „wat zullen de Russen doen?” en liet daarop volgen: „wellicht zal het antwoord op die vragen binnen een maand zijn gegeven.” In dit verband werden verschillende strategische mogelijkheden overwogen, welke in het licht der laatste operatiën nog eens in herinnering verdienen te worden gebracht.

„Zullen de Russen — aldus luidde de vraag — in den vestingdriehoek eene eindbeslissing met gansch hun leger aanvaarden op gevaar af van aan drie zijden aangevallen en omsingeld te worden. Zullen zij hun troepen in een der vier genoemde vestingen werpen of over alle vier verdeelen met de zekerheid, dat hun aldus opgesloten c. q. verbrokkeld leger na korteren of langeren tijd zal moeten kapituleeren!

Of eindelijk — wat ik het waarschijnlijkst acht — opnieuw hun legers tijdig uit de dreigende omarming terugtrekken achter de Boeg, gebruik makend van het dubbele bruggehoofd Brest Litewsk?”

Daarop was het antwoord: „Door te handelen — noodgedwongen wellicht — volgens 1 of 2 spelen de Russen de Duitschers in de kaart, omdat zij hun dan de langgewenschte beslissing verschaffen. Door 3 geven zij echter gansch Polen prijs, hetgeen voor de Russische trots een zeer moeilijk te brengen offer moet wezen.”

Sedert hebben de gebeurtenissen ons geleerd, dat de Russen dit offer inderdaad hebben gebracht, hetgeen trouwens de eenige uitweg was, nu de Duitschers, steeds aan de winnende hand blijvend, hen overal terug bleven slaan.

Enkele dagen na het neerschrijven van vorenstaande overwegingen bereikten ons uit Rusland (30 Juli) verbijsterende berichten.

Deze kwamen hierop neer, dat de ontruiming van Warschau, van de Weichsellinie, van Ivangorod en Novo Georgiewsk aanstaande was. Deze mededeelingen waren wel niet officieel, doch hunne vermelding in de „Roeski Invalid” gaf er toch een sterk officieuze tint aan. Aan dezen gewichtigen stap gaf het Russische legerorgaan deze toelichting:

„Het zou een gevaar voor ons (Rusland) zijn om te blijven hangen en een overdreven beteekenis te hechten aan den Weichsel en de Narew met hunne onbetrouwbare vestingen. Het is veel voordeelijker partij te trekken van de diepte van het Russische oorlogsterrein en

de Duitsche legers ver van hun basis te lokken. Ter wille van dit doel moet men dit vooruitgeschoven terrein prijsgeven."

Na al wat in de vorige bespreking omtrent de beteekenis van het versterkte Weichselgebied is gezegd en wijzend op de hardnekkige verdediging, welke aan het op 30 Juli zoo plotseling wereldkundig gemaakte besluit vooraf ging, is een critiek over deze opvatting overbodig.

Zij draagt daarvoor al te duidelijk het kenmerk van een „pis-aller" nu langer weerstand bieden door het omvattend oprukken van den tegenstander gevaar voor omsingeling en afsnijding der achterwaartsche verbindingen deed ontstaan.

Intusschen had ik, hoewel den terugtocht der Russen tengevolge van de dubbele strategische omvatting der Duitschers voorziende, toch geenszins verwacht, dat zij hun weerstand zóó spoedig zouden opgeven d. w. z. nog voordat in den vestingdriehoek zelven, waar feitelijk nog geen schot was gevallen, was gevochten.

Het munitiegebrek was blijkbaar zóó nijpend geworden, dat verzet van beteekenis onmogelijk en onmiddellijke terugtocht noodzakelijk was.

De Times, die altijd uit St. Petersburg wordt ingelicht en dan nimmer in gebreke blijft de maatregelen van den bondgenoot te commentarieren, teekende daarbij aan, dat het nu de hoofdzaak was om het Russische leger intact en niet gedemoraliseerd te behouden.

Dat is dan ook inderdaad de hoofdzaak. En dat zelfs zóózeer, dat, indien de Russen er in slagen de hoofdmacht hunner legers aan een omsingeling door de Duitschers te onttrekken, al kan na zooveel nederlagen natuurlijk geenszins van een intact en niet gedemoraliseerd leger worden gesproken, de Duitschers opnieuw een slag in de lucht doen.

De Roeski Invalid stelt den toestand echter wel héél gunstig voor, waar het blad zegt: „de terugtocht der Russen belooft hun de overwinning, want hun strijdkrachten beginnen zich pas te ontwikkelen."

Daar heeft het nu heelemaal niets van, hetgeen ons, wanneer wij nu de krijgsverrichtingen volgen van zelf nader zal blijken.

De openbaring der Russische inzichten omtrent de verdedigbaarheid van het versterkte Weichselgebied werd slechts zeer langzaam gevolgd door maatregelen, welke er op wezen, dat het inderdaad ernst was met de ontruiming van dit terrein. Voet voor voet trokken de Russen over het geheele front terug en werden zij door de Duitschers gevolgd. Aanvankelijk waren het alleen de vleugels, die bewogen en bleef het centrum voor Warschau in de Blonie Nadirzijn-linie nog onwrikbaar staan.

De Zuidelijke vleugel der Duitschers en Oostenrijkers ging geleidelijk voorwaarts; de Noordelijke zou spoedig een rol van meer beteekenis gaan vervullen, dan die tusschen Weichsel en Boeg. Hij kwam reeds dadelijk op den voorgrond, zoodat dan ook spoedig door de Morning Post, die zich dit uit St. Petersburg liet seinen, naar waarheid kon worden verklaard: „het zwaartepunt van den toestand is nu voorgoed

van het Zuiden naar het Noorden verplaatst. De aanval tusschen Njemen en Duna is de operatie, waaraan die tusschen Weichsel en Boeg ondergeschikt is gemaakt, daar zij verreweg de belangrijkste is."

Ten einde deze opvatting duidelijker te doen spreken, is het noodig de indeeling van het Duitsche aanvalsfront, voor zoover bekend, aan te geven.

Van Noord naar Zuid kunnen wij ons de opeenvolging der Duitsch-Oostenrijksche legers in dit stadium der operatiën aldus voorstellen:

Uiterste linkervleugel onder von BELOW: het front Mit-tau—Ponewiesj; daarnaast opvolgend von EICHHORN het front Kowno—Soewalki en von GALLWITZ met von SCHOLZ aan het Narew-front.

Dit is de legergroep von HINDENBURG.

Algemeen centrum onder bevel van PRINS LEOPOLD VAN BEIJEREN het Blonie-front (Warschau) zich uitstrekkend tot Iwango-rod, waar von WOYRSCH opereert.

Rechternvleugel gevormd door de legergroep-von MACKENSEN, Aartshertog JOSEPH FERDINAND tusschen Weichsel en Wieprz of het z.g. Lublin-front en von MACKENSEN het Cholm-front, tusschen Wieprz en Boeg, waarbij Generaal von LINSINGEN.

Het Sokal-(Boven-Boegfront) en dat aan Zlota Lipa-Dnjester: Boehm Ermolli en Pflanser-Baltin.

Zoo was het begin Augustus, toen alle Duitsche legers een groot strategisch front waren gaan vormen, doordat toen ook de groep, welke tot dusverre vrijwel zelfstandig ten Noorden van de Njemen tegen Riga had geopereerd in het verband was opgenomen.

Dit verband sprak sedert duidelijker, daar Generaal von BELOW de aanvankelijk door hem op Riga gekozen richting voor eene in Z. O., tusschen Njemen en Duna, verwisselde en aldus onder bedreiging van den grooten spoorweg Warschau—St.-Petersburg, de Njemen-linie begon te omtrekken. Toen begonnen de Russen, die ook reeds in het Zuiden het gebruik van een groote spoorlijn (Ivangorod—Brest Litewsk—Moskou) bedreigd zagen, meer snelheid achter hun terugtocht te zetten.

Het verloop dier beweging in bijzonderheden aangegeven kan hier niet het doel zijn. Wij kunnen dus volstaan met vooreerst den toestand op 4 Aug. te schetsen, daar op dien datum de terugtocht moet worden geacht begonnen te zijn.

Op dit tijdstip hadden de Duitschers bij de vervolging der Russen een punt op ongeveer 40 KM. ten O. van Ponewiesj bereikt, de Narew-overgangen bij Ostrolenka geforceerd, weken de Russen uit hun stelling Blonie—Grojec ten W. van Warschau en begon de aanval op die vesting, terwijl Gen. v. WOYRSCH ten N. van Ivangorod den Weichsel had overschreden en in Oostelijke richting doorstootte.

Voorts waren toen de Russen tusschen Weichsel en Boeg overal in vollen aftocht. In den avond van 5 Aug. kwam niettemin de tijding,

dat de Russen Warschau hadden ontruimd, toch nog als eene verrassing. Den dag daarop viel Ivangorod.

Het was den Russen dus wel degelijk ernst met de ontruiming van het Weichselgebied, want was de weerstand bij Ivangorod van geringe beteekenis, bij Warschau bleef zij zelfs heelemaal uit. Voor de Westelijke geallieerden die daardoor een kijk kregen op de werkelijke weerstandskracht van hun sterksten bondgenoot een teleurstelling van belang.

Tóen heette het nog, dat de Russische legers terugtrokken op een nieuwe en sterke weerstandslinie achter Njemen en Boeg en wel op de lijn Kowno — Grodno — Bjelostok — Brest Litewsk — Kovel. Groote weerstandslijnen achter breede rivieren bezit dit front behalve dan bij de Njemenvestingen en bij Brest Litewsk niet. Doch, zooals wij spoedig zullen zien, ook deze halte op den terugtochtsweg, werd den Russen reeds ontnomen, voordat zij haar goed en wel hadden bereikt.

Voornamelijk werd dit veroorzaakt door de krachtige aanvallen van de legergroep von HINDENBURG op het Narew-Boer- en Njemenfront, gepaard met het doordringen van den linkervleugel tusschen Bausk en Kowno, welke operatie spoedig met den val van Kowno, Ossowietse en Novo-Georgiewsk zou worden besloten.

Wanneer wij thans een tweeden sprong naar 11 Aug. maken komt het verloop dezer operatiën vanzelf ter sprake.

Ten einde het doel der Duitsche operatiën beter te kunnen overzien, is het daarbij in de eerste plaats noodig gebruik te maken van een officieel bericht van het Duitsche Hoofdkwartier van 11 Aug., dat een scherpe afscheiding maakt tusschen de legergroepen der veldmaarschalcken von HINDENBURG, PRINS LEOPOLD VAN BEIJEREN en von MACKENSEN. Een welkome aanvulling derhalve van de hiervoor gegeven indeeling van het geheele Duitsche Oosterleger.

De werkingsfeer van von HINDENBURG strekt zich uit van de Oostzeekust door Koerland over Kowno, langs de Boer- en Narewlinie en het Beneden-Boeg gebied. Verscheidene der voornaamste tot dit gebied behorende vestingen, zooals Sierok (Zgerce), Lomza, Rozan, Ossowietse, Novo Georgiewsk en Kowno zijn achtereenvolgens door de Duitschers bezet.

Het leger van PRINS LEOPOLD, dat het centrum vormt, sluit links (Noordelijk) aan bij dat van von HINDENBURG, rechts (Zuidelijk) bij dat van von MACKENSEN.

Volgens latere officiële mededeelingen behooren tot de legergroep von HINDENBURG de legers van von BELOW, von EICHORN, von SCHOLZ en von GALLWITZ. Omtrent de indeeling van het centrum bestaat ook thans nog geen zekerheid; alleen is bekend, dat tot zijn rechtervleugel behoort het leger van Generaal von WOYRSCH, die den Weichsel ter weerszijden van Ivangorod overschreed en deze vesting nam. Aan hetgeen reeds eerder omtrent de legergroep van von MACKENSEN is gezegd,

behoeft niets te worden toegevoegd. Wel dient nog even te worden gewezen op het bestaan van een afzonderlijk Zuiderleger, trouwens reeds genoemd, tusschen Wladimir Wolynski (t. O. van Sokal) en den Dnjester langs boven-Boeg en Zlota Lipa. Dit leger heeft blijkbaar tot taak als flankbeveiliging der hiervoor genoemde legergroepen, in het bijzonder van die van Maarschalk von MACKENSEN, op te treden. In zijn onwrikbare stelling aan boven-Boeg en Zlota Lipa, draagt het reeds gedurende al den tijd, dat de vervolging in Polen nu reeds duurt zorg, dat de daaraan deelnemende Duitsche en Oostenrijksche legers niet op hunne verbindingen worden bedreigd. Vandaar de herhaalde berichten, die steeds vermelden, dat de toestand aan Zlota Lipa en Boeg onveranderd is. Omtrent de aanvoering van dit leger is reeds het noodige gezegd.

Aan te geven, welke vorderingen de Duitsche en Oostenrijksche legers dag aan dag hebben gemaakt is een onbegonnen werk. Elke dag toch brengt de namen van nieuwe riviertjes, of plaatsjes, — dikwijls geheel onbekende — die zijn overschreden of bezet.

Wél kan worden aangegeven, welke vorderingen de hiervoor genoemde legergroepen op een bepaald tijdstip hadden gemaakt en hoe toen ongeveer hun front liep. Daartoe wordt verwezen naar schets 1.

Zoo b. v. op 16 Aug. Op dit tijdstip wordt ons in de telegrammen van 11—15 Aug. de toestand aldus geschetst.

Legergroep von HINDENBURG: het leger van Generaal von BELOW heeft de Russen bij Kupiski naar het Oosten en Noord-Oosten teruggeslagen, de vesting Kowno wordt krachtig beschoten en steeds nauwer ingesloten. Ossowietse, dat al zoo lang weerstand biedt eveneens. Krachtige tegenstand der Russen tusschen Narew en Boeg; niettemin moeten zij hunne stellingen prijsgeven. Hen vervolgend bereikt het leger van Generaal von SCHOLZ Brausk.

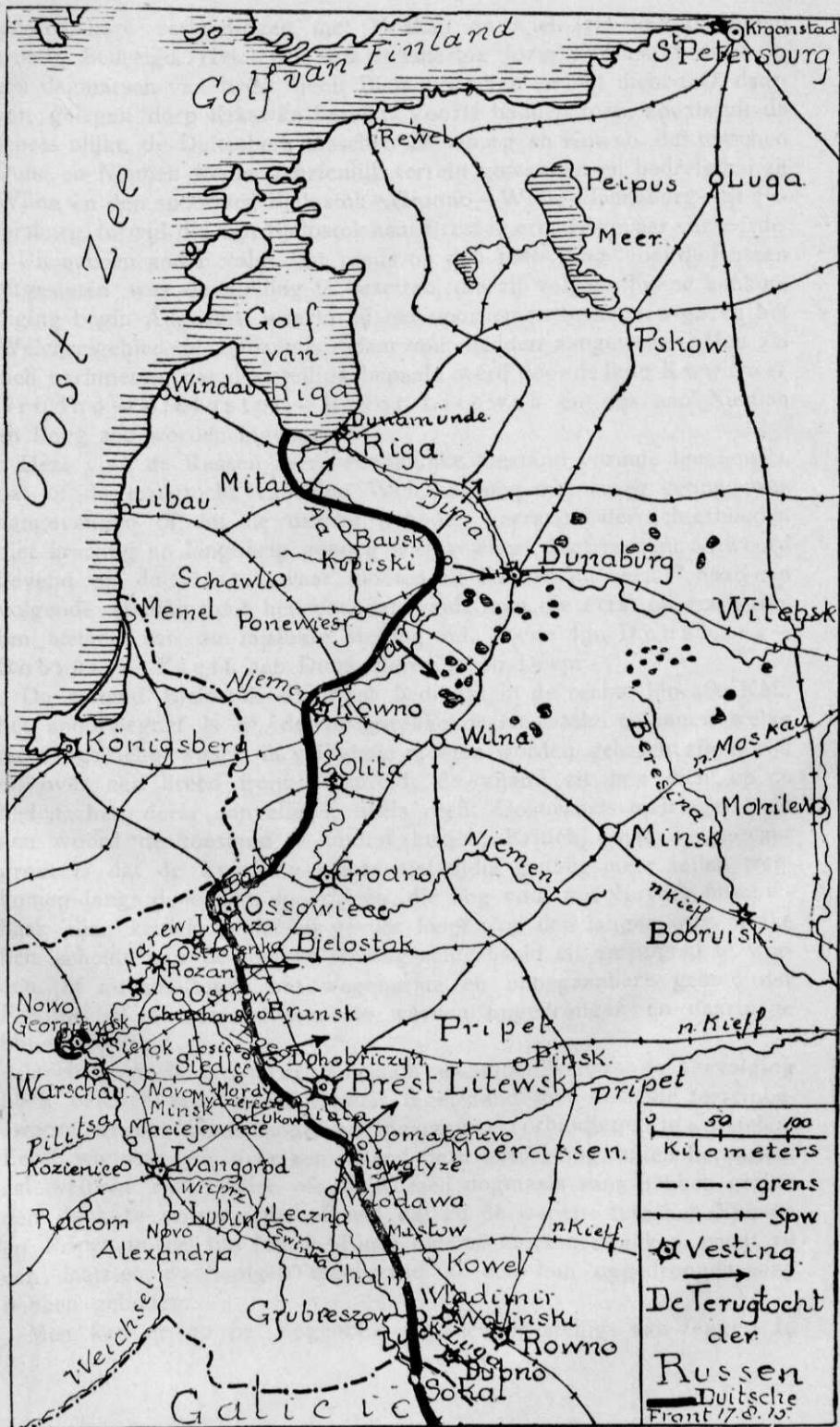
Legergroep PRINS LEOPOLD VAN BEIJEREN: Ook deze ontmoet krachten tegenstand. Hij slaagt er evenwel in hunne stellingen bij Losice en Mydnercze te doorbreken, den Boeg-overgang bij Dohobriczijn te forceeren en tot Biala dat op één dagmarsch van Brest Litewsk ligt, door te dringen.

Legergroep von MACKENSEN: De Russen zijn bij Slowatyce en Wlodawa teruggeslagen, de Duitschers volgen hen op den Oostelijken Boegoever en stooten door tot Domatchevo.

Meer naar het Zuiden bij Wladimir-Wolynski, Sokal, aan de boven-Boeg, en Zlota Lipa geen verandering (Zuiderleger).

Op 16 Aug. werd het front dus van at Wlodawa bepaald door de lijn Domatchevo — Biala — Dohobriczijn — Brausk — Ossowietse — Kowno — Kupiski — Brausk — Mitau, zooals op de schets is aangegeven.

Wat de hoofdzak betreft werd dus op dien datum het voornaamste steunpunt aan de Boeg, Brest Litewsk aan drie zijden omgeven en

Schets 1.

werden hare verbindingen met Moskau en Kieff (zie de spoorlijnen) ernstig bedreigd. Het leger van aartshertog JOZEF FERDINAND staat op een dagmarsch van Brest, heeft Biala genomen en het dicht t. O. daarvan gelegen dorp Kikawka bereikt. Voorts hadden toen, zooals uit de schets blijkt, de Duitschers tusschen Dunaburg en Kowno, dus tusschen Duna en Njemen weder aanzienlijk terrein gewonnen en bedreigden zij Wilna en den spoorweg Bjelostok—Grodno—Wilna—Dunaburg—St Petersburg, terwijl die van Bjelostok naar Brest in ernstig gevaar verkeerde.

Uit een en ander volgt, dat reeds op den 16^{den} Aug. voor de Russen uitgesloten was de stelling te bezetten, die zij volgens hunne aankondiging begin Augustus, waarin zij het voornemen te kennen gaven het Weichselgebied te ontruimen, daarvoor hadden aangewezen. Men zal zich herinneren, dat die stelling bepaald werd door de linie Kowno—Grodno—Bjelostok—Brest Litewsk en dus aan Njemen en Boeg zou worden ingenomen.

Deze voor de Russen zeer bedenkelijke toestand vormde het bewijs, dat of de terugtocht van den Weichsel nog niet vroeg genoeg was aangevangen of dat de daarbij geboden weerstand der achterhoeden niet krachtig en langdurig genoeg was geweest. Ziet men nu, antwoord gevend op de vraag: „waar moeten de Russen nu heen?” naar een volgende stelling voor hen om, dan vindt men die eerst op een grooten afstand van de mislukte stelling n.l. in de lijn Dunaburg—Bobrūisk—Kieff, aan Duna, Beresina en Dnepr.

De afstand Bjelostok—Bobrūisk bedraagt in de rechte lijn 480 KM., het spoorwegnet is ijl, de terugtrekkende Russische colonnes, welke daarlangs achterwaarts in veiligheid moeten worden gebracht zijn talrijk en over een breed front verspreid; de vijand zit hen dicht op de hielen, hen deels aanvallend, deels recht Oostwaarts opdringend; in één woord de toestand is uiterst kritiek, Kritiek, omdat het gevaar groot is dat de Russische legers niet tijdig genoeg meer zullen wegkomen langs de enkele spoorlijnen, die nog voor het vervoer beschikbaar zijn; kritiek omdat zij gevaar loopen op den langen weg, welke hen scheidt van de nieuwe stelling achterhaald en omsingeld te worden, of althans tegen het wegenarme en onbegaanbare gebied der Rokitno of Pripetmoerassen te worden opgedrongen en daarin te blijven steken.

Doch gaat de terugtocht langzaam en moeilijk ook de vervolging heeft behalve met voortdurenden tegenstand met dezelfde terreinbezwaren en met steeds langer en spaarzamer verbindingen te worstelen. Eerst wanneer wij over een maand deze bespreking zullen hervatten, zal wellicht zijn beslist of de Russen nogmaals kans hebben gezien den dans te ontspringen of wel dat zij de wapens tusschen Njemen en Pripet in de lijn Minsk—Pinsk hebben moeten strekken, nadat zij een laatsten wanhopigen tegenstand in een hun opgedrongen slag hebben geboden.

Men kan er op het oogenblik nog weinig stelligs van zeggen. In

ieder geval kan men aannemen, dat de Russische hoofdmacht omstreeks half Augustus van de hoofdstad St. Petersburg is afgedrongen en zijn heil, zoo niet in een vlucht, dan toch in een z.g. vrijwilligen terugtocht welke daar erg veel op gelijkt, naar de linie Brobüisk—Kieff zoekt.

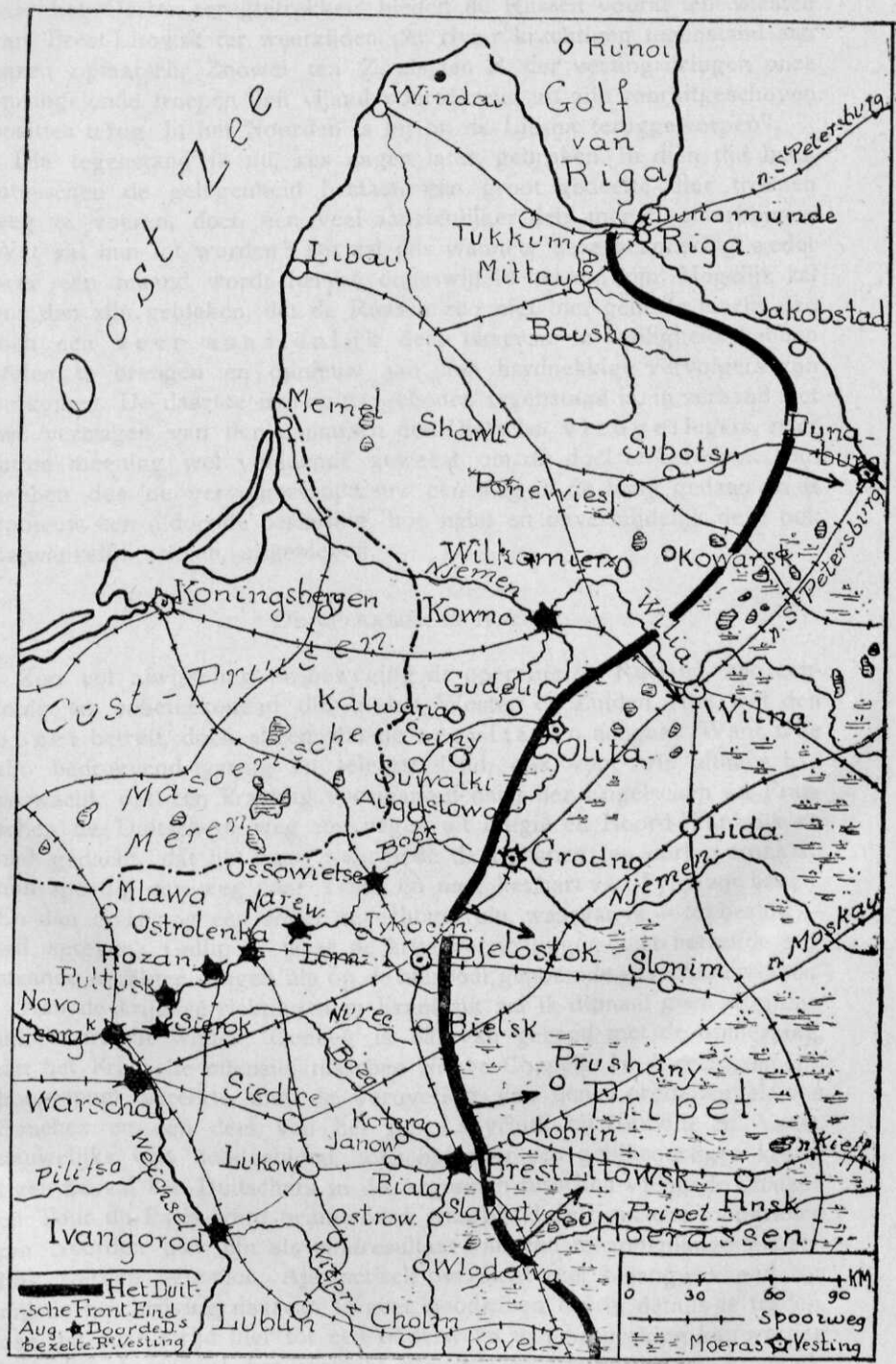
De berichten na 16 Aug., welke ik voor dit overzicht kan raadplegen, bepalen Brest-Litowsk alsmede de spoorlijn Bjelostok—Brest als de naaste objecten der Duitsche operatiën. De Russische legers schijnen vooral naar die vesting uitte wijken, om daar onder bescherming van de forten, welke de voornaamste Boeg-overgangen aan den vervolger betwisten, te pogen langs de weinige wegen, die daarvoor nog beschikbaar zijn, weg te komen. Dat juist daarin de grootste moeilijkheid ligt van het probleem, voor welks oplossing de Russische opperbevelhebber opnieuw is gesteld bij de taak zijn leger uit een vernietigende omarming te redden, ligt voor de hand.

En daarom is het zoo juist, wat de militaire medewerker van de Times op 19 Aug. schreef: „Er zijn teekenen, dat de zes of zeven Duitsche en Oostenrijksche legers, welke tegenover de Russische legers opereeren, de linie onzer bondgenooten reeds op verschillende plaatsen hebben doorbroken. De aanwezigheid van een deel van von MACKENSEN'S leger op den rechter Boegover bij Wlodawa is even onaangenaam als onverwacht. Men dacht, dat de Boeg en de Pripetmoerassen den Duitschen opmarsch zouden stuiten, doordat de Russen van de sterke natuurlijke gesteldheid van dit terrein gebruik zouden maken. Indien echter de flank der Russen hier wordt omtrokken en Bjelostok zelf wordt bedreigd, zal hun opperbevelhebber de linie van Brest-Litowsk niet langer kunnen houden en trachten zijn legers in veiligheid te brengen. De bedreiging door het leger van von HINDENBURG in het Noorden is nu zóó ernstig, dat zij zwaar op de besluiten van de Russische legeraanvoering moet drukken”.

Inmiddels zijn nu ook (26 Aug.) Bjelostok en de lang niet moderne vesting Brest-Litowsk (de forten op slechts 5 KM. van de enceinte en evenals deze van metselwerk) zooals gemakkelijk was te voorzien in handen der Duitschers gevallen.

Daarmede is het zeer belangrijke knooppunt van spoorwegen Brest (zie de schets 2) aan de Russen ontnomen en is voor de Duitschers de gelegenheid geopend, om in samenwerking met de vleugels van hun vervolgend front snel en krachtig recht naar het Oosten te stooten en den afstand tot hun terugvliedende tegenstanders zoodanig te verkorten, dat deze hun front moeten bieden, teneinde een beslissenden slag te aanvaarden.

In verband daarmede is het van belang tot besluit nog even kennis te nemen van het volgende, op 20 Aug. uit Weenen geseinde, bericht: „Door den opmarsch der bondgenooten naar Brest-Litowsk zijn aanzienlijke deelen van verscheidene Russische legers binnen het bereik der vesting in wanorde samengedrongen. Teneinde deze troepen en hunne treinen in staat te stellen langs de weinige nog beschikbare wegen

Schets 2.

naar het Oosten terugtetrokken, bieden de Russen vooral ten Westen van Brest-Litowsk ter weerszijden der rivier krachtigen tegenstand aan onzen opmarsch. Zoowel ten Z. als ten N. der vesting dringen onze omsingelende troepen den vijand voortdurend uit zijn vooruitgeschoven posities terug. In het Noorden is hij op de Ljesna teruggeworpen”.

Die tegenstand is nu, zes dagen later, gebroken. In dien tijd heeft intusschen de gelegenheid bestaan een groot gedeelte dier troepen weg te voeren, doch een veel aanzienlijker deel moest achterblijven. Wat zal hun lot worden? Dit zal ons wanneer deze bespreking weder over een maand wordt hervat, ongetwijfeld bekend zijn. Mogelijk zal ons dan zijn gebleken, dat de Russen zoo niet hun geheele macht, dan toch een zeer aanzienlijk deel daarvan in veiligheid hebben weten te brengen en opnieuw aan hun hardnekkige vervolgers zijn ontkomen. De daartoe in front geboden tegenstand is, in verband met het vertragen van den opmarsch der Duitsche vleugellegers, naar mijne meening wel voldoende geweest, om dit doel te bereiken. Dan hebben dus de vervolgers opnieuw een slag in de lucht gedaan en is opnieuw een afdoende beslissing, hoe nabij en onvermijdelijk deze ook aanvankelijk scheen, uitgebleven.

DE OPERATIËN IN ITALIË.

Zoo vol afwisseling en beweging de operatiën in Rusland, zoo een-tonig en onbeteekenend die in het Westen en Zuiden. Niet wat den opzet betreft, doch alleen wat de resultaten aangaat. Want die zijn bedroevend gering en teleurstellend, óók voor wie althans had verwacht, dat een krachtig vóórjaarsoffensief der Engelschen en Franschen de Duitschers weg zou vagen uit België en Noord-Frankrijk en had gedacht, dat het vuur, waarmede de Italianen ten oorlog trokken, hun spoedig den weg naar Triëst en naar het hart van Tyrol zou banen. En dan er is nog een ander gevechtsterrein, waarvan ik — tot besluit — wil spreken: Gallipoli, waar de krijgsverrichtingen juist hetzelfde stilstaande karakter dragen als op de hiervoor genoemde gevechtsterreinen.

Aan de krijgsverrichtingen in Frankrijk zal ik ditmaal geen afzonderlijk overzicht wijden. Genoeg is daarvan gezegd met de opmerking, dat het Fransche offensief tusschen Neuve Chapelle en Atrecht, dat zijn hoogtepunt bereikte met de verovering van den Loretteheuvel, van Souchez en een deel van het z.g. Labyrinth bij Neuville St. Vaast, nauwelijks was doodgebloed, toen het door een gelijksoortigen krachtigen aanval der Duitschers in de Argonnen tusschen Vienne le Chateau en Tour de Paris werd beantwoord, waarbij al de Fransche loopgraven ten Noorden dier lijn als eindresultaat van een maandenlange worsteling werden genomen. Als tactisch overzicht zeer belangwekkend zou mij de beschrijving daarvan te zeer noodzaken om in details te treden, dan dat deze strijd hier tot een onderwerp van bespreking kan worden gemaakt. Later zal het wellicht als voorbeeld van loopgraventactiek,

gedurende de eerste jaren na dezen krijg, welke in zooveel opzichten verandering in strijdwijze bracht, gelden.

De aanvallen bij Atrecht zijn doodgebloed, de aanval in de Argonnen werd niet doorgezet en zoo is het ook in de Vogezen gegaan, alles bleef bij het oude; de belegeringslinie, die Frankrijk omsluit, hield zich staande en wezenlijke verandering in den strategischen toestand is dus niet ingetreden.

Werkeloos of juist machteloos moeten Engelschen, Franschen en Italianen het aanzien hoe het Duitsche Oosterleger den grooten Russischen kolos teistert en in het nauw brengt. Hoewel deze telkens verzekert op hun trouw te rekenen en geen afzonderlijken vrede te zullen sluiten, moet bij hem toch wel de overtuiging levendig worden, dat de Engelschen en Franschen wel bijster weinig doen om den op hem door de Duitschers uitgeoefenden druk ook maar eenigszins te verlichten. Eerst later, na den oorlog zal blijken, dat het hun niet aan goeden wil heeft ontbroken, doch wel aan kracht; aan de kracht, die zich niet zoozeer moet uitspreken in een groote troepensterkte dan wel in een overvloed van munitie.

Hetzelfde tekort bestaat trouwens bij de Russen in nog veel sterker mate en is de hoofdoorzaak van het onafgebroken terugwijken.

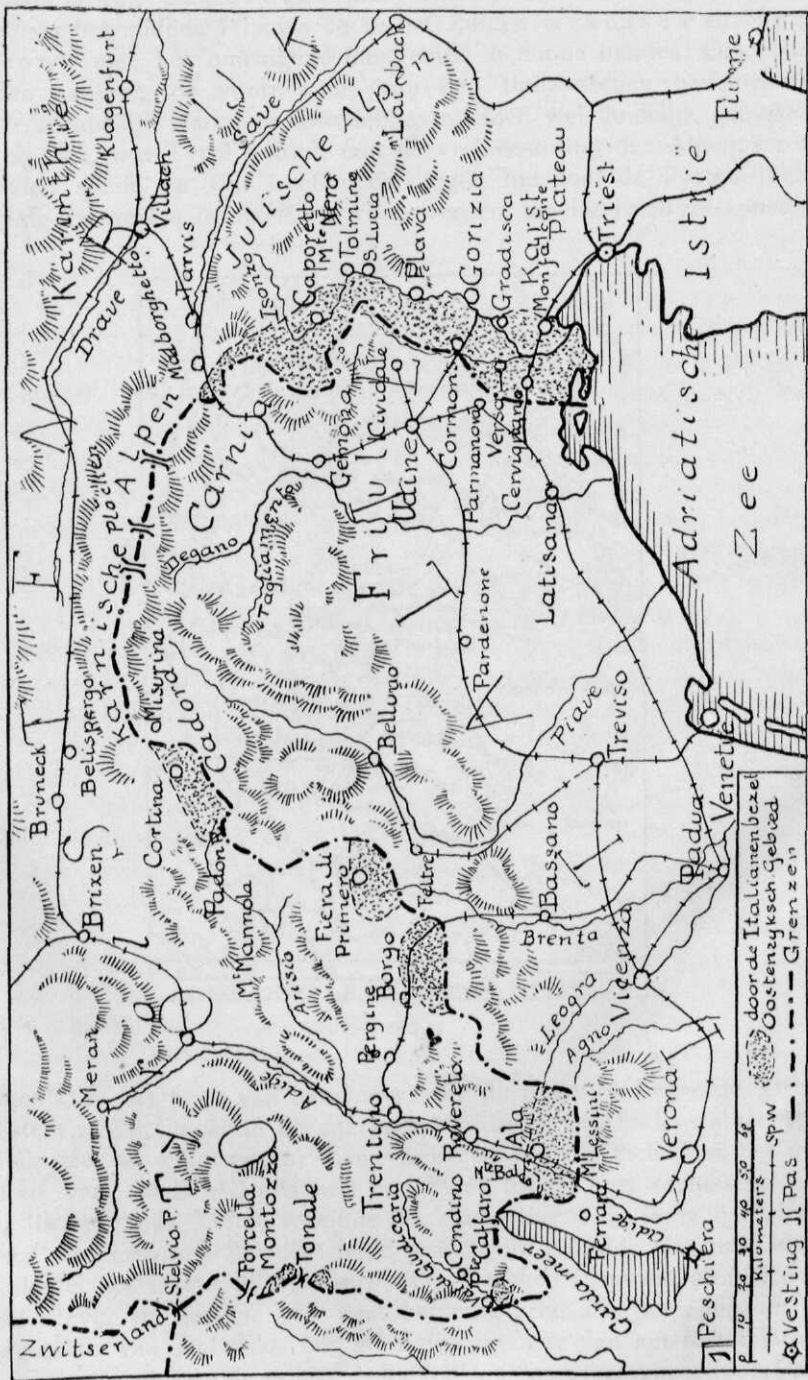
De Franschen en Engelschen, daarop komt het feitelijk neer, zijn blijde, dat zij zich hebben kunnen handhaven in de stellingen, welke zij tegenover het Duitsche Westerleger bezetten en dat zij niet nog meer terrein hebben verloren. Ondanks de mooie kansen, welke hun tijdens den grooten strijd in het Oosten voor een uiteindelijke afrekening met den invaller waren geboden, moesten zij er zich toe bepalen den ongelukkigen bondgenoot moed in te spreken. „Wij zullen te samen pal staan” roepen zij elkander toe, maar hoe zij elkander zullen helpen en wanneer vernemen wij niet.

Wij zullen nu er niets gebeurt, rustig afwachten en zien of wellicht in het Zuiden meer stof tot bespreking te verzamelen valt.

Uiteraard vragen wij ook hier naar de resultaten, welke Italië na vier maanden strijd heeft verkregen. Het antwoord kan onder verwijzing naar schets 3, welke een voorstelling geeft van het door de Italianen in dien tijd veroverde gebied, kort zijn. Enkele brokjes terrein nabij de hoofdtoegangen tot Tyrol en een smalle terreinstrook tusschen de Oostenrijksch-Italiaansche grens en de Isonzo, welke rivier alleen in het Noorden bij Caporetto en in het Zuiden bij Monfalcone is overschreden.

De Italiaansche opmarsch, voortvloeiende uit een mobilisatie en concentratie, welke feitelijk reeds maanden lang aan de eigenlijke oorlogsverklaring waren voorafgegaan, had in den aanvang een snel en succesvol verloop, dat voor de verdere operatiën heel wat beloofde. Nauwelijks echter was de Isonzorivier bereikt of uit was het met de zegevierende voorwaartsche beweging.

Maandenlang hardnekkig worstelen ten spijt, is de Isonzo-linie als

Schets 3.

geheel nog steeds niet door de Italianen vermeersterd. In het Noorden zijn alleen Caporetto met een deel der Kru-bergen (Monte Nero); in het midden Plava en in het Zuiden Gradisca en Monfalcone met het omringend kustgebied in hunne handen. Ofschoon in den aanvang de voornemens van den Italiaanschen bevelhebber Cadorna moeilijk waren te doorzien, is nu toch wel duidelijk gebleken dat hij zich, wat Tyrol betreft, met de vermeerstering der Alpenpassen tevreden stelde en zijn hoofdmacht tegen het door de Oostenrijkers krachtig versterkte Isonzo-front wilde werpen, teneinde zich zoo spoedig

Schets 4.

mogelijk in het bezit van het vurig door de Italianen begeerde Triëst te stellen. Zijn leger in de daarvoor bij uitstek geschikte vlakten van Friuli (zie de spoorwegen) samentrekkend zou het zich door het forceeren van de Beneden-Isonzo van Plava tot de kust verrassend een weg banen naar Triëst, teneinde die stad volgens de leuze der „Irrudenta” te verlossen. Dit plan heeft jammerlijk gefaald: Gorizia (Görz), de sleutel der Oostenrijksche opstelling tusschen Plava en Monfalcone, bleef stevig in handen van den verdediger en alle pogingen om de hoogvlakte van Doberdo, het Westelijk uiteinde van het Karstplateau te vermeersteren (zie de schets 4) bleven tot dusverre vruchteloos. Daar

zonder het bezit dezer hoogvlakte een verder oprukken langs de kust over Druno en Nabresina uitgesloten is, bleef dan ook elke operatie in die richting achterwege. Dit is een afdoende verklaring voor de hardnekkige aanvallen, welke gedurende het achter ons liggende tijdvak zoowel tegen Gorizia als tegen het plateau van Doberdo werden gericht en voor de krachtdadige tegenweer, welke de Oostenrijkers aan die pogingen hebben geboden.

Een beschrijving van het terrein dat ongetwijfeld nu en in de toekomst het brandpunt van den strijd aan de Isonzo vormt, zal duidelijk maken niet alleen, waarom CADORNA's streven tot dusverre vruchteloos bleef, maar ook van hoeveel belang het behoud dier landstreek voor het Oostenrijksche leger is. Weliswaar beschouwt Oostenrijk dit gebied slechts als een gevechtsterrein van secundaire beteekenis, maar dan toch als een van bijzonder belang.

In het z.g. kustgebied van Plava tot Monfalcone beschrijft de Isonzo, van Plava uitgaande eerst een naar het Westen geopende boog in welker midden Gorizia ligt en vervolgens een naar het Oosten geopende bocht, om het plateau van Doberdo heen. Beide aan die bochten gelegen Oostenrijksche stellingen vullen elkaar van het standpunt des verdedigers bezien — op bijzonder gelukkige wijze aan.

In het Noorden, in de richting van Plava naderen de hoogten tot dicht aan de rivier. Daar, halverwege tusschen Plava en Gorizia bezetten de Oostenrijkers den Monte Santo Zagora (680 M.) vanwaar uit zij met hun zware geschut heel het voorgelegen terrein der Isonzo tot Gradisca toe beheerschen. De stad Gorizia zelve wordt beschermd door twee sterke voorgelegen heuvelstellingen n.l. de 600 M. hooge Monte Sabotino, behoorende tot het Coglioen de hoogten van Podgara; beide zijn door de Oostenrijkers geweldig versterkt. De dus reeds van nature bijzonder sterke stelling van Gorizia wordt, zooals ik reeds zeide, door die ten Oosten van de door de Italianen bezette stad Gradisca op zeer gelukkige wijze aangevuld.

De bocht van Gradisca omsluit de in de oorlogsberichten van het Zuidelijke operatieterrein bij herhaling genoemde hoogvlakte van Doberdo. Deze is langs haar geheelen steilen rand tot een sterke stelling ingericht. Als beheerschende punten liggen op dit plateau: de 275 M. hooge Monte San Michele en de 195 M. hooge Monte San Martino, van welke laatste Gorizia met geschut en mitrailleurs tegen aanvallen uit het Zuiden wordt beschermd.

De dorpen langs den rand der hoogvlakte zijn herhaalde malen getuigen geweest en... slachtoffers geweest van den verwoeden strijd om haar bezit. Als zoodanig zijn vooral Sandrassina, Togliano, Palazzo, Redipuglio, Vermegliano en Selz voortdurend in de telegrammen genoemd. Ware het den Italianen gelukt langs die toegangen het plateau te bereiken en te bezetten, dan zou ook het lot van Gorizia spoedig bezegeld zijn geweest. Zich naar het Zuiden uit-

breidend, hadden zij dan ook de stelling op den Monte Sei dei Busi, welke Monfalcone beheerscht in den rug kunnen nemen en zich aldus een veiligen doorgang naar Triëst kunnen verzekeren.

Hieruit volgt, zooals reeds werd opgemerkt, dat zoolang die pogingen niet slagen van een verder voortrukken naar het Oosten en Zuid-Oosten geen sprake is.

Van beide hiervoor beschreven stellingen, is die op het plateau van Doberdo de belangrijkste, want mocht Gorizia vallen, dan is van hieruit een verder doordringen naar het Oosten even gemakkelijk te beletten, als dit in het Zuiden ten opzichte van Monfalcone het geval is.

Wel zouden de Italianen dan kunnen beproeven de hoogvlakte in de richting van Dornberg te omtrekken, doch hoe verder men in het bergte van Karst doordringt, des te grooter worden de bezwaren, welke met eene verplaatsing van groote troepenafdeelingen gepaard gaan.

Een overzicht van de in het Isonzogebied gevoerde gevechten moge ten slotte duidelijk maken met welk een hardnekkigheid de Italianen hebben gestreden om het doel, dat hun opperbevelhebber daarmede beoogde te bereiken.

De reeds vroeger gememoreerde gevechten in het boven-Isonzogebied werden hoofdzakelijk gevoerd om het bezit van de Tolmino beheerschende berggroep van den Monte Nero. Daar zij alleen noodig waren om de linkerflank van het Isonzo-leger te dekken, waren zij, ofschoon zeer hevig, niet van overwegende beteekenis.

Daarna volgden op 7, 8 en 9 Juni de eerste aanvallen op Gorizia met de bedoeling dit sterke bruggehoofd te forceeren, een groote troepenmacht over de rivier te brengen en vervolgens een krachtig offensief tegen de hoogvlakte van Doberdo te ondernemen.

Deze operatie had zoowel tengevolge van de hiervoor beschreven terreinmoeilijkheden als door het slechte weder weinig succes.

Uit dien tijd dagteekenen de Italiaansche communiqués, waarin Generaal CADORNA zich beijverde duidelijk te maken, dat hij met groote bezwaren te worstelen had en de opmarsch slechts langzaam vorderen zou.

De eenige resultaten, welke hij na bloedigen strijd bereikte waren de bezetting van Monfalcone en Plava. Inmiddels was het 20 Juni geworden; eerst op 30 Juni d. a. v. toen de aanval werd hervat, teekende zich de bedoeling de befaamde hoogvlakte van drie zijden n.l. van Sagrado, Vermegliano en Selz uit, te bereiken. Deze poging ging gepaard met krachtige aanvallen op den Monte San Michele en had geen succes. Weder trad een pauze in, die na een hevige artilleristische voorbereiding op 15 en 16 Juli, op den 18den Juli werd gevolgd door een algemeene bestorming van den hoogterand uit de gansche tusschenlijn Gorizia — Monfalcone.

Aanvankelijk werd die aanval met succes bekroond door de vermeestering van den Monte San Michele op 20 Juli; deze ging echter reeds den volgende dag weder verloren.

Ten slotte werd door een krachtig tegenoffensief der Oostenrijkers

in de richting van Sandrassina en Sagadro aan den strijd een einde maakt. Hoewel deze tegenaanval, die ten doel had de Italianen weder over de Isonzo terug te werpen, niet slaagde, werden zij daarvoor toch in het defensief teruggeworpen en zakte dus ook de tweede poging tot vermeestering van het plateau van Doberdo ineen (23 Juli).

Niettemin werd op 26 Juli nog een derde poging gewaagd. De aanvallers bezetten nadat hun aanval op Gorizia was afgeslagen, opnieuw den Monte San Michele, maar ook thans ging den volgenden dag deze hoogte weder voor de Italianen verloren.

Zoo golfde de strijd met wisselend geluk niet alleen hier, doch langs den ganschen rand en zeker niet het minst in het Zuiden, waar de Monte Sei dei Busi het brandpunt van den strijd vormde, weken lang heen en weer, zonder dat de Italianen blijvend succes behaalden.

De gevechten, welke onverpoosd op hetzelfde doel gericht bleven, hebben sindsdien veel aan beteekenis verloren, en kunnen voor het meerendeel als alleen staande pogingen worden beschouwd. Zij golden vooral het bezit van den Monte Sei dei Busi. Ook thans hebben de Italianen nog geen noemenswaardig resultaat in die richting bereikt.

Zij hebben zich intusschen op de hellingen vastgezet en slaagden er zelfs in, zich op enkele uitloopers van dien berg te nestelen, doch meester van het plateau van Doberdo, in den vollen zin des woords, zijn zij nu evenmin als twee maanden geleden.

Ook hier dus hetzelfde verschijnsel van machteloosheid van den aanval tegen welversterkte krachtig verdedigde loopgraven, zooals wij dat reeds zoo lang in Noord-Frankrijk hebben onderkend. Ook hier ontmoedigende worsteling op de plaats, die den aanvaller nimmer verder brengt en hem ook in de toekomst weinig verandering in den toestand aan het Isonzofront belooft.

DE OPERATIËN TEGEN DE DARDANELLEN.

En nu het derde gevechtsterrein, waarop de operatiën evenmin vorderen. Na vier volle maanden, de eerste landing had plaats op 25 April 1915, staat de hoofdmacht der Engelschen en Franschen, ruim 100.000 man sterk, niet meer dan 6 K.M. van de Zuidpunt van Gallipoli landwaarts in voor het dorp Krithia en voor den onoverkomelijken Atchi Baba.

Zooals schets 5 aanduidt, zijn op verschillende punten van het schiereiland landingen beproefd, doch nergens konden zij den toestand ten gunste der bondgenooten keeren. De schets maakt het overbodig over de plaats en de beteekenis dier landingspunten uit te weiden; ik kan daarom volstaan met de opmerking, dat alles wat de bondgenooten tot dusverre op Gallipoli bezetten, zich bepaalt tot de enkele vierkante kilometers kustterrein, welke zij bij de landing door het geschut hunner oorlogsschepen voor den verdediger onhoudbaar maakten.

Slechts op één punt zijn de aanvallers er in geslaagd, niet alleen over een belangrijken afstand vooruit te dringen, doch, hetgeen voor

Schets 5.

de Turken niet zonder bedenking is, de verbindingen naar het Zuiden ernstig te bedreigen.

Heel in het Noorden bij Boejoek Anafarta staat thans een sterke Engelsche troepenmacht, die na een welgeslaagde landing in de Soewlabaaï, onmiddellijk naar dit punt vooruitdrong en daar op slechts enkele kilometers verwijderd is van den grooten weg, die van de stad Gallipoli naar Krithia leidt.

De verbinding met de Turksche strijdmacht, welke de hoofdmacht van den aanvaller voorwaarts van Sed-ul-Bahr in bedwang houdt, wordt daardoor ernstig in gevaar gebracht. Bovendien is de weg van Anafarta naar de vernauwing der Dardanellen tegenover Kaap Nagara, slechts een tiental kilometers lang.

Hoe de Engelschen daar zijn gekomen, bericht ons een communiqué uit Londen van 17 Aug. j.l.: De landing in de Soewlabaaï had, terwijl de tegenstander door demonstraties op verschillende andere punten werd afgeleid, verrassend plaats. Op het strand tegenover het Zoutmeer bij de Soewlabaaï, bevond zich slechts een wachtpost van circa 50 man; de aanval geschiedde zóó onverwacht, dat de Turken eerst na verloop van een etmaal in staat waren een verder voortdringen door den aanvoer van sterke reserve-afdeelingen te stuiten.

Daarvan maakten de Engelschen onverwijld gebruik door, nadat zij zonder bezwaar hun geschut, munitie en treinen aan wal hadden gebracht, vooruit te rukken. Eerst bij Anafarta kwam het tot een hevigen strijd met een overmachtige Turksche afdeeling, die nog juist op tijd ter plaatse was om een verder voortdringen te beletten. Daarbij is het sedert gebleven zoodat men kan aannemen, dat voorshands het gevaar bezworen is.

De Turken zelf berichten op 12 Aug.: „een landing van meer betekenis had plaats nabij Anafarta. Dank zij een sterke Turksche reserve bestaat geen gevaar, dat de 15.000 man sterke Engelsche landingsafdeeling vooruit komt.”

Beschouwt men nu de verschillende opstellingen der bondgenooten op de schets, dan moet trouwens worden erkend, dat het gevaar, dat deze onderneming voor de Turken oplevert, minder groot is dan het zich na de eerste — trouwens van Engelschen kant nog al overdreven — berichten liet aanzien.

Zelfs loopt de afdeeling bij Anafarta, geïsoleerd als zij daar tegenover overmachtige Turksche strijdkrachten staat, ernstig gevaar, afzonderlijk te worden vernietigd. Wel is waar staat in hare onmiddellijke nabijheid een tweede afdeeling, welke bij Anzac geland, onmiddellijk de Sari Bair bestormde en gedeeltelijk bezette, doch ook deze troepenmacht is zwak.

Ondersteuning dier afdeelingen anders dan van de schepen is uitgesloten. Wanneer zij maar evenals de Engelsche en Fransche hoofdmacht voor Krithia wordt gebonden en tot machteloosheid gedoemd, zal de tijd en de weersgesteldheid het overige doen.

Vergeten wij toch niet, dat landingsafdeelingen als op Gallipoli, die zich tot het bezetten van een beperkt terrein aan de kust of enkele kilometers landwaarts in moeten bepalen omdat zij van het overige binnenland worden afgesloten, tot mislukking zijn voorbestemd.

De landingsbasis zelve is klein en levert niets op; voor hun verpleging uitsluitend op de transportschepen aangewezen, zijn zij afhankelijk van den toestand der zee en van de mogelijkheid om met schepen de noodige voorraden aan land te brengen.

Zoo langzamerhand gaat de zomer voorbij en nadert de herfst met zijn stormen en ruwe zeeën, die de toch reeds moeilijk genaakbare kust door hevige branding ontoegankelijk zullen maken.

Dan zal, als de verbindingen van het landingsleger met de vloot door dagenlange stormen verbroken worden en de troepen, slecht beschut als zij zijn tegen de weersinvloeden, aan alles gebrek beginnen te krijgen, het oogenblik komen, waarop de Turken met overmacht uit hun loopgraven te voorschijn zullen komen en met hun tegenstanders gemakkelijk spel zullen hebben.

Dan zal eerst ten volle blijken, dat de onderneming der bondgenooten te land, al liet zij zich in den aanvang ook voorspoediger aanzien dan die te water, een even onbezonnen operatie is geweest als deze.

Militair politiek maandoverzicht.

(Afgesloten 29 Augustus.)

NEDERLAND. In de Rheinisch-Westfälische Zeitung kwamen eenige artikelen voor, die eene zeer onjuiste voorstelling geven van de werking der Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij.

In de Fortnightly Review van Augustus werd betoogd, dat Nederlands toekomst alleen verzekerd was, wanneer het aan den oorlog aan de zijde der Entente deel zou nemen.

Het Bureau van den Anti-Oorlogsraad zou reeds vertrouwelijke mededeelingen hebben ontvangen, dat eenige regeeringen der neutrale landen zich bereid hebben verklaard, mede te werken tot het bijeenroepen van eene permanente conferentie in het belang van den vrede. De anti-oorlogsraad heeft een vredesoproep verspreid.

Door invloed van den oorlog bedroeg de invoer in de haven van Amsterdam van Augustus 1914—Juli 1915 ongeveer 40 0/0 minder dan gedurende hetzelfde tijdvak een jaar te voren.

De redevoering van Baron KONDO, in de Indo-Japansche vereeniging medio Juni, waarin hij wees op het belang dat er voor de Japansche zakenlui in gelegen was, hun aandacht te wijden aan de exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen van Nederlandsch-Indië, niet enkel voor handelsoverwegingen, doch ook om andere redenen, verdient onze volle aandacht.

BELGIË. Volgens beslissing der Duitsche regeering mogen in het bezette gebied van België gerechtelijke beslissingen geschieden in naam van den Koning, omdat door de bezetting van een vijandelijk land de bezettende macht niet in ieder opzicht in de plaats treedt van den drager der Souvereiniteit. Alleen het wetgevend gezag wordt geheel vervangen. Er zijn omstandigheden waarin de drager van de Souvereiniteit niet bij machte is, zijne rechten uit te oefenen en dus uit overwegingen van practisch nut moet worden vervangen. Zulks is b.v. het geval met het recht van gratie.

DUITSCHLAND. In de archieven van het Belgische Ministerie van Buitenlandsche Zaken meenen de Duitschers bewijzen gevonden te hebben voor eene stelselmatige insluitingspolitiek der Entente. Een en ander zou moeten blijken uit verschillende brieven der Belgische gezanten in 1906 en volgende jaren.

Volgens PERSIUS, den marinemedewerker van het Berliner Tageblatt,

zou de Amerikaansche regeering 24 September aan de havenautoriteiten hebben doen weten, dat elk gewapend koopvaardijfchip, van welke natie ook, een Amerikaansche haven kan binnenloopen, mits de bewapening slechts bestemd is tot zelfverdediging; en dat het kaliber van de kanonnen niet grooter mag zijn dan 15.2 c.M. Hiermede, zegt PER-SIUS, geeft de regeering te Washington in haar memorandum dus den zegen aan de gewapende koopvaardijfchepen van Churchill.

Den uitleg van den eigenaardigen toestand, dat Duitschland aan Italië nog niet den oorlog heeft verklaard, tracht men te vinden in eene mogelijke overeenkomst tusschen Italië en Roemenië, volgens welke dit laatste land Italië zou moeten steunen, indien het door Duitschland wordt aangevallen. Men hoopt daarentegen op den steun van Roemenië, volgens het Oude Tractaat van 1883, zoo Italië tegen Duitschland optreedt.

In verband met den oorlogstoestand is het meer waarschijnlijk, dat de Duitschers en Oostenrijkers Polen thans als koninkrijk kunnen herstellen, dan dat zulks door de Russische regeering zou kunnen geschieden. Het Opperste Poolsche Nationale Comité ijvert voor de herstelling van het oude Koninkrijk Polen. Noch in Duitschland, noch in Oostenrijk-Hongarije schijnt echter groote neiging te bestaan om een Koninkrijk Polen te herstellen, onder nader vast te stellen Suzereiniteit. Men vreest den vermeerderden invloed van het Slavische element. Vooral Hongarije wenscht den tweeledigen regeeringsvorm niet te verwisselen tegen een driedledigen ter wille van de Polen, daar andere nationaliteiten in de Monarchie dan met meer recht na den oorlog dergelijke vrijheden zouden kunnen eischen. Verdeeling en inlijving zou dan de eenige oplossing blijven.

Prins HOHENLOHE, de nieuwe Deutsche gezant te Konstantinopel, schijnt in hoofdzaak de bemiddelingspersoon te zijn voor het totstandbrengen van eene Bulgaarsch-Turksche overeenkomst.

De katoen-, koper-, messing- en nikkelvoorraad wordt in Duitschland opgenomen.

De nieuwe Deutsche oorlogfleenng zal half September tegen een koers van 99 $\frac{0}{10}$ worden uitgegeven en bedraagt 10 milliard.

De dagelijksche zuivere oorlogskosten worden op 70 millioen mark berekend.

Zoowel voor als tegen inlijving van vijandelijk grondgebied worden aan de regeering verzoekschriften ingediend.

Tot nu toe heeft deze hare voornemens nog niet openlijk en onomwonden medegedeeld.

De Rijksdagrede van den Rijkskanselier, dat de positie van Duitschland zoodanig moet bevestigd worden, dat het rijk onaantastbaar is, maakt nog een tweeledige uitlegging mogelijk.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. Het moratorium wordt vanaf 1 Augustus geleidelijk opgeheven.

De bekende Hongaarsche staatsman KOLOMAN VON SZÉLL is overleden.

ITALIË. De Italiaansche regeering heeft eerst eene nota aan Turkije gericht nopens het optreden van Turksche troepen in Libyë en de inbeslagneming te Galata van eene Italiaansche sleepboot. Later is wederom eene nota overhandigd om te protesteeren tegen de verhinderende, die de Italiaansche onderdanen ondervonden, wanneer zij Turkije wilden verlaten en tegen de belemmeringen, die den Italiaanschen gezant in den weg werden gelegd om met de Italiaansche consuls in het Turksche rijk in verbinding te blijven. Gedeeltelijk waren de eischen reeds ingewilligd, meer in het bijzonder wat betreft het vertrek der Italiaansche onderdanen.

Toen Turkije op het laatste oogenblik opnieuw moeilijkheden maakte zond Italië een ultimatum en verklaarde 23 Augustus aan Turkije den oorlog.

De moeilijkheden waarmede Italië te kampen zal hebben, vooral in Afrika, zijn hierdoor sterk vermeerderd, de verhouding tegenover Griekenland, in verband met de nog bezette eilanden in de Egeïsche zee, meer gespannen. Velen beschouwen deze oorlogsverklaring als een wanhoopsdaad om Englands finantieelen steun niet te missen.

De toestand in Libyë is zeer ongunstig. Alle garnizoenen aan de Tunesische grens zijn ontruimd. De vijandige Arabieren staan reeds op eenige kilometers afstand van Tripoli.

De paus heeft bij het intreden van het 2e oorlogsjaar eene vermaning gericht tot de volkeren van Europa om vrede te sluiten.

Volgens de Stampa zullen de oorlogskosten tot einde December 1915 6 milliard Lire bedragen.

Aan het Ministerie van Marine werd voor 1915—16 een crediet van 82.265.000 Lire verleend.

FRANKRIJK. Het eerste halfjaar van 1915 vertoont tegenover het jaar te voren zeer ongunstige handelscijfers.

Invoer:	1e halfjaar '14.	1e halfjaar '15.
	4410 mill. fr.	3550 mill. fr.
	vermindering: 19 %;	
Uitvoer:	1e halfjaar '14.	1e halfjaar '15.
	3375 mill. fr.	1449 mill. fr.
	vermindering: 57 %.	

De goudstorting bij de Bank van Frankrijk, (zie vorig verslag) bedroegen van 27 Mei—6 Augustus ruim 314 mill. frs. en overschrijden thans reeds een half milliard.

De totale oorlogskosten beliepen tot het einde van 1914 ongeveer 6 milliard frs. en voor de eerste 11 maanden 15,080 millioen, waaronder echter begrepen zijn 380 millioen aan België, 116 millioen aan Servië, 20 millioen aan Griekenland en de oorlogsleeningen aan Rusland.

Volgens de Neue Züricher Zeitung was de emissiegrens der schuldbe wijzen voor de nationale verdediging van 6 milliard reeds 30 Juni j.l.

overschreden met 140 mill. frs. De minister van financiën heeft verhooging van de limiet van 6 tot 7 milliard francs verlangd. Van de 10-jarige obligaties was 30 Juni reeds voor 2260 mill. francs geplaatst. Het oorlogsvoorschot van de Fransche Bank en de Banque d'Algérie bedroeg tot 30 Juni 6450 mill. francs.

Begin September wordt de uitgifte van eene nieuwe oorlogsleening verwacht.

Tengevolge van de klachten over de werking van den Geneeskundigen Dienst en op aandrang van eene ontevreden partijgroepeering in de Kamer heeft de Minister van Oorlog er in toegestemd desverlangd z.g. „représentants en mission” te erkennen. Deze volksvertegenwoordigers zullen recht van onderzoek hebben in militaire aangelegenheden, gelijk geschiedde in de eerste dagen van de Fransche revolutie. De tegenslag in Rusland en de werkeloosheid van het Fransche leger zullen wel de oorzaak zijn van de stijgende ontevredenheid. Ofschoon het woord „wachten” het Fransche volk begon te vervelen, schijnt de regeering zich verzekerd te hebben van den steun der partijen. Van afmatting moet nog geen sprake zijn.

JOFFRE werd in de Kamerzitting uitbundig gehuldigd.

De beschuldigingen in de Fransche pers o. m. door CLEMENCEAU en GUSTAVE HERVÉ tegen het Fransche legerbestuur, vooral tegen den Minister van Oorlog MILLERAND, blijken na de verklaringen van den Minister en de houding van de Kamer van weinig belang te zijn.

VIVIANI verklaarde in de Kamer, dat, zoolang het heldhaftige België niet was hersteld en Elzas Lotharingen niet zou zijn hernomen, er in Frankrijk geen verdeeldheid zal zijn.

ENGELAND. De staatsschuld bedroeg op 31 Maart j.l. 1165.800.000 p.st. tegen 707 millioen in 1914. Volgens de Vossische Zeitung zou het in de bedoeling liggen om in October 1915 eene derde oorlogsleening van 600 mill. p.st. uit te geven.

Engelands antwoord op de Amerikaansche nota die 2 April j.l. was ingediend, is 26 Juli te Washington overhandigd (zie M. S. Mei 1915, blz. 387). De regeering acht de Order in Council binnen de perken van het volkenrecht en acht eene latere rechterlijke interpretatie wenschelijk.

24 Juli bezetten de Engelschen Nasryë aan de Euphraat, ca. 150 K.M. boven de samenvloeiing van Tigris en Euphraat.

In het Lagerhuis is medegedeeld, dat de gebeurtenissen in de eerste 10 dagen van den oorlog de neutralisatie van het Kongobekken volgens het bestaande verdrag onmogelijk hebben gemaakt.

Er zijn in Engeland reeds 16 nationale fabrieken opgericht, die onder toezicht der regeering munitie vervaardigen. In Ierland zullen nog drie fabrieken worden in werking gesteld. Men hoopt binnen eenige weken weder 10 nieuwe fabrieken onder staatstoezicht gereed te hebben. In het geheel werkten medio Augustus 345 z.g. gecontroleerde bedrijven,

waar de winsten zijn beperkt, en de regelingen der vakverenigingen voorloopig buiten werking zijn gesteld. Door de beperking van de winsten is, naar de Daily News in een hoofdartikel opmerkt, het beginsel der belasting van oorlogswinst, dat thans meer en meer wordt aanvaard, in één soort bedrijven, die welke oorlogsmateriaal maken, feitelijk reeds in praktijk gebracht.

Opnieuw zijn moeilijkheden gerezen met de mijnwerkers in het kolenbekken van Zuid-Wales.

De katoenhandel bleef een belangrijk vraagstuk voor de Engelsche oorlogspolitiek. Men begon meer en meer propaganda te maken om katoen tot oorlogscontrabande te verklaren, ten einde den uitvoer naar de vijandelijke landen meer te beletten en bij de inbeslagneming sterker te staan, daar de betrokken Order in Council van Mei j.l. blijkens de gewisselde nota's (zie later) door de Vereenigde Staten niet wordt erkend. Men kan echter wel de lading prijs verklaren, doch den handel met de neutralen kan men niet beletten, verklaarde Lord CECIL in het Lagerhuis. Anderen willen de katoenooft opkopen om zodoende de Amerikaansche katoenplanters schadeloos te stellen. In de zuidelijke staten van Amerika begint echter eene beweging tegen Engeland. Senator HOKE SMITH van Georgië is de leider van de beweging om Engeland niet den katoenooft te laten koopen, maar het Congres den uitvoer van munitie te laten verbieden, teneinde Engeland tot rede te brengen. Hij beweert in de pers, dat de katoen zonder dat koninklijke besluit een veel hooger prijs zou bedingen, en hij heeft veel van zijne kiezers, die bij katoen belang hebben, tot zijn zienswijze overgehaald.

Groote sensatieberichten om de regeering op te stoken worden gepubliceerd. Zoo meldde o. a. de New-York Herald, dat Duitschland door bemiddeling der onzijdigen 82% van den gewonen invoer had gekregen, Denemarken o. a. 35 maal den gewonen jaarlijkschen invoer en vergat b. v. dat in gewone tijden de Deensche invoer over Duitschland geschiedt doch thans rechtstreeks. Deze sensatieberichten zijn echter officieel tegengesproken. Alle maatregelen, die men nu wil nemen om den uitvoer van katoen naar Duitschland te beletten, zullen vermoedelijk wel te laat zijn en verliezen daardoor hunne practische oorlogswaarde. De Times gaat zelfs zoover om Engelsche ontvang- en distributiekantoren van katoen in de neutrale staten voor te stellen.

Ten slotte is de regeering er toe overgegaan, in overeenstemming met de verbondenen 23 Augustus katoen tot contrabande te verklaren. Aangezien de Vereenigde Staten hetzelfde deden in den Secessieoorlog, kan er van een ernstig protest der Unie geen sprake zijn.

De wisseling der Amerikaansche en Engelsche nota's is door het Foreign Office gepubliceerd. 16 Juli schreef PAGE, de Amerikaansche gezant, aan GREY, dat de Amerikaansche regeering de Engelsche Order in Council betreffende de belemmering van den neutralen handel niet kon toestaan, en de uitspraak van Engelsche prijsgerechtshoven, die op die binnenlandsche besluiten of wetgeving berusten, niet kon

erkennen. 17 Juli volgde daarop een tweede nota naar aanleiding van de aanhouding van het Amerikaansche stoomschip *Neches*, op weg van Rotterdam naar Amerika, met eene lading toebehoorende aan Amerikaansche burgers, afkomstig uit België. De Amerikaansche regeering acht die inbeslagneming ongeldig en verzocht zeer ernstig, de in beslag genomen goederen met spoed vrij te laten.

De Engelsche nota van 22 Juli kondigde die van 23 Juli aan. De nota van 23 Juli behandelt het antwoord op de Amerikaansche nota van 2 April. GREY bestrijdt daarin de opvatting van de Amerikaansche regeering, dat de toevallige geografische ligging van Duitschland naast enkele neutrale mogendheden Engeland het recht ontzegt om eene volkomen blokkade in te stellen; hij doet hierbij een beroep op de erkenning van de Amerikaansche regeering, dat bij den modernen zeeoorlog de regelen van een blokkaderecht niet meer van toepassing kunnen zijn, zooals die vroeger zijn opgesteld. Hij verwijst daarbij naar de toepassing der Amerikaansche regeering gedurende den oorlog met de Zuidelijke Staten, waarbij het beginsel van de voortgezette reis werd gehuldigd, en acht het voor Duitschland zeer gemakkelijk, zonder toepassing van de betwiste *Order in Council* alle benodigdheden b. v. langs Rotterdam binnen te krijgen. Hij betoogt, dat de maatregelen dus zuiver genomen zijn tegen den vrijen handel van de neutrale invoerhavens van het vijandelijke land om het algemeen erkende doel van eene blokkade te bereiken d. w. z. het beletten van den vijandelijken handel.

In de nota van 30 Juli wordt het antwoord op de nota van 17 Juli uitgesteld, totdat GREY berichten heeft gekregen op zijne nota van 23 Juli. Hij noemt verder de Amerikaansche opvatting onbillijk op grond van het optreden der Duitschers, die onzijdige schepen zonder onderzoek in den grond boren. De Engelsche regeering beweert zelfs niet te weten, of de onzijdigen daartegen hebben geprotesteerd en van Duitschland schadevergoeding hebben geëischt voor dergelijke handelingen.

De nota van 31 Juli is een antwoord op de nota van 16 Juli. Daarin handhaaft GREY het recht van de Engelsche prijsgerechtshoven, doch verklaart zich bereid, de zaak zoo noodig voor een internationaal hof te brengen.

MARITZ is met een klein aantal aanhangers door de Portugeesche autoriteiten te Angola gearresteerd.

Volgens mededeeling van REDMOND zouden tot 6 Juni 120.741 Ieren dienst genomen hebben in het leger, waarvan 71.494 katholiek en 49.247 protestant.

In verschillende Engelsche bladen verscheen 16 Augustus een oproep voor eene beweging ten gunste van algemeenen dienstplicht, waartegen verschillende liberale bladen zich echter verzetten, voorgevende, dat zulks een misbruik is van de gegevens der nationale registratie ten behoeve van eene nieuwe werfcampagne. In de *Manchester Guardian* werd berekend, dat Engeland in vergelijking met Duitschland bijna 5 millioen man zou kunnen mobiliseeren.

Er is een „National Service League” opgericht.

15 Augustus heeft in Engeland en Schotland de registratie der bevolking plaats gehad.

De Times uitte zich in verontrustende bewoordingen over de uitkomst der komende Septemberverkiezingen in Zuid-Afrika.

RUSLAND. Bij de openingsrede in de Doema heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken gezinspeeld op de wenschelijkheid van een bondgenootschap met Japan. Voorbereidende maatregelen voor het sluiten van een of- en defensief verbond zijn reeds genomen.

7 Juni is te Kiakla de overeenkomst geteekend met China over Buiten-Mongolië, dat een zelfregeerende staat zal worden onder suze-reiniteit van China. Alleen op het gebied der buitenlandsche politiek is de onafhankelijkheid van Mongolië beperkt.

Wetsontwerpen zullen worden uitgewerkt om Polen zelf bestuur te geven.

Volgens Duitsche berichten zouden in de Poetilof-fabrieken te Petersburg herhaaldelijk werkstakingen voorkomen.

In Rusland zijn na de laatste verliezen de goefende mannen van 37 en 38 jaar opgeroepen. Aan manschappen is daar geen gebrek, daar de ongeofende manlijke bevolking van 20—35 jaar ongeveer 8 miljoen soldaten kan leveren.

MILJOEKOF, de leider der kadetten, heeft in eene rede in de Doema het beleid der regeering heftig gecritiseerd; hij eischte dadelijk volledige amnestie voor politieke misdadigers en protesteerde onder groote instemming tegen de onrechtvaardige vervolgingen van Joden, socialisten en niet-Russen.

De slagen, die het leger treffen, kunnen tot vernieuwde krachtsinspanning leiden om de neutrale Balkan-staten in den strijd mede te sleepen; zij kunnen echter ook aanleiding geven aan de Russische diplomatie om zich meer op den achtergrond te houden, teneinde niet als hoofd-aanlegger op te treden bij een eventueel fiasco der Ententepolitiek.

De dagelijksche oorlogskosten waren oorspronkelijk 1½ mill. en zijn thans tot 2 mill. pond sterling gestegen. 1 Januari 1916 zullen de oorlogskosten ongeveer 1 milliard pst. bedragen.

Op 7 Augustus werd te St. Petersburg een congres geopend van vertegenwoordigers der provinciale commissies voor den aanmaak van oorlogstuig, nadat op 5 Augustus door den president van de Doema RODZIANKO openlijk en onomwonden was medegedeeld, dat het leger groote behoefte had aan oorlogstuig, munitie en geweren.

DENEMARKEN. Men schijnt met de Engelsche regeering tot overeenstemming te zijn gekomen over den katoeninvoer ten behoeve van het binnenlandsch gebruik.

Als vijfde lid van de blijvende internationale commissie van onderzoek voor geschillen tusschen de regeeringen van Denemarken en de Vereenigde Staten, van welk Verdrag 19 Januari 1915 de ratificatiën

werden uitgewisseld, is benoemd de Nederlandsche Minister van Buitenlandsche Zaken Jhr. Dr. J. LOUDON.

De Minister van Financiën is voornemens eene leening van 60 miljoen Kronen aan te gaan, rentende 5%, en uit te geven tegen een koers van 99%.

De zeer beperkende bepalingen betreffende den uitvoer van steenkolen in Engeland hebben in Denemarken, dat voor een groot deel op Engelsche kolen is aangewezen, ontstemming veroorzaakt.

Het 8e Skandinavische vredescongres wordt van 5 tot 7 September te Kopenhagen gehouden.

Dadelijk na de schending van de Deensche onzijdigheid op 19 Augustus bij het eiland Saltholm, door den aanval van Duitsche torpedobooten op eene Engelsche onderzeeboot, heeft de regeering ernstig geprotesteerd. De Duitsche staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken heeft daarna de verontschuldiging van de Keizerlijke regeering aangeboden. De handeling werd, als van te veel belang voor de Duitsche vloot, door de pers gedeeltelijk verdedigd. Een dergelijk incident verdient de volle aandacht der Neutralen, omdat dit weer een gevaarlijk voorbeeld is van oorlogsnoodzaak.

De sterkte van de Deensche onderzeevloot wordt op 10 schepen gebracht.

ZWEDEN. De Zweedsch-Engelsche onderhandelingen over den invoer zijn nog niet geslaagd.

De Zweedsche postautoriteiten hebben besloten geen postpakketten in transitio door te laten, waarin goederen verpakt zijn, die niet uit Zweden mogen worden uitgevoerd, o. a. gingen alle postpakketten van Engeland naar Rusland en Perzië over Zweden.

Volgens de laatste berichten uit Zweden schijnt zich aldaar in de rechtsche partij eene kleine invloedrijke oorlogspartij te hebben gevormd, die Finland wil bevrijden van het Russische juk. Hiertegenover vermeerderen de sociaal-democraten onder leiding van BRANTING hunne propaganda voor den vrede. De regeering beschikt echter met 83 sociaal-democraten en 55 liberalen tegenover 82 conservatieven over eene groote meerderheid.

In verband met de tijdsomstandigheden is met ingang van 15 Juli voor de jaren 1915 en 1916 eene oorlogsbelasting ingesteld.

Volgens een te Stockholm verschenen boekwerk getiteld: „De buitenlandsche politiek van Zweden in het licht van den grooten oorlog” telt het leger thans 350.000 man actieve troepen en 180.000 man landstorm.

Achtereenvolgens zijn alle lichten over eene oefeningsperiode van minstens 45 dagen onder de wapenen geroepen, waardoor steeds 2 lichten te gelijk beschikbaar waren, (elke lichte is ongeveer 25.000 man), zoodat de actieve legersterkte met het vaste kader inbegrepen op ongeveer 75 à 80.000 man wordt gehouden. Het kader is in den oop der maanden met ongeveer 6000 man versterkt.

NOORWEGEN. Het Storting heeft een wetsvoorstel aangenomen, waarbij de dienstplichtige leeftijd op 20 jaar wordt teruggebracht en de dienstplicht bij de landweer van 8 op 12 jaar wordt verlengd.

Een ander wetsontwerp behelst de machtiging tot een nader te bepalen tijdstip de voorziening des lands met levensmiddelen, brandstoffen, verlichtingsartikelen, veevoeder en meststoffen te verzekeren en te regelen. De staat zal het uitsluitende recht voor den invoer van deze waren hebben. Tegelijkertijd wordt de regeering gemachtigd, bepalingen over de aanschaffing en den opslag van deze waren in de gemeenten vast te stellen.

De Noorsche regeering heeft geprotesteerd tegen het in den grond boren van de India door een Duitse duikboot. Zij acht de Westfjord Noorsch gebied. De correspondent van de N. R. C. beschouwde de zaak als volgt: „Men neemt van Noorsche zijde aan, dat het Noorsche zeeterritorium zich 4 mijlen buiten de uiterste scheren uitstrekt. Deze bepaling werd in 1812 officieel voor de eerste maal verkondigd, en is sedert gehandhaafd, ofschoon Engeland en Duitschland voor hun deel vasthouden aan een territoriale grens van 3 mijlen van het land. Engeland trachtte eenige jaren geleden het initiatief tot een internationale conferentie betreffende die territoriale grenzen te nemen, waarvoor nu verschillende bepalingen gelden; maar Duitschland verzette zich daartegen en een conferentie kwam niet tot stand.

In het onderhavige geval geldt het niet zoozeer de gewone territoriale grens. Het torpedeeren van de India is buiten de 4 mijlsgrens geschied; maar binnen in de Westfjord; volgens de eene lezing ten Noordwesten van den vuurtoren van Helligvår, volgens de andere ten Noordwesten van dien van Tenholmen, maar in ieder geval in een gebied, dat binnen de Westfjord ligt, ofschoon de zee-grens tot verschil van meening aanleiding kan geven.

Noorwegen heeft eeuwen lang beweerd, dat de Westfjord en de andere groote fjorden Noorsch zeeterritorium zijn, onafhankelijk van de territoriale grenzen. Vóór den oorlog is de kwestie slechts eenmaal aan de orde geweest, en wel toen in 1868 een Fransch schip zich plotseling bij de Lofoden onder de visschers vertoonde. Noorwegen protesteerde toen door middel van het Zweedsche departement van buitenlandsche zaken en Frankrijk nam het protest aan en erkende de Westfjord als Noorsch territoriaal vaarwater. Tijdens den oorlog had Noorwegen, gelijk bekend, tegenover Engeland wegens het opbrengen van het Zweedsche schip Sir ERNEST CASSEL in de Westfjord reeds geprotesteerd.”

Skandinavische bladen plaatsten zware beschuldigingen tegen eene Duitse duikboot, die de post van het Noorsche stoomschip Haakon VII zou hebben inbeslaggenomen en gedeeltelijk zelfs vernietigd. Deze post is echter na onderzoek op contrabande volgens WOLFF's bericht ongeschonden teruggegeven. In het Storting verklaarde de Minister van Buitenlandsche Zaken nadrukkelijk dat Noorwegen voor het aangedane

onrecht genoegdoening moet ontvangen, die het Noorsche volk bevredigde.

Het schijnt in het voornemen der regeering te liggen, de landweerplicht met 4 jaar te verlengen en den dienstplichtigen leeftijd 1 jaar te vervroegen.

Hierdoor zou de dienstplicht worden:

21 j.—33 j. actieve leger.

33 j.—45 j. landweer.

ZWITSERLAND. Op de derde oorlogsleening van 100 mill. is voor bijna het dubbele bedrag ingeschreven. De drie mobilisatie-leeningen bedragen samen thans 180 mill. frs.

De Fransche grenzen zijn gesloten voor Duitsche en Oostenrijksche Zwitsers, die genaturaliseerd zijn of wier ouders de Zwitsersche nationaliteit hebben aangenomen. De Duitsch-Zwitsersche pers acht dit zeer onbillijk; de Neue Züricher Zeitung beschouwt dezen maatregel zelfs als onvriendschappelijk, daar Frankrijk zelf niet eens de in het eigen land genaturaliseerde Duitschers uitzet.

31 Juli is eene verordening in werking getreden betreffende de censuur. De censuur op militaire berichten is gehandhaafd, zooals die 10 Augustus 1914 was vastgesteld; de politieke censuur wordt uitgeoefend op alle drukwerken en prenten, die in het openbaar verschijnen. Voor de gelijkvormige toepassing benoemt de Bondsraad eene commissie van 5 personen, die in het bijzonder heeft te letten op artikelen, die niet in overeenstemming zijn met de neutraliteit. Overtredingen zijn strafbaar overeenkomstig de strafbepalingen geldig gedurende den staat van oorlog.

Zwitserland ondervindt groote moeilijkheden bij den aanvoer van grondstoffen en levensmiddelen. Eind Juli lagen 2 $\frac{1}{2}$ mill. liter petroleum te Rouaan vast. De doorvoer schijnt thans te zijn geregeld. Half Augustus dreigde na den vruchtenoogst suikergebrek, tengevolge van moeilijkheden door het Oostenrijksche gouvernement in den weg gelegd, hetgeen in verband staat met de onderhandelingen over den invoer tusschen de Entente mogendheden en Zwitserland, die op het doode punt zijn gekomen. De Entente is genegen Zwitserland van landbouwproducten, grondstoffen voor de industrie enz. te voorzien, maar eischt daarentegen het recht om controle uit te oefenen, dat die goederen ten slotte niet naar de centrale mogendheden worden uitgevoerd. Die geëischte absolute waarborgen weigert de Zwitsersche regeering, omdat de onafhankelijkheid en de waardigheid van het land daaronder zouden lijden, daar eene dergelijke toezegging in strijd met de neutraliteit en de belangen van Zwitserland wordt geacht, volgens andere berichten echter in strijd met eene overeenkomst die met de centrale mogendheden zou zijn gesloten. Daarenboven is de Zwitsersche Staat zelf ten behoeve van de spoorwegen te veel afhankelijk van den Duitschen koleninvoer om tegenover de Entente verbindingen aan te gaan, die

tot een uitvoerverbod van kolen in Duitschland zouden kunnen leiden en schijnt Oostenrijk in ruil voor suiker eene vergoeding in rijst niet te willen prijsgeven. Hiertegenover werd beweerd, dat een dergelijke controle wel aan Duitschland en Oostenrijk is toegestaan. Volgens de Tagwacht, een socialistisch blad te Bern, zouden de Duitschers te Zürich een controlelichaam hebben, de „Treuhandstelle van Zürich voor den invoer van Deutsche artikelen”, waaraan het recht is toegekend, om alle gewenschte onderzoekingen in te stellen, als eene bestelling van Deutsche goederen wordt gedaan; antwoord kan worden geëischt op alle noodig geachte vragen, inzage van boeken, financieele waarborgen van banken en weigering van bestellingen door firma's, die zich dit alles niet willen laten welgevalven. Volgens den correspondent van de N. R. Courant te Zürich zijn alle berichten over een Deutsche controlebureau onjuist; de Bondsregeering kiest zelf de personen, die met de bovenvermelde controle belast zijn en naar bevind van zaken beslissen.

Volgens een bericht in de Journal de Genève zouden in Zwitserland overmatig groote hoeveelheden rijst liggen opgestapeld. Een groot gedeelte hiervan zou reeds voor het deelnemen van Italië aan den oorlog door Deutsche firma's zijn gekocht, terwijl door het bestaande uitvoerverbod geen aflevering meer kon plaats hebben.

Inmiddels is door dezen strijd van belangen de positie van de Zwitsersche regeering moeilijker geworden. Zij heeft 14 Augustus op de voorstellen der Entente een weigerend antwoord gezonden. Frankrijk zou reeds den uitvoer van chocolode naar de Balkanlanden hebben verboden („Bund”).

Om in het hoog noodige te voorzien wordt na deze mislukking van particuliere zijde getracht met de Entente in onderhandeling te treden.

PORTUGAL. BERNARDINO MACHADO is tot president van de Republiek gekozen.

GRIEKENLAND. De Deutsche berichten over eene belemmering van den Griekschen handel door de Engelsche vloot herhalen zich voortdurend. De invoer van waren uit Duitschland en Oostenrijk volgens contracten voor 1 Mrt. j.l. gesloten zou thans door Engeland definitief zijn verboden.

Bij de opening van de Kamer was men benieuwd te weten of de afgevaardigden van Noord-Epirus door de regeering zouden worden toegelaten. Hier kon zich hetzelfde herhalen als in 1912 met de Kretenzer afgevaardigden. Deze verlieten destijds op bijzonder verzoek van VENIZELOS de vergaderzaal; er schijnen zich echter thans geen bijzondere voorvallen te hebben voorgedaan.

Het moratorium is tot 31 December verlengd.

De regeering had eene nota gericht tot de Porte over vermeende vervolgingen van Grieksche bewoners te Aiwali. Het antwoord uit Konstantinopel was zeer vredelievend; men ontkende, dat er in Turkije

eenige vervolgingen van Grieken hebben plaats gehad; te Aiwali waren alleen militaire maatregelen genomen.

De Engelsche regeering heeft officieel aan Griekenland kennis gegeven, dat de Geallieerden voorloopig om militaire redenen Mitylene zullen bezet houden, gelijk zij dit reeds deden met Lemnos.

Frankrijk, Engeland, Rusland en Italië hebben gelijktijdig en gezamenlijk door hunne gezanten te Athene, Nisj, Sofia en Boekarest een voorstel ingediend om door gebiedsafstand aan Bulgarijē en toezeggingen aan Griekenland, Servië en Roemenië tot een vernieuwd Balkanverbond te komen. De eensgezindheid der Balkanstaten is na deze nota er niet op verbeterd.

In verschillende deelen van Griekenland heeft groote ontstemming geheerscht naar aanleiding van deze nota van begin Augustus. De Grieksche regeering protesteert in haar antwoord tegen de onaanemelijke voorstellen der Entente, die de onschendbaarheid van Grieksch grondgebied raken en het nationaal beginsel veronachtzamen.

Na de verkiezing van ZARITSIANOS tot president van de Kamer heeft het kabinet zijn ontslag aangeboden.

VENIZELOS is bij den Koning ontboden, vroeg 4 dagen bedenktijd om de diplomatieke stukken en de financieele kwestie te bestudeeren; hij heeft daarna de vorming van een ministerie aanvaard en zelf de portefeuille van Buitenlandsche Zaken genomen.

De terugkeer van VENIZELOS schijnt geen hervatting van de politiek ten gevolge te hebben, die tot zijn val heeft geleid, zoodat afwijking van de neutraliteitspolitiek voorloopig onwaarschijnlijk is.

Een koninklijk besluit roept in Griekenland de lichter 1915 tegen October onder de wapens.

BULGARIJE. Een voor de Centrale Mogendheden zeer belangrijk bericht was eene overeenkomst, waarbij Turkije ten behoeve van Bulgarije afstand zou doen van het gebied ten westen van de Maritza. Het bericht meldde tevens, dat deze overeenkomst voor geen van beide partijen politieke verplichtingen medebracht; het is echter niet goed denkbaar, dat Turkije voor niets tot deze concessie zou overgaan. Van andere zijde wordt weer bericht, dat de onderhandelingen met de Quadruple Entente over de bezetting van Macedonië nog steeds hangende zijn.

3 Augustus dienden de gezanten der Entente hunne voorstellen in, die volgens berichten uit Sofia hierop zouden neerkomen, dat Bulgarije geheel Macedonië zou krijgen met uitsluiting van Ochrida, om eene rechtstreeksche verbinding van Servië en Griekenland te behouden. Servië en Griekenland zouden elders worden schadeloos gesteld n.l. respectievelijk in Bosnië en Dalmatië en bij Smirna.

Eene *conditio sine qua non* was echter het optrekken van het Bulgaarsche leger tegen Konstantinopel.

De laatste berichten duiden op eene groote waarschijnlijkheid, dat de Turksch-Bulgaarsche overeenkomst zal worden geteekend.

De Duitsch-Oostenrijksch-Hongaarsche bankgroep heeft gebruik gemaakt van het optierecht op 250 mill. frcs. van de nog resteerende leeningssom van 500 mill. frcs. Door het uitoefenen der optie heeft het consortium zich tot 1 Augustus 1917 de optie verzekerd op de tweede serie van 250 mill. frs., alsmede het recht tot den aanleg van een spoorweg van Michailova Haskowo naar Porto Lagos, benevens het recht, op den bouw van een haven te Porto Lagos.

De Bulgaarsche handel van en naar den haven van Dede Agatsj ondervindt door het optreden en de controle van de Engelsche vloot vele moeilijkheden.

SERVIË. Servië heeft op de nota der Entente van begin Augustus geantwoord, het in beginsel eens te zijn met de mogendheden van het viervoudig verbond, doch zijn standpunt niet definitief te kunnen vastleggen, zoolang het geen waarborg van de mogendheden krijgt, dat de andere Balkanstaten niet in algeheele ontoegeeflijkheid volhouden (zie Griekenland). De Entente zou zelfs tegenover Servië eene dreigende houding hebben aangenomen om aan de wenschen van Bulgarije tegevoet te komen.

De voorstellen der Entente zijn aan het oordeel van de Skoepsjtina onderworpen; deze heeft de regeering in de Macedonische kwestie de vrije hand gelaten en is tot 1 October a. s. verdaagd. Veel geestdrift voor de voorstellen der Entente is er in Servië blijkbaar niet, vooral daar de gebiedsuitbreiding die is toegezegd (o. a. een deel van de Dalmatische kust) eerst nog moet worden veroverd. Het vertrouwen in het lot der Entente vermindert voortdurend, vooral nu het forceeren van een weg naar Bulgarije tot de eerstkomende waarschijnlijkheden gaat behooren en daardoor de kansen steeds grooter worden van eene algeheele vernietiging van het Servische leger.

ROEMENIE. Volgens de Times tracht Duitschland op de Roemeensche regeering naar aanleiding van de belemmering van den doorvoer van oorlogstuig naar Turkije (zie vorig verslag) een druk uit te oefenen door te weigeren aan het verzoek te voldoen, om Duitse wagens beschikbaar te stellen voor het vervoer van den zeer belangrijken graanoogst.

In verband met dit bericht meldt de Corriere della Sera, dat 10 lichten der reserve-troepen zouden zijn opgeroepen; er schijnt echter alleen sprake te zijn van aflossingslichten.

Door het Roemeensche kabinet is een nieuw krediet van 100 miljoen francs voor oorlogsdoeleinden aangenomen.

De graanuitvoer is tegen hooge uitvoerrechten toegestaan. Hiermede is de uitvoer nog niet verzekerd; men beschouwt dezen maatregel als een gevolg van de stijgende ontevredenheid der boeren.

Het moratorium is vanaf 23 Augustus weer met 4 maanden verlengd.

De dagbladen voor de Centrale Mogendheden eischen, dat het kabinet

Bratianu zal aftreden, als het zich tegenover de Entente door toezeggingen gebonden heeft.

Het verbod van graanuitvoer, evenals het verbod tegen munitiedoorvoer werd in Duitschland als een onvriendschappelijke maatregel beschouwd.

Nu er eenige kans is, dat Turkije langzamerhand zelf in den aanmaak van munitie kan voorzien en de centrale mogendheden aan het Roemeensche graan geen behoefte meer schijnen te hebben, heeft de tegenwerking van Roemenie veel minder invloed op den loop der zaken dan eenige maanden geleden.

Berichten over nadere overeenstemming met de Centrale Mogendheden en een bondgenootschap met de Entente wisselen elkaar af. Begrijpelijkerwijze zijn de voorstellen der Entente zeer aanlokkelijk, de Banaat is o. m. in de toezeggingen begrepen, doch de zekerheid tot verwezelijking is niet groot.

De officieuse liberale regeeringspers is in het afgelopen oorlogsjaar voor de Entente gunstiger gezind geworden; den invloed van de leiders der conservatieven acht men niet groot genoeg om eventueel een oorlog te bezweren, wanneer de regeering er toe zou besluiten; de bekwaamste leider der conservatieven Carp is bij het afsluiten van dit verslag ernstig ziek, wellicht reeds overleden. Toch duiden verschillende berichten er op, dat de houding der regeering na de laatste Russische nederlagen, onverschilliger is geworden en weinig toenadering wil toonen voor het herstel van een Balkan-verbond.

ALBANIË. Servië en Griekenland zouden tot overeenstemming zijn gekomen dat het gebied van Albanië ten zuiden van de lijn Malik—Bisora (deze lijn loopt iets ten zuiden van Berat) tot de Grieksche zone behoort.

Door de Montenegrijnen zijn te Skoetari talrijke Albaneezen in hechtenis genomen uit vrees, dat de Albaneesche opstand zich van het gebergte naar Skoetari zal verplaatsen.

ESSAD PASCHA heeft den Oostenrijksch-Hongaarschen zaakgelastigde uit Albanië gewezen; alle buitenlandsche vertegenwoordigers zijn thans vertrokken.

De Mirdieten en de stammen ten zuiden van Skoetari zouden zich volgens Deutsche berichten tegen den opmarsch der Serviërs en Montenegrijnen verzetten

TURKIJE. De Fransche lijnen in Syrië mogen met de geldmiddelen van het Ministerie van vrome stichtingen door de regeering worden aangekocht.

De Neue Züricher Zeitung verneemt uit Sophia, dat algemeen de Dardanellen slechts van de landzijde via Bulgarije neembaar geacht worden, hetgeen de geweldige moeite zou verklaren, die de Geallieerden doen, om Bulgarije tot een aanval op Turkije te bewegen. Inmid-

dels dreigt Turkije een nieuw gevaar door de Russische heerschappij op de Zwarte Zee, de belangrijkste toevoerweg van steenkool voor de Turken. Om in den toevor van steenkolen en munitie ten allen tijde te kunnen voorzien zou de druk der Centrale Mogendheden op Roemenië te verklaren zijn, nu van uit Rusland voorloopig geen hulp meer te verwachten is. Het bericht dat eene groote Oostenrijksche troepenmacht ten westen van de IJzeren Poort is geconcentreerd zou op een hernieuwd offensief in Servië kunnen wijzen, om den weg naar Konstantinopel door Bulgarije vrij te maken. De afstand van Milanowatz aan den Donau tot Bregowa ten Z. van Negotin aan de Servisch-Bulgaarsche grens over Brsa Palanka is ongeveer 60 K.M.

Na den geheimzinnigen brand van 15 Juni heeft 26 Juli opnieuw een groote brand gewoed in Pera, die aan kwaadwilligen wordt toegeschreven.

De Sfeich Oel Islam heeft den heiligen oorlog tegen Italië uitgeroepen.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. Men ziet binnenkort de benoeming van eene commissie tegemoet, die belast zal worden met het indienen van voorstellen tot herziening van de vloot, waarin bekende mannen als EDISON, WRIGHT, HAMMOND, BELL, MAXIM e. a. zitting krijgen. Hiermede zou men willen bereiken, dat de nieuwste uitvindingen op technisch gebied practische toepassing zouden vinden. Niettegenstaande het tekort in 's lands schatkist van 35 millioen dollars bij het eindigen van het dienstjaar op 1 Juli j.l., wijst de handelsbalans 1 milliard dollar in het voordeel der Vereenigde Staten aan. Democratische bladen achten deze gunstige handelsbalans een gevolg van den oorlogstoestand. Het Ministerie van Koophandel ontkent echter, dat deze gunstige uitslag een gevolg is van de munitie-levering.

Op de tentoonstelling te San-Francisco ter gelegenheid van den Roosevelt-dag heeft de oud-president in eene propaganda-rede voor de oorlogsvoorbereiding de leuze van „peace at any price” een politiek genoemd, waarmede de regeering een tweede China van een machtig volk zoude maken. De Monroeleer achtte hij belachelijk, zoolang het Argentijnsche leger feitelijk meer in staat was om die leer te handhaven dan het leger van de Ver. Staten.

Argentinië, Brazilië, Chili, Guatamala, Bolivia en Uruquay hebben een voorstel van President WILSON aanvaard, om overleg te plegen over de beslechting der geschillen in Mexico.

Deze Pan-amerikaansche conferentie der 7 Amerikaansche republieken heeft zich niet alleen met het Mexikaansche vraagstuk bezig gehouden; nieuwe dergelijke conferenties te Buenos-Aires en Washington zijn in uitzicht gesteld.

De Noord-Amerikaansche marine heeft zonder tegenstand een beheerschend punt bij Port au Prince in Haiti bezet.

De plannen van aanbouw van nieuwe schepen van den Minister van Marine omvatten 4 superdreadnoughts, 2 dreadnoughtkruisers, een groot

aantal torpedojagers, 100 onderzeeërs en een onbegrensd aantal water-vliegtuigen, waarvan er voorloopig 3 per week zullen worden gemaakt.

De regeering heeft een afwijzend antwoord gezonden op het protest van Oostenrijk-Hongarije tegen de levering van schietvoorraad aan de Entente, onder mededeeling, dat Duitschland en Oostenrijk hetzelfde deden in den Boerenoorlog ten behoeve van Engeland.

De New-York Herald maakte een reeks bescheiden openbaar over Duitsche pogingen om tweespalt in de Vereenigde Staten te verwekken. De Frankfurter Zeitung acht dit een logisch gevolg van de propaganda der Entente.

In antwoord op de Duitsche nota in zake het in den grond boren van de William P. Frye aanvaardt de regeering het voorstel van Duitschland tot het vaststellen der schade, maar verwerpt eene scheidsrechtelijke beslissing over de uitlegging van het verdrag tusschen Pruisen en Amerika.

Opnieuw heerschte in Amerika groote ontstemming over het verlies van de Arabic. De afdoening schijnt te wachten op ambtelijke mededeelingen uit Berlijn. Er loopen reeds geruchten, die op eenige concessies van Duitsche zijde in de toepassing van den duikbootenoorlog wijzen. ROOSEVELT pleit voor oorlog, BRYAN voor vrede.

Door de langdurige onderhandelingen schijnen de katoenplanters op de verklaring van katoen tot contrabande zich te hebben voorbereid. Volgens de Evening Post zijn sinds den herfst de volgende buitenlandsche leeningen te New-York geplaatst:

Canadeesche Regeeringsleening	\$ 45,000,000
Leening Canadeesche gemeenten enz.	„ 90,000,000
Fransche een-jarige Notes	„ 30,000,000
Fransche leening tegen onderpand.	„ 30,000,000
Bijzondere leening der Fransche regeering. „	10,000,000
Russische schatkistwissels	„ 25,000,000
Argentijnsche Notes	„ 15,000,000
Argentijnsche 5% leening	„ 25,000,000
Zwitsersche schatkistwissels	„ 15,000,000
Duitsche	„ 10,000,000
Zweedsche.	„ 5,000,000
Noorsche	„ 3,000,000
Leening Panama	„ 3,000,000
Leening Bolivia	„ 1,000,000
Krediet aan Costa-Rica	„ 500,000
Totaal	\$ 307,500,000

MEXICO. CARRANZA heeft begin Augustus Mexico-stad met zijne troepen weer bezet.

Bij de 6 Zuid-Amerikaansche leden van de conferentie, die het Mexicaansche vraagstuk behandelt te Washington, voegde zich ook EDUARDO

ITURBIDE, kleinzoon van ITURBIDE, den bevrijder en candidaat voor het presidentschap te Mexico.

De groote republieken van Noord- en Zuid-Amerika zijn tot overeenstemming gekomen omtrent een plan tot oplossing van het Mexicaansche vraagstuk. Alle Mexicaansche partijen zullen worden aangezocht deel te nemen aan eene conferentie tot instelling van een voorloopig bewind, dat dan gesteund zou worden door de Amerikaansche republieken.

CARRANZA's uitdagende houding tegen den president der Vereenigde Staten schijnt de pan-amerikaansche pacificatie-beweging te hebben bemerkerd.

Ofschoon in verband met het optreden van roovers ongeveer 14.000 man Amerikaansche troepen onder Generaal FUNSTON aan de Mexicaansche grens zijn geconcentreerd, ligt een gewapend ingrijpen nog niet in de bedoeling; aan de Mexicaansche leiders wordt voorgesteld, op neutraal terrein in Mexico eene ontmoeting te hebben, om de eerste stappen te doen, zoonodig voor het constitutioneel herstel en om direct de verkiezingen uit te schrijven. Generaal VILLA zou hebben toegestemd.

JAPAN. Een ministerieele crisis is uitgebroken naar aanleiding van een beschuldiging tegen den Minister van Binnenlandsche Zaken OURA, wegens omkoopning bij de verkiezingen.

De oppositie dringt aan op een krachtiger optreden tegen China.

De Morning Post meldde uit Tokio, dat Japan leger en vloot voortdurend versterkt.

Graaf OKOEMA, de eerste minister, heeft een nieuw ministerie gevormd; de ministers van oorlog, justitie en landbouw van het oude ministerie zijn in het nieuwe kabinet overgegaan, ISHI gezant te Parijs is tot Minister van Buitenlandsche Zaken benoemd.

De Entente-pers verspreidt berichten over een verdrag tusschen Rusland en Japan.

De termijn, waarbinnen Japan er toe zou moeten overgaan verscheidene bezette eilanden in den Stillen Oceaan te ontruimen en aan Australië over te laten, breekt spoedig aan; er gaan in Japan vele stemmen op om niet tot die ontruiming over te gaan.

In ambtenaars- en militaire kringen schijnt men geen hoogen dunk te hebben van Englands militair optreden.

CHINA. De geïnspireerde beweging om JOEAN-SJI-KAI er toe te brengen de keizerskroon te aanvaarden, heeft tot nu toe weinig succes gehad.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift No. 6 (Juni).

Deze aflevering vangt aan met een opstel „Organisatie en Bevelvoering van Treinafdeelingen”, waarin de S. op eenvoudige en duidelijke wijze uiteenzet, hoe naar zijne meening de aan de troepen toegevoegde treinafdeelingen behooren te worden samengesteld. Aan het slot van zijn artikel zegt S. dat, aangezien zowel oorlogs- als vredeservaring betreffende de organisatie van groote treinafdeelingen bij het Indische leger ontbreken, eene ernstige gedachtenwisseling wellicht ten deele in dit gemis kan voorzien. Of echter dit artikel voldoende nieuwe gezichtspunten bevat, zoodat anderen zich groepen zullen gevoelen, met S. van gedachten te wisselen, valt te betwijfelen.

Een goed werk heeft Luitenant LUCARDIE gedaan met het publiceeren van zijn artikel „Van schietkampen en schietterreinen”, waarin hij wijst op den zeer onvoldoenden toestand, waarin het schietkamp Madja verkeert. Moge zijn artikel het Legerbestuur aanleiding geven de noodige stappen ter verbetering te doen, alsmede ter verkrijging van de door S. eveneens noodig geoordeelde permanente schietkampen op Java.

In het volgend artikel: „De Maleische taal en het Indische leger” geeft kapitein BANNINK als zijne meening te kennen, dat het wenschelijk is het Maleisch, als taal waarin het militaire onderricht aan het Inlandsche element gegeven wordt, door het Nederlandsch te doen vervangen. Niettemin acht hij de studie van de Maleische taal voor officieren noodig voor het contact met de bevolking. Als leervak behoort het echter volgens S. niet thuis op de H. K. S., wel op de K. M. A.

Met „Een pleidooi voor ASYMPTOOT” betitelt de S. zijn eigen pennevrucht, maar feitelijk is van een pleidooi geen sprake. Geenszins worden de beweringen van ASYMPTOOT waar gemaakt en gestaafd door overtuigende bewijsgronden. Het heele betoog komt eigenlijk hierop neer: „weest tegenover A. een beetje toegevend, want hij heeft ambitie”, hetgeen zou moeten blijken uit andere artikelen van zijn hand.

In het volgend artikel wordt een kort overzicht gegeven van den Militairen toestand van Japan in 1914.

Het laatste artikel, „Kromo” getiteld, bevat eenige middelen tot verbetering van het Javaansche element in het leger.

Overigens bevat deze aflevering „Losse Opmerkingen uit de Practijk”, „Van alles wat”, een Overzicht van eenige buitenlandse tijdschriften en eene tactische oefening op de kaart.

v. d. W.

**Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in
verschillende landen.**

Bulgarije: Nieuwe formaties, M. Woch., No. 70.

Duitschland: Onze resultaten in den kruiser-oorlog, Int. Rev., Juni.

Engeland: De Australische marine, Int. Rev., Mei.

Frankrijk: De lichter 1916, Int. Rev., Mei. Het nieuwe voorschrift op de radio-telegrafische dienst in 't leger, Int. Rev., Juni. Instructie op het overwinnen en vernielen van versterkte hindernissen, Int. Rev., Aug. Het militair automobielwezen in den oorlog, Int. Rev., Juli.

Italië: Militaire maatregelen. De militaire toestand in Lybië, Int. Rev., Mei. De luchtvloot, Int. Rev., Aug. De vloot. De oorlogsvaardigheid van het leger, Int. Rev., Juli.

Japan: De oorlogshavens. De militaire voorbereiding van de jeugd, Int. Rev., Aug.

Oostenrijk-Hongarije: De 42 c.M. houwtser van SKODA, Int. Rev., Juli.

Rusland: Een interessant bericht over de infanterie. De zwakke punten der Russische strategie. De landweer, Int. Rev., Mei. Het onder de wapenen roepen van den jaargang 1916. Hoe veel het leger door ziekten verliest. De opleiding der Russische aanvoerders, Int. Rev., Juni. De Russen in den artilleriestrijd. De nieuwe spoorbanen naar de Witte Zee en naar het Kola-Schiereiland, Int. Rev., Aug. Een Russisch oordeel over de eigen vesting-artillerie, Int. Rev., Juli.

Turkije: De spoorwegen in Turkije, Int. Rev., Juni. Nieuw wetsontwerp op de dienstplicht. Wijziging van den duur der dienstplicht, Int. Rev., Juli.

Ter aankondiging ontvangen.

Geen militarisme, doch zelfbehoud, door A. E. DUDOK VAN HEEL, Voorzitter der Vereeniging Volksweerbaarheid. Uitgave van het Propaganda-Comité der Vereeniging „Volksweerbaarheid”. Secretariaat: Keizersgracht 224, Amsterdam.

Legerversterking in oorlogstijd, door A. J. PRINS, Gep. Generaal-Majore der Infanterie. Uitgave als boven.

Algemeene Oefenplicht door Plaatselijke Oefening, door G. POLVLIET, oud-Kapt. der Infanterie. Uitgave als boven.

Geïllustreerde en beschrijvende prijscourant van Foto-artikelen. IVENS EN Co.

Generaal BOTHA tijdens den Engelsch-Afrikaanschen oorlog in 1900, door M. P. C. VALTER. *Amsterdam-Rotterdam*, 1915, C. L. VAN LANGENHUYSEN.